



Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο
Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών
Διατμηματικό Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών
Πολοδομία & Χωροταξία



Φόβος και ανασφάλεια στον δημόσιο χώρο της πόλης:
η περίπτωση της πόλης της Θεσσαλονίκης και ο φόβος του κορονοϊού

Φοιτήτρια: Χατζηγιαννίδου Άλκηστη
Επιβλέπουσα: Βαΐου Ντίνα

Αθήνα 2021

*“One day fear knocked on the door,
courage got up and opened it to see no one standing outside.”*

Martin Luther King

Περίληψη

Το κείμενο αυτό αφορά την μελέτη του φόβου και της ανασφάλειας στον αστικό χώρο. Επικεντρώνεται στην πόλη της Θεσσαλονίκης και μέσω έρευνας πεδίου και ερωτηματολογίων επιδιώκει να απεικονίσει τα σημεία που εμφανίζεται ο φόβος. Περιγράφει τους φόβους και τους διακρίνει σε κατηγορίες ανάλογα με την προέλευση τους. Αναζητά τους φόβους στην ιστορία των πόλεων και αναλύει επεμβάσεις στον αστικό σχεδιασμό για την μείωση της ανασφάλειας. Στην συνέχεια, αναζητά τους φόβους που δημιουργούν οι πανδημίες στο παρελθόν αλλά και στο σήμερα, εξαιτίας της πανδημίας του κορονοϊού. Μελετά τις αλλαγές στις συνήθειες των πολιτών σχετικά με την κίνηση και χρήση των δημόσιων χώρων. Πως αυτές αλλάζουν εξαιτίας του αισθήματος του φόβου του εγκλήματος, αλλά και το νέο φόβο της μολυσματικής πανδημίας. Τέλος, παρουσιάζει και σχολιάζει τα αποτελέσματα της έρευνας. Καταλήγει ότι ο φόβος συνδέονται με ποικίλους κοινωνικούς, οικονομικούς και πολιτικούς παράγοντες και γι' αυτό διαφοροποιούνται τόσο μεταξύ ατόμων, όσο και των κοινωνιών. Αναπαράγονται διαφορετικά μεταξύ των ατόμων και των τόπων, κάθε πόλη θα πρέπει να επέμβει βάση των δικών της χαρακτηριστικών.

Abstract

This paper concerns the study of fear and insecurity in the urban space. It focuses on the city of Thessaloniki and through field research and questionnaires seeks to depict the points that appear in fear. Describes fears and distinguishes them into categories as to their origin. It looks for fears in the history of cities and analyzes urban planning interventions to reduce insecurity. Moreover, it looks for the fears that pandemics create in the past but also today, due to the coronavirus pandemic. It studies changes in citizens' habits regarding the movement and use of public spaces. How they change because of the feeling of fear of crime, but also the new fear of the infectious pandemic. Finally, it presents and comments on the results of the research. It concludes that fear is associated with a variety of social, economic and political factors and therefore differs between individuals and societies. Reproduced differently between individuals and places, so each city should be expanded based on its own characteristics.

_περιεχόμενα

_εισαγωγή.....	6
1_περιγράφοντας τον φόβο	9
2_αστικός χώρος και φόβος	13
3_σχεδιάζοντας την ασφάλεια.....	16
4_ανασφάλεια στο σήμερα λόγωκορονοϊού.....	21
5_Θεσσαλονίκη, εγκληματικότητα και κορονοϊός.....	25
6_έρευνα ερωτηματολογίου	28
έρευνες για το φόβο του εγκλήματος στο δημόσιο χώρο.....	28
περιγραφή έρευνας.....	29
ανάλυση ερωτηματολογίου	30
_συμπεράσματα.....	41
_βιβλιογραφία.....	43
_παράρτημα 1.....	48
_παράρτημα 2: ερωτηματολόγιο	50

Πίνακας 1: Πληθυσμός δήμων και σύνολο ΠΣΘ, 2011	25
Πίνακας 2: Εγκλήματα σύμφωνα με την Γ.Α.Δ.Θ.	26
Πίνακας 3: Α2. Ηλικιακή ομάδα	30
Πίνακας 4: Β1. Νιώθετε ασφαλείς να κυκλοφορείτε μόνος/η σας στον αστικό χώρο (δημόσιοι ανοιχτοί χώροι, π.χ. δρόμος, πλατεία, πάρκο)	31
Πίνακας 5: Β6. Λαμβάνετε προφυλάξεις ώστε να μην σας δημιουργηθεί αίσθημα ανασφάλειας και φόβου στον αστικό χώρο; Εάν λάβετε, τι είδους / τύπους προφυλάξεων λαμβάνετε;	34
Πίνακας 6: Α5. Σε ποιο Δήμο κατοικείτε;	48
Πίνακας 7: Α3. Απασχόληση	49
Πίνακας 8: Α4. Υψηλότερη εκπαιδευτική βαθμίδα	49
Διάγραμμα 1: Β2. Τι θεωρείτε ότι σας δημιουργεί φόβο και ανασφάλεια;	31
Διάγραμμα 2: Β4. Έχετε βιώσει κάποιο από τα παρακάτω;	32
Διάγραμμα 3: Β5. Υπό ποιες ακόλουθες περιπτώσεις έχετε νιώσει ανασφάλεια (έχετε φοβηθεί);	33
Διάγραμμα 4: Δ1 και Δ2. ΠΡΙΝ και ΜΕΤΑ την εμφάνιση του Covid-19 : Πόσο συχνά χρησιμοποιούσατε το δημόσιο χώρο για:	37
Διάγραμμα 5: Δ5. Πόσο ασφαλής αισθάνεστε μετά την εμφάνιση του Covid-19;	39
Διάγραμμα 6: Δ6. Πως αντιμετωπίζετε τα μέτρα αντιμετώπισης για τον Covid-19;	40
Διάγραμμα 7: Δ7. Ποια περίοδο νιώσατε περισσότερο φόβο και ανασφάλεια εξαιτίας της εμφάνισης του Covid-19;	40
Εικόνα 1: Αξιολόγηση του εγκλήματος στην πόλη της Θεσσαλονίκης	48
Εικόνες 2,3 και 4: Νοητικοί χάρτες 3/5	49
Χάρτης 1: Οικείοι χώροι (Γ1) και χώροι που έχουν δεχτεί κάποια μορφή θυματοποίησης (Γ2)	35
Χάρτης 2: Χρωματική κατάταξη περιοχών από αυτή που δημιουργεί περισσότερη ανασφάλεια	36
Χάρτης 3: Μεταβολή συμπεριφοράς λόγω κορονοϊού, χώροι που επισκέπτονται περισσότερο (Δ3) και χώροι που αποφεύγουν λόγω συνωστισμού (Δ4)	38

_εισαγωγή

Με μια γρήγορη ματιά στην πόλη μπορεί να μην γίνεται εύκολα αντιληπτή η παρουσία του φόβου και της ανασφάλειας. Παρόλα αυτά, όλοι γνωρίζουμε, λίγο ή πολύ, ότι ο φόβος βρίσκεται παντού γύρω μας. Τι είναι αυτό που μας προκαλεί φόβο; Είναι ένα βίωμα που δεν θέλουμε να ξαναζήσουμε; Είναι αφήγημα από το βίωμα κάποιου άλλου; Η φαντασία και το υποσυνείδητο που δημιουργεί πιθανά σενάρια ή η φήμη και ο μύθος του επικίνδυνου που έχει δημιουργηθεί γύρω από μια περιοχή; Ο Bauman αποδίδει το φόβο στην αδυναμία του ελέγχου. «Φοβόμαστε ότι δεν μπορούμε να ελέγξουμε». Ότι δεν μπορούμε να ελέγξουμε μάς είναι «άγνωστο» και το «άγνωστο» είναι τρομακτικό. Ο φόβος είναι ένα άλλο όνομα που δίνουμε στο ανυπεράσπιστο της ύπαρξής μας (Bauman, 2007).

Η παρούσα διπλωματική εκπονείται στα πλαίσια του Διεπιστημονικού Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών, «Πολοδομία & Χωροταξία». Το αντικείμενο μελέτης είναι η αίσθηση φόβου και η ανασφάλεια στο δημόσιο χώρο των πόλεων. Πραγματώνεται μέσα από την μελέτη των βασικών παραμέτρων που δημιουργούν τους φόβους και προκαλούν ανασφάλεια στο δομημένο αστικό περιβάλλον και συγκεκριμένα στην πόλη της Θεσσαλονίκης. Ενώ ακόμα επιχειρεί να εξετάσει πώς ο φόβος του κορονοϊού και όσα αυτός επέφερε επηρέασαν την ανασφάλεια στην πόλη. Στην συγκεκριμένη έρευνα, διερευνώνται τέσσερα ερωτήματα. Πρώτον, τι μας δημιουργεί φόβο και πως αυτός επηρεάζει την κίνηση στους δημόσιους χώρους της πόλης. Δεύτερον, πώς εξετάζονται και περιγράφονται οι φόβοι στην πόλη, τόσο στο παρελθόν όσο και σήμερα με την παράμετρο του κορονοϊού. Τρίτον, πως οι σχεδιαστικές παρεμβάσεις μπορούν να ανταποκριθούν στην μείωση της εμφάνισής τους. Τέταρτον, πως όλα τα παραπάνω τοποθετούνται στην πόλη της Θεσσαλονίκης.

Η αίσθηση του φόβου μέσα στο δομημένο περιβάλλον αναδεικνύεται μέσα από το γεγονός ότι δεν κινούμαστε με την ίδια ευκολία σε όλους τους χώρους της πόλης, ενώ υπάρχει διαφορά ανάλογα με την ώρα της ημέρας. Η έλλειψη ασφάλειας καθώς και η αντίληψη για την ίδια, επηρεάζονται έντονα από την δομή και την οργάνωση των χώρων. Κάποια μέρη δημιουργούν ευχάριστα συναισθήματα και μια αίσθηση ευημερίας, κάποια άλλα περνάνε αδιάφορα, ενώ τέλος άλλα δημιουργούν και μεταδίδουν άγχος και φόβο. Παρατηρείται ακόμη ότι ο πιθανός κίνδυνος και το αίσθημα του φόβου και της ανασφάλειας περιορίζουν την ελευθερία των κινήσεων μέσα στην πόλη με αποτέλεσμα να επηρεάζεται και η ποιότητα ζωής. Η μελέτη των πόλεων σε όλο το κόσμο έχει την τάση να ποσοτικοποιεί, να βαθμολογεί τα χαρακτηριστικά τους και να της κατανέμει με βάση κάποιες μεταβλητές, προσδίδοντας τους τίτλους, πχ της πιο δημοφιλούς, της πιο έξυπνης πόλης κτλ. Τις περισσότερες φορές οι μεταβλητές αφορούν την ποιότητα ζωής των κατοίκων. Μια σημαντική πτυχή της ποιότητας της αστικής ζωής είναι η αντίληψη της ασφάλειας στην πόλη.

Η επιλογή του θέματος για την συγκεκριμένη μελέτη προήλθε από έναν προσωπικό προβληματισμό που προέκυψε κατά το πρώτο χρόνο του Μεταπτυχιακού Προγράμματος. Αφορμή αποτέλεσαν δυο μαθήματα του χειμερινού εξαμήνου του 2019: το μάθημα «Ανθρωπολογικές προσεγγίσεις της πόλης» του κ. Στεφάνου, όπου προτείνεται η μελέτη του τοπίου μέσα από τις αισθήσεις και τα συναισθήματα. Ο στόχος του μαθήματος ήταν να γίνει αυτή η μελέτη σε συνδυασμό με τον παράγοντα του χρόνου. Έτσι μελετάμε τις όψεις, τις μυρωδιές, τις γεύσεις και τους ήχους. Παρατηρήθηκε ότι δίνουμε συχνά μεγαλύτερη προσοχή στα ευχάριστα γεγονότα και αμελούμε αισθήματα όπως ο φόβος και η ανασφάλεια. Αντίστοιχα στο μάθημα του κ. Φώτη «Μέθοδοι, Τεχνικές και Τεχνολογίες για τη Συντακτική Διερεύνηση της Μορφής του Αστικού Χώρου», ανατέθηκε σε κάθε φοιτητή η

χαρτογράφηση της περπατησιμότητας μιας πόλης μέσα από 17 μεταβλητές που, μεταξύ άλλων, αφορούσαν το μήκος και μέγεθος, την ποιότητα του πεζοδρομίου, τον φωτισμό και την κατάσταση των όψεων του κτιρίου. Δηλαδή μπορεί μια περιοχή να θεωρούταν μη περπατήσιμη εξαιτίας των κακών υποδομών και πάντα αυτό προκύπτει από το σύνολο των μεταβλητών, ενώ ταυτόχρονα παίζει πολύ σημαντικό ρόλο η υποκειμενικότητα του καθενός. Από την εργασία αυτή δημιουργήθηκε η σκέψη ότι συχνά, πίσω από την όμορφη εικόνα, μπορεί να κρύβεται μια κακόφημη γειτονιά ή μια περιοχή γκέτο. Μετά την επιλογή του θέματος και με παρότρυνση της επιβλέπουσας καθηγήτριας, παρακολούθησα το μάθημα της κ. Μίχα «Μεταλλαγές των ιδεών για την πόλη». Το συγκεκριμένο μάθημα βοήθησε ιδιαίτερα στην συγγραφή του δεύτερου κεφαλαίου της παρούσας εργασίας, που αφορά τον αστικό χώρο και τον φόβο.

Η έρευνα των Abdulla et al. έδειξε ότι η περπατησιμότητα δεν σχετίζεται πλέον μόνο με το φυσικό περιβάλλον, αλλά η ασφάλεια παίζει επίσης σημαντικό ρόλο στην προσέλκυση ανθρώπων σε δημόσιους χώρους για περπάτημα (Abdulla et al., 2017). Ενώ, ακόμη η εμπειρία των ελληνικών πόλεων έχει δείξει ότι οι δημόσιοι χώροι είναι συχνά βανδαλισμένοι και κακοσυντηρημένοι και επομένως δεν είναι η υποβάθμιση των υποδομών και του αστικού εξοπλισμού, που παίζει κύριο ρόλο στην αποφυγή μιας περιοχής. Τις περισσότερες φορές, η αποφυγή κάποιου δρόμου, πάρκου ή πλατείας βασίζεται σε άλλες παραμέτρους που οδηγούν στην εγκληματικότητα σε μια περιοχή.

Ένα ακόμα ενδιαφέρον ζήτημα που προέκυψε στην πορεία της συγγραφής αυτής της πτυχιακής εργασίας είναι η επιρροή της τρέχουσας πανδημίας COVID-19 στην παρουσία φόβου στον αστικό χώρο. Η πανδημία COVID-19 σηματοδότησε το έτος 2020 με μια από τις μεγαλύτερες κρίσεις δημόσιας υγείας όλων των εποχών, ενώ τα συνεχίζει ακόμα και κατά την διάρκεια της συγγραφής της παρούσας εργασίας μια απειλή για τον παγκόσμιο πληθυσμό. Η πανδημία και τα μέτρα αποφυγής της μετάδοσης του ιού προκάλεσαν ένα πλήθος αλλαγές στην καθημερινότητα, στην ευημερία και τρόπο ζωής όλων. Η επίδραση έγινε ιδιαίτερα εμφανής στις πόλεις και θεωρήθηκε ότι εξελίχθηκε από μια υγειονομική σε μια αστική κρίση (ISOCARP, 2020). Ταυτόχρονα, θεωρήθηκε ότι μπορεί να αποτελέσει έναυσμα για τον επανασχεδιασμό των πόλεων με έμφαση στους δημόσιους χώρους.

Η δομή αλλά και η στόχευση της παρούσας Διπλωματικής Εργασίας υπέστη αρκετές αλλαγές κατά την πορεία συγγραφής της. Η αρχική ιδέα δεν περιλάμβανε τον παράγοντα του φόβου του κορονοϊού, αλλά οι συνθήκες της εποχής απέδειξαν πως είναι πιο επίκαιρο από ποτέ άλλοτε. Η εργασία χωρίζεται σε έξι κεφάλαια. Το πρώτο κεφάλαιο περιγράφει τις παραμέτρους που δημιουργούν φόβο και αφηγείται την διάκριση αυτού. Στο δεύτερο κεφάλαιο, περιγράφονται συνοπτικά οι θεωρίες των γεωγραφιών του φόβου και η μελέτη του φόβου στις πόλεις ιστορικά. Στην συνέχεια, το τρίτο κεφάλαιο μελετά τον τρόπο με τον οποίο το Εγχειρίδιο «Πρόληψη του εγκλήματος μέσω του πολεοδομικού σχεδιασμού», προτείνει κατευθύνσεις για σχεδιασμό ώστε να μειωθεί ο φόβος στις πόλεις και πώς οι νέες τεχνολογικές εφαρμογές των έξυπνων πόλεων προσπαθούν να συμβάλουν σε αυτό. Έπειτα, στο κεφάλαιο τέσσερα, εξετάζεται ο φόβος που παράγεται λόγω των πανδημιών ιστορικά, αλλά και συγκεκριμένα της Covid-19, και οι επιρροές των πανδημιών στον πολεοδομικό σχεδιασμό. Στο πέμπτο κεφάλαιο, γίνεται η μελέτη σχετικά με το φόβο στην πόλη της Θεσσαλονίκης. Περιγράφονται έρευνες για τους ανοικτούς τόπους της πόλης, περιοχές που οι κάτοικοι αποφεύγουν ή χρησιμοποιούν καθολικά. Ενώ ακόμα μελετάται η επιρροή της πανδημίας στην πόλη και ο αποκλεισμός από το δημόσιο χώρο ή πώς η δραστηριότητα σε αυτόν αποτελούσε κάποιες χρονικές περιόδους μοναδική λύση. Στο κεφάλαιο 6, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της έρευνας που πραγματοποιήθηκε μέσω ερωτηματολογίου στους κατοίκους. Δείχνει διάφορες πτυχές στην αντίληψη των κατοίκων για την πόλη

τους και προσπαθεί να οπτικοποιήσει τον φόβο μέσω χαρτογραφικής απεικόνισης. Στο τέλος, εξάγονται τα βασικά συμπεράσματα από το σύνολο της Διπλωματικής Εργασίας.

Η μεθοδολογία που ακολουθήθηκε διαφέρει ανάλογα με το ζητούμενο της κάθε ενότητας. Στα πρώτα κεφάλαια ακολουθήθηκε κατά κύριο λόγο βιβλιογραφική επισκόπηση. Εξετάστηκαν επιστημονικά άρθρα, βιβλία και ηλεκτρονικές πηγές στην ελληνική και ξενόγλωσση βιβλιογραφία. Για τη διάρθρωση της πανδημίας και ιδιαίτερα για δεδομένα που αφορούν την πόλη της Θεσσαλονίκης, χρησιμοποιήθηκε υλικό που εντοπίστηκε σε ηλεκτρονικές πηγές (ιστοσελίδες, blogs, forums), καθώς επίσημες πηγές συγκεκριμένα για την πόλη ήταν δύσκολο να εντοπιστούν, λόγω του σύντομου χρονικού διαστήματος μεταξύ της έναρξης της πανδημίας και της συγγραφής της παρούσας εργασίας. Ακόμη, για δημογραφικά χαρακτηριστικά πάρθηκαν στοιχεία από τις απογραφές της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής και του Εργαστηρίου Δημογραφικών και Κοινωνικών Αναλύσεων του -Τμήματος Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας (e-Demography). Σημαντικό μέρος της μελέτης στηρίζεται σε εμπειρική έρευνα πεδίου, κατά την οποία συνδυάστηκαν ποιοτικά και ποσοτικά εργαλεία. Πραγματοποιήθηκε έρευνα με ερωτηματολόγιο για τη συλλογή στοιχείων σχετικά με την αντίληψη των κατοίκων πόλης. Χρησιμοποιήθηκαν οι ηλεκτρονικές πλατφόρμες LimeSurvey και GoogleForms για να διαμοιραστεί το ερωτηματολόγιο με πιο ασφαλή τρόπο σε μια περίοδο που τα μέτρα περιορισμού λόγω του ιού ήταν σε εφαρμογή. Το ενδιαφέρον των συμμετεχόντων για το θέμα και η προσωπική σχέση με αυτούς, γέννησε μια περαιτέρω συζήτηση πάνω στο θέμα που έδωσε στοιχεία πέρα από αυτά που ζητήθηκαν στην έρευνα. Ακόμη, πειραματικά ζητήθηκε να γίνει η αποτύπωση νοητικών χαρτών με κοινή κωδικοποίηση που χρησιμοποιήθηκαν στην δημιουργία χαρτών. Για τις χαρτογραφικές απεικονίσεις χρησιμοποιήσαμε το εργαλείο ArcMap της ESRI. Η επεξεργασία των απαντήσεων έγινε στο λογισμικό SPSS της IBM και για την παρουσίασή τους χρησιμοποιήθηκε το πρόγραμμα Excel της Microsoft Office.

1_περιγράφοντας τον φόβο

Ο φόβος έχει μελετηθεί από διάφορους επιστημονικούς κλάδους, όπως η ψυχολογία, η ανθρωπολογία, η κοινωνιολογία, η εγκληματολογία και η αστική γεωγραφία. Σύμφωνα με την ετυμολογική ερμηνεία του, ο φόβος είναι το εξαιρετικά δυσάρεστο συναίσθημα που καταλαμβάνει κάποιον στην παρουσία ή τη σκέψη πραγματικού ή υποθετικού κινδύνου ή απειλής (Μπαμπινιώτης, 2008). Εμπεριέχει, επομένως την τάση της φυγής και της απόδρασης από την εστία του κινδύνου. Αυτή η τάση είναι η κατεξοχήν δύναμη που εξυπηρετεί το ένστικτο της αυτοσυντήρησης. Ο φόβος μπορεί να εκφράζεται με αίτια φανερά και συνειδητά, ενώ μπορεί να εκφράζεται και με άλλα αίτια, τα οποία είναι αφανή και ασυνείδητα. Τα πρώτα συναποτελούν την έννοια του φόβου και τα δεύτερα την έννοια του άγχους (Ντόντης, 2019). Το άγχος αυτό, η αλλιώς η αγωνία και η αβεβαιότητα που προκαλούν ανησυχία ή φόβο, ορίζουν το συναίσθημα της ανασφάλειας. Η ανασφάλεια αντιμετωπίζεται παθητικά, νευρικά και σπασμωδικά χωρίς σαφείς ενέργειες, γιατί έρχεται να αντιμετωπίσει κάτι άγνωστο, κάτι που δεν το βλέπει ή δεν το γνωρίζει. Αντίθετα, ο φόβος είναι ένα συγκεκριμένο αίτιο, ορατό και αναγνωρίσιμο. Η διαλεκτική του Bauman δίνει στο φόβο μια διαφορετική πτυχή. Σύμφωνα με το Bauman, ο φόβος φτάνει στο αποκορύφωμά του όταν είναι διάχυτος, διάσπαρτος, ασαφής, όταν δεν συνδέεται με κάτι, όταν παραμένει αποσπασμένος από την πραγματικότητα και αιωρείται ελεύθερα, χωρίς σαφή αναφορά ή αιτία, όταν η απειλή που θα έπρεπε κανείς να φοβάται μπορεί να αναφανεί φευγαλέα παντού, δεν μπορεί να γίνει από πουθενά ορατή. Φόβος είναι το όνομα που αποδίδεται στην αβεβαιότητα, στην άγνοια για την απειλή και για ό,τι πρέπει να γίνει προκειμένου να την σταματήσει κανείς καθ' οδόν ή να της αντισταθεί, αν η αναχαίτισή της ξεπερνά τις δυνάμεις του (Bauman, 2007). Αυτό που για τον Ντόντη ορίζεται ως ανασφάλεια για το Bauman ορίζεται ως φόβος. Οι δυο έννοιες έχουν πολλά κοινά σημεία και τις περισσότερες φορές περιγράφουν μια κοινή κατάσταση.

Αν και ο φόβος θεωρείται ένα από τα συναισθήματα που συναντώνται σε όλους τους ανθρώπους, προκύπτει ότι ο φόβος συνδέεται με ποικίλα κοινωνικά, πολιτικά και οικονομικά φαινόμενα και γι' αυτό διαφοροποιούνται τόσο μεταξύ ατόμων αλλά και μεταξύ των κοινωνικών ομάδων και των κοινωνιών (Treisman, 2011), ενώ παράλληλα παρατηρείται ότι οι φόβοι αλλάζουν και εξελίσσονται ανάλογα με τον τόπο και το χρόνο. Οι πεποιθήσεις και οι αξίες, σε κάθε κοινωνία επηρεάζουν τις αντιδράσεις στους κινδύνους και διαμορφώνουν μια ποικιλία φοβικών συμπεριφορών.

Σύμφωνα με τον Bauman «οι κίνδυνοι τους οποίους φοβάται κανείς μπορεί να είναι τριών ειδών. Κάποιοι απειλούν το σώμα και τα αγαθά. Κάποιοι άλλοι είναι γενικότερης φύσης, απειλούν την ανθεκτικότητα και την αξιοπιστία της κοινωνικής τάξης από την οποία εξαρτάται η ασφάλεια των μέσων συντήρησης (του εισοδήματος, της απασχόλησης) ή της επιβίωσης, σε περίπτωση αναπηρίας ή προχωρημένης ηλικίας. Τέλος, υπάρχουν κίνδυνοι που απειλούν τη θέση κάποιου στον κόσμο- μια θέση στην κοινωνική ιεραρχία, μια ταυτότητα (ταξική, έμφυλη, εθνοτική, θρησκευτική) και γενικότερα μια ανοσία απέναντι στον κοινωνικό υποβιβασμό και αποκλεισμό» (Shirlow and Pain, 2003·Bauman, 2007).

Ο φόβος δέχεται διάφορους προσδιορισμούς σε σχέση με τους παράγοντες που τον προκαλούν και σε σχέση με το ποιους επηρεάζει. Ένας από αυτούς είναι ο «κοινωνικός φόβος» που εμφανίζεται μέσα στις κοινωνίες και δεν αφορά μια προσωπική αντίδραση κάθε ατόμου απέναντι στους κινδύνους. Αντίθετα αφορά κινδύνους που απειλούν κοινωνικές ομάδες ή και ολόκληρες κοινωνίες (Bauman, 2007). Ο όρος αντιστοιχεί στον αγγλικό «social fear» και είναι διαφορετικός από το «social anxiety or

phobia», που αποδίδεται στα ελληνικά ως «κοινωνική φοβία ή άγχος» και περιγράφει την κατάσταση των ατόμων που φοβούνται ότι θα γίνουν αντικείμενο εξουχιστικής παρατήρησης σε κοινωνικές καταστάσεις (Abu-Orf, 2012).

Ο Bauman μιλά, ακόμα, για το φόβο «εξ' επαφής», ο οποίος εκδηλώνεται στην «εξ' επαφής» έκθεση σε οποιονδήποτε κίνδυνο. Αντίθετα, συχνά εντοπίζεται κάποιος φόβος αποσυνδεδεμένος από την απειλή που τον προκάλεσε. Πρόκειται για ένα φόβο «εν αναμονή» μιας επικείμενης απειλής που «περιγράφεται καλύτερα ως το συναίσθημα ότι είναι κανείς ευάλωτος στον κίνδυνο ` ένα αίσθημα ανασφάλειας και ευπάθειας» (Bauman, 2007). Ο φόβος «εν αναμονή» περιγράφεται από τον Hugues Lagrange ως «παράγωγος φόβος». Είναι ένα είδος φόβου «δεύτερου βαθμού», ένα φόβο, ούτως ειπείν, κοινωνικά και πολιτισμικά «ανακυκλωμένο», που κατευθύνει τη συμπεριφορά τους, είτε μια απειλή είναι άμεσα παρούσα είτε όχι (Bauman, 2007). Ο «παράγωγος φόβος» είναι μια σταθερή ψυχική διάθεση που περιγράφεται καλύτερα ως το συναίσθημα ότι είναι κανείς ευάλωτος στον κίνδυνο. Ένα συναίσθημα ανασφάλειας (ο κόσμος είναι γεμάτος κινδύνους που μπορεί να πλήξουν ανά πάσα στιγμή, με ελάχιστη, ή καθόλου προειδοποίηση) και ευπάθειας (αν τυχόν πλήξει ο κίνδυνος, θα υπάρχουν μικρά, ή καθόλου, περιθώρια διαφυγής ή επιτυχούς άμυνας). Η εικασία της ευπάθειας σε κινδύνους εξαρτάται περισσότερο από μια έλλειψη εμπιστοσύνης στις διαθέσιμες άμυνες παρά από το μέγεθος ή τη φύση πραγματικών απειλών. Ένα άτομο που έχει εσωτερικεύσει μια τέτοια αντίληψη για τον κόσμο που περιλαμβάνει την ανασφάλεια και την ευπάθεια θα καταφύγει κατά κανόνα, ακόμα και ελλείψει γνήσιας απειλής, στις αντιδράσεις που προσιδιάζουν σε μια εξ επαφής συνάντηση με τον κίνδυνο: ο «παράγωγος φόβος» γίνεται αυτοκινούμενος (Bauman, 2007).

Για τον Bauman, ακόμα και στις σύγχρονες κοινωνίες, οι άνθρωποι κυριεύονται από το «συμπατικό φόβο» του Mikhail Bakhtin. Δεν είναι όμως ο τρόμος και το δέος προς το θέαμα των ψηλών, αδιάβατων βουνών και των απέραντων θαλασσών, τώρα ο συμπατικός φόβος προέρχεται από ανθρώπινης προέλευσης τεχνουργήματα και οι αδιαπέραστες παρενέργειες και αντενδείξεις τους που εξάπτουν τους πιο ειδεχθείς φόβους (Bauman, 2007). Οι άνθρωποι σήμερα ζουν στην καλύτερα εξοπλισμένη από τεχνολογικής άποψης εποχή στην ιστορία και αναμφίβολα σε ορισμένες από τις πιο ασφαλείς κοινωνίες που υπήρξαν ποτέ (τουλάχιστον στις αναπτυγμένες χώρες). Παρόλα αυτά νιώθουν, πιο απειλούμενοι, ανασφαλείς και φοβισμένοι, πιο επιρρεπείς στον πανικό και πιο παράφοροι για καθετί που σχετίζεται με την ασφάλεια και την προστασία από ό,τι οι άνθρωποι των περισσότερων άλλων ιστορικά κοινωνιών (Bauman, 2007). Ο «πόλεμος κατά της τρομοκρατίας» μετά την τρομοκρατική επίθεση στο Πεντάγωνο και το Παγκόσμιο Κέντρο Εμπορίου το 2001 οδήγησε τις σύγχρονες κοινωνίες στη Δύση να έχουν εμμονή με την ασφάλεια. Ένα αποτέλεσμα αυτής της εμμονής είναι ότι η τρομακτική εμπειρία που παράγεται τοπικά επηρεάζει την ευρύτερη κουλτούρα και οικονομία, προκαλώντας έτσι διαδεδομένο άγχος (Rain, 2009). Δημιουργώντας αυτόν το φόβο που ο Koskela ονομάζει φόβο των «Άλλων». Ενώ για τον ίδιο, ο φόβος είναι καθαρό συναίσθημα, πιστεύει ότι ο φόβος εμφανίζεται ως συνέπεια των κοινωνικών σχέσεων. Οι κοινωνικές σχέσεις παράγουν το «εμείς», το οποίο τέμνεται με το «εμείς» των «άλλων». Υιοθετείται αυτή η διάκριση με τους τρομακτικούς «άλλους», αυτούς που είναι η αιτία για ότι «εμείς» φοβόμαστε (Koskela, 2010). Ο Abu-Orf περιγράφει την έρευνα του Shirlow, η οποία σε μια προσπάθεια να εξετάσει τη σχέση μεταξύ του φόβου και των χωρικών αντιλήψεων για επικίνδυνα μέρη, ερμηνεύει περαιτέρω τον συλλογικό «εαυτό» που είναι «πιστός, έμπιστος και αληθινός». Αντίθετα, ο προσδιορισμός «οι Άλλοι» συνεπάγεται με το «κακό» (Abu-Orf, 2013). Το αποτέλεσμα είναι αυτός ο διαχωρισμός να μεταφέρεται και χωρικά και να αναπαράγεται συνεχώς μια αναζήτηση για τους τόπους των «άλλων».

Σε ένα «παγκοσμιοποιημένο φόβο», οι τοπικοί «άλλοι» αντικαθιστούντε από τους παγκόσμιους ή τους κακούς «άλλους» (Sprake, 2007), και οι παγκόσμιες εντάσεις συνδέονται με ανασφάλειες που

συμβαίνουν σε τοπικό επίπεδο (Koskela, 2010). Επομένως, σε κάποιες περιπτώσεις ο φόβος παραμένει ακυροβολημένος σε συγκεκριμένα μέρη και αποδίδεται σε ορισμένες κοινωνικές σχέσεις (Shirlow and Pain, 2003) ή ο φόβος, που προκλήθηκε από ανθρωπιστική κρίση ή περιβαλλοντική καταστροφή, εξαπλώνεται γρήγορα σε παγκόσμια κλίμακα, αγνοώντας τα εθνικά όρια (Bauman, 2007).

Ωστόσο, στον «παγκοσμιοποιημένο φόβο», η πολιτική γεωγραφία συνδέει τον φόβο με το κράτος (Pain και Smith, 2008). Πρωθείται από τα πάνω η αίσθηση της απειλής από την τρομοκρατία σε μια προσπάθεια να δικαιολογήσουν τις πολιτικές τους ή να νομιμοποιήσουν την άσκηση του ελέγχου τους (Koskela, 2010). Σε βίαιες συνθήκες, το κράτος τροφοδοτεί τον φόβο, χρησιμοποιώντας την αναπαράσταση του εγκλήματος και της βίας από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης (ΜΜΕ) (Banks, 2005). Αυτό συμβαίνει επειδή τα ΜΜΕ τονίζουν μια παγκόσμια απειλή που επηρεάζει ολόκληρη την κοινότητα γενικά, ενώ αγνοεί τα συναισθήματα των ατόμων (Abu-Orf, 2013). Τα μέσα ενημέρωσης, από αυτή την άποψη, ενισχύουν τους λόγους για ασαφείς απειλές που επηρεάζουν την παγκόσμια ασφάλεια (Shirlow and Pain, 2003). Με τη σειρά τους, δημιουργούν «συμβολικούς εχθρούς» (Koskela, 2010) σε συνδυασμό με «φανταστικό φόβο» που χρησιμοποιεί τα συναισθήματα όχι απαραίτητα παθητικά, αρνητικά και εξουθενωτικά. Η συγκεκριμένη προκατάληψη ώθησε την Pain να αναπτύξει μια «νέα» γεωπολιτική φόβου που περιλαμβάνει τέσσερις πτυχές. Μια πτυχή αφορά τη συναισθηματική γεωπολιτική. Συνεπώς, ο φόβος είναι από μόνο του ένα συναισθήμα που εμφανίζεται στον απόηχο της τρομοκρατίας σε «μικρότερο βαθμό» από άλλες συναισθηματικές αντιδράσεις, όπως ο θυμός ή το μίσος. Ο φόβος μειώνεται παράλληλα με τον χρόνο και την απόσταση. Παρά τον φόβο ότι η τρομοκρατία εξαπλώνεται γρήγορα σε ολόκληρο τον πλανήτη, αναπτύσσεται και παραμένει ακυροβολημένη σε περιοχές τρομοκρατίας, σε τοπική κλίμακα (Pain, 2010).

Η δεύτερη πτυχή είναι η φεμινιστική γεωπολιτική. Ο φόβος συνδέεται με τους προνομιούχους αλλά επηρεάζει σε μεγάλο βαθμό τους περιθωριοποιημένους (Abu-Orf, 2013). Σύμφωνα με τον Treisman, έρευνες που έχουν γίνει μεταξύ των διάφορων κρατών έχουν δείξει ότι ο φόβος είναι μεγαλύτερος στις γυναίκες. Οι μεγαλύτεροι σε ηλικία ερωτηθέντες φαίνονται πιο φοβισμένοι, αν και δεν μπορεί να προσδιοριστεί ο ρυθμός με τον οποίο ο φόβος αυξάνεται σε σχέση με την ηλικία. Στην Ευρώπη, υπάρχουν κάποιες ενδείξεις ότι οι παντρεμένοι ή διαζευγμένοι είναι πιο φοβισμένοι από εκείνους που δεν παντρεύτηκαν ποτέ, και ότι η ύπαρξη μικρών παιδιών συνδέεται με αυξημένο φόβο, χωρίς ωστόσο τα ευρήματα να είναι ισχυρά. Οι άνεργοι τείνουν να φοβούνται περισσότερο και αντίθετα όσο πιο μορφωμένοι οι ερωτηθέντες τόσο λιγότερο φαίνεται να φοβούνται. Τα στοιχεία αφορούν κατά βάση χώρες της Ευρώπης. Επίσης, γενικά μπορεί να ειπωθεί ότι φοβικές προδιαθέσεις ενθαρρύνουν την φοβική αντίδραση σε τυχόν απειλές (ανεξάρτητα από το αν είναι πραγματικές ή όχι). Το πιο ενδιαφέρον στοιχείο βάσει της συγκεκριμένης έρευνας είναι η σύνδεση του φόβου με την διάθεση και τη θρησκεία: υποστηρίζεται ότι η αρνητική διάθεση και ο πεσιμισμός, όπως και η πίστη στην κόλαση είναι παράγοντες που σχετίζονται με τα αυξημένα επίπεδα φόβου (Treisman, 2011).

Η τρίτη πτυχή αντιτίθεται στην κυριαρχία στην υπάρχουσα γεωπολιτική και ονομάζεται «εναλλακτική γεωπολιτική». Αντιστέκεται στην επιβολή των ηγεμονικών κρατικών λόγων και ενθαρρύνει, αντίθετα, τις «θετικές αλληλεπιδράσεις» εμπνευσμένες από την πεποίθηση ότι οι τρομακτικοί «Άλλοι» μπορεί να έχουν την ικανότητα για «θετική αλλαγή». Ενώ, η τέταρτη πτυχή αφορά το δίπολο των παγκόσμιων κινδύνων και τοπικών φόβων. Η «αποδυνάμωση των ταυτοτήτων» είναι μια βασική αιτία αυτής της διχοτόμησης όπου οι πολιτικές δυνάμεις κατηγορούνται για τη χειραγώγηση των συναισθημάτων. Ο τοπικός φόβος έχει τη δυνατότητα να απαντήσει σε αυτά τα ερωτήματα, όχι μόνο ερμηνεύοντας δραστηριότητες επί τόπου, αλλά και κατανοώντας την ενίσχυση του φόβου από το κράτος. Οι Pain και Smith υποστηρίζουν, επομένως, ότι ο καθημερινός φόβος δυνητικά «ανταποκρίνεται, αντιστέκεται και

αλλάζει φαινομενικά αμετάβλητες δυνάμεις»(Pain και Smith, 2008). Ωστόσο, αυτό το δυναμικό παραμένει «ανεκμετάλλευτο», απαιτώντας έτσι την προσοχή των μελετητών για περαιτέρω διερεύνηση (Pain, 2010). Η μελέτη της Pain, καταλήγει ότι η ερμηνεία του παγκοσμιοποιημένου φόβου προσφέρει διαφορετικές ιδέες για την προοπτική της «ατομικής» ή της «φεμινιστικής γεωγραφίας». Στην παγκόσμια προοπτική, ο φόβος υλοποιείται και διατίθεται στην αγορά, αλλά παραμένει αποτελεσματικός σε τοπική κλίμακα(Abu-Orf, 2013).

Αντίθετα με αυτήν την άποψη, ο Bauman πιστεύει ότι σε έναν αρνητικά παγκοσμιοποιημένο πλανήτη, όλα τα πλέον θεμελιώδη προβλήματα είναι παγκόσμια και, όντας παγκόσμια, δεν επιδέχονται τοπικές λύσεις (Bauman, 2007). Δεν υπάρχουν, και δεν μπορούν να υπάρξουν, τοπικές λύσεις σε προβλήματα που γεννήθηκαν και ενισχύονται σε παγκόσμιο επίπεδο.

Όπως το έθεσε ευθέως ο Benjamin Barber, «κανέναν παιδί στην Αμερική δεν μπορεί να νιώθει ασφαλές στο κρεβάτι του, αν δεν νιώσουν ασφαλή στα δικά τους κρεβάτια τα παιδιά στο Καράτσι ή στη Βαγδάτη. Οι Ευρωπαίοι δεν θα είναι για πολύ σε θέση να υπερηφανεύονται για τις ελευθερίες τους, αν οι άνθρωποι σε άλλα μέρη του κόσμου παραμείνουν στερημένοι και εξευτελισμένοι». Η δημοκρατία και η ελευθερία δεν μπορούν πλέον να διασφαλιστούν σε μία μόνο χώρα ή σε μια ομάδα χωρών* η υπεράσπισή τους σε έναν κόσμο διαποτισμένο από την αδικία και κατοικημένο από δισεκατομμύρια ανθρώπους στερούμενους ανθρώπινης αξιοπρέπειας θα διαφθείρει αναπόφευκτα τις ίδιες τις αξίες που σκοπεύει να προστατέψει. Το μέλλον της δημοκρατίας και της ελευθερίας πρέπει να διασφαλιστεί σε πλανητική κλίμακα- ή δεν θα διασφαλιστεί καθόλου (Bauman, 2007).

Ίσως ο φόβος να είναι ο πιο απειλητικός από τους πολλούς δαίμονες που φωλιάζουν στις ανοιχτές κοινωνίες του καιρού μας. Είναι όμως η ανασφάλεια του παρόντος και η αβεβαιότητα για το μέλλον που εκκολάπτουν και εκτρέφουν τους πιο τρομερούς και ανυπόφορους φόβους μας. Η ανασφάλεια και η αβεβαιότητα, με τη σειρά τους, γεννιούνται από μια αίσθηση ανικανότητας: φαίνεται ότι δεν έχουμε πια τον έλεγχο, κατά μόνας, σε ομάδες ή συλλογικά, των υποθέσεων των κοινοτήτων μας, όπως ακριβώς δε έχουμε τον έλεγχο των υποθέσεων του πλανήτη- και συναισθανόμαστε ολοένα περισσότερο ότι είναι απίθανο να απαλλαγούμε από το πρώτο μειονέκτημα, όσο επιτρέπεται στο δεύτερο να επιμένει (Bauman, 2007).

2_αστικός χώρος και φόβος

Προσεγγίζοντας το φόβο σε διαφορετικές πόλεις του κόσμου φαίνεται ότι οι παράγοντες που τον προκαλούν βασίζονται συχνά στην ταυτότητα των κατοίκων της. Η ταυτότητα προσδιορίζεται από χαρακτηριστικά της φυλής, της τάξης ή του φύλου και η σχέση με το φόβο δεν είναι έχει ακριβές περιεχόμενο ώστε να μπορεί να αναλυθεί απλά και να προσδιοριστεί χωρικά. Και αυτό γιατί ο φόβος είναι υποκειμενικός και αντιδρά διαφορετικά σε κάθε άτομο και κάθε τόπο (Simon&England, 2010). Παρόλα αυτά, οι κοινωνικές ομάδες αλληλοσυνδέονται με τους τόπους. Ένας τόπος αποκτά μια ταυτότητα λόγω των ομάδων που ζουν εκεί, η οποία τις περισσότερες φορές έχει αρνητικό πρόσημο. Το αποτέλεσμα είναι, τα άτομα να γίνονται και αυτά ταυτόχρονα, φορείς του «εδαφικού στίγματος» των τόπων όπου κατοικούν. Αυτές οι γεωγραφικές περιοχές είναι πολύ συχνά γειτονιές όπου συναντώνται σε σημαντικό βαθμό φαινόμενα φτώχειας, αποκλεισμού και περιθωριοποίησης. Πρόσφατη έρευνα έδειξε ότι τα αυξανόμενα επίπεδα φόβου συσχετίζονται με αυξημένες ορατές ανισότητες και κοινωνικο χωρικό διαχωρισμό (Micha και Koutrolίκου, 2019). Πρόκειται για γειτονιές που χαρακτηρίζονται ως «γκέτο» και δημόσιους χώρους που μοιράζονται οι «ξένοι», είναι χώροι που μπορούν να εμφανίζονται υποτιθέμενες ή πραγματικές απειλές. Στην προσπάθεια να αντιμετωπιστούν αυτές οι απειλές αυξάνεται η ζήτηση για αστική ασφάλεια και τίθενται οι λόγοι για μια δημοφιλή κουλτούρα στην οποία ο φόβος είναι παρών σε όλα τα «χωρικά, χρονικά και κοινωνικά» επίπεδα (Rain, 2009).

Σχεδόν από το ξεκίνημα της κατοίκηση σε πόλεις και καθ' όλη τη διάρκεια της ιστορίας τους, οι πόλεις έπρεπε να ικανοποιήσουν την ανάγκη των κατοίκων τους για προστασία από τους κινδύνους, είτε αυτοί ήταν κίνδυνοι από φυσικές καταστροφές είτε εισβολείς. Οι οικισμοί ξεκίνησαν να οχυρώνονται, ως λύση στην αποφυγή λεηλασίας, φθοράς και καταστροφής των πόλεων. Μέχρι εκείνη τη περίοδο ομάδες ανθρώπων μοιράζονταν κοινά αντικείμενα και αγαθά και διαμέναν σε σπηλιές ή συλλογικές καλύβες. Όταν το αρχικά μητριαρχικό γένος μετατράπηκε σε πατριαρχικό, εμφανίστηκε η ιδιωτική ιδιοκτησία, και κατεπέκταση οι ληστείες και ο πόλεμος. Με την εμφάνιση αυτών διαταράσσεται η μέχρι τότε ειρηνική αγροτική μητριαρχική κώμη και ο οικισμός οχυρώνεται (Σαρηγιάννης, 2011). Σε πολλές περιπτώσεις οι οικισμοί δεν ήταν οχυρωμένοι ή οχυρώνονταν ύστερα από συχνές λεηλατήσεις, εποχές αναστατώσεων και μεταναστεύσεων. Σε δεύτερο επίπεδο, κατά συνέπεια, η οίκηση, μετατράπηκε σε οχυρωμένο οικισμό και κυρίως με φυσική οχύρωση σε λόφο (Σαρηγιάννης, 2011).

Η ζωή στις πόλεις της Ευρώπης μέχρι και τον 16^ο αιώνα συνοψίζεται θαυμάσια στην φράση του Lucien Febvre, «φόβος πάντα, φόβος παντού» («Peur toujours, peur partout») (Bauman, 2007). Η φράση αυτή αναφέρεται στο σκοτάδι και το συνδέει με την παρουσία του φόβου. Το σκοτάδι που ξεκινά έξω από την πόρτα της καλύβας και σκεπάζει τον κόσμο έξω από το φράκτη του αγροκτήματος. Στο σκοτάδι μπορούν να συμβούν τα πάντα, ουδείς γνωρίζει όμως τι ακριβώς θα συμβεί τελικά: το σκοτάδι δεν είναι η αιτία του φόβου, είναι όμως το φυσικό περιβάλλον της αβεβαιότητας- κι επομένως του φόβου.

Μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, το ζήτημα του φόβου δεν απασχολούσε ιδιαίτερα την ζωή στις πόλεις. Σταδιακά αυτό άρχισε να αλλάζει και από σχετικά ασφαλείς τόπους μετατράπηκαν σε τόπους ανασφάλειας και κινδύνου. Έτσι, από τον 19^ο αιώνα έως σήμερα, η ανάμειξη του φόβου στις πόλεις έχει αποκτήσει έδαφος στο σημείο που έχει γίνει ένα από τα σημαντικότερα ερευνητικά θέματα σχετικά με το αστικό χώρο (Micha και Koutrolίκου, 2019). Η αντιμετώπιση του φόβου του εγκλήματος στις πόλεις υπήρξε σημαντικός πολιτικός στόχος από τη δεκαετία του 1980, καθώς το κέντρο της πόλης συχνά προσδιορίζονταν ως το σημείο εμφάνισης του εγκλήματος. Σημαντική είναι η προσέγγιση της

Jane Jacobs, για τις παραμέτρους μιας ασφαλούς γειτονιάς μέσω της ύπαρξης ματιών στον δρόμο (Jacobs, 1993). Η συνεχής παρατήρηση του δημόσιου χώρου, τα στραμμένα ανοίγματα των σπιτιών προς το δρόμο, η συνεχής κίνηση των πεζών και τα ανοιχτά καταστήματα είναι κάποιιοι από τους παράγοντες που βοηθούν στην μείωση της εγκληματικότητας στις γειτονιές των Αμερικάνικων πόλεων. Μια άλλη πολύ σημαντική θεωρία είναι αυτή των «σπασμένων παραθύρων» των Kelling και Wilson. Σύμφωνα με την οποία, ακόμη και οι μικρές αποκλίσεις και συμπεριφορές μπορούν να κάνουν μια γειτονιά να υποπέσει στον κύκλο της υποβάθμισης. Ονομάστηκε έτσι, γιατί υποστήριζε ότι όταν σε μια γειτονιά υπάρχει ένα σπασμένο παράθυρο και κανείς δεν κάνει κάτι για αυτό (το ανέχεται), τότε φαινόμενα απάθειας, βανδαλισμών αυξάνονται καθώς αυξάνονται ταυτόχρονα και η εγκληματικότητα και η υποβάθμιση. Χαρακτηριστική είναι η περιγραφή πως ακόμη και ένα σπασμένο τζάμι αξίζει την ίδια αστυνομική και δικαστική προσοχή όσο και μια ανθρωποκτονία (Kelling και Wilson, 1982). Η θεωρία αυτή δέχτηκε σημαντική κριτική όχι μόνο από πολεοδόμους αλλά και από νομικούς και εγκληματολόγους. Αν και σήμερα φαίνεται περίεργο, η θεωρία των «σπασμένων παραθύρων» είχε πολύ μεγάλη αποδοχή. Σε αυτό έπαιξαν κυρίως ρόλο τόσο η συμμετοχή συγκεκριμένων ανθρώπων και η δημοσιότητα που έλαβαν, όσο και τα συγκεκριμένα ιδρύματα που προώθησαν την θεωρία και την εφαρμογή αυτής μέσω της πολιτικής της «μηδενικής ανοχής». Η πολιτικής της «μηδενικής ανοχής», ουσιαστικά εισάγεται και εφαρμόζεται στις αρχές τις δεκαετίας του '90 και βασίζεται σε μεγάλο βαθμό στην παραπάνω θεωρία. Σύμφωνα με τις βασικές αρχές του δόγματος της μηδενικής ανοχής, πολιτικοποιείται κάθε μορφή συμπεριφοράς που ορίζεται ως αντικανονική κ δίνεται έμφαση στη δίωξη ακόμη και των μεγαλύτερων παραβάσεων ή διαφορετικών συμπεριφορών που λαμβάνουν χώρα στο δημόσιο χώρο. Σκοπός της είναι να μειωθεί η μικροεγκληματικότητα και μέσω αυτής της μείωσης, να μειωθεί η ανασφάλεια στις γειτονιές. Ο τρόπος που εφαρμόστηκε έγινε μέσω της αυξημένης αστυνόμευσης και της παρακολούθησης μέσω κλειστό κύκλωμα καμερών καθώς και μέσω της σκληρής τιμωρητικής μεταχείρισης για μικροεγκλήματα και ανεπιθύμητες κοινωνικές ομάδες, όπως «ζητιάνοι, μεθυσμένοι, ναρκομανείς, αγενείς έφηβοι, πόρνες, τεμπέληδες και τρελοί άνθρωποι» (Micha και Koutrolίκου, 2019).

Η αμυντική αρχιτεκτονική, η επιτήρηση και η ποινικοποίηση της αντικοινωνικής συμπεριφοράς συνέβαλαν στην ελαχιστοποίηση της κοινωνικής πρόνοιας και της κοινωνικής υποστήριξης. Ενώ παράλληλα, αυτά τα ζητήματα φόβου και ασφάλειας συνδέονται στενά με διαρκή ή αυξημένα κέρδη από ακίνητα και επιχειρήσεις (Micha και Koutrolίκου, 2019).

Η παρουσία της αστυνομίας και τα μέτρα ασφάλειας, υποδηλώνουν ότι οι κοινωνικές και πολιτικές δομές αποτελούν την ίδια την παρουσία της απειλής στην καθημερινή ζωή (Pain, 2009). Η Pain υποστηρίζει ότι ο φόβος προωθείται ώστε να υπάρχει συνεχής αναζήτηση προστασίας από αυτόν, μέσω καταναλωτικών προϊόντων και υπηρεσιών ασφάλειας (Pain, 2009). Η προστασία σε αυτό το πλαίσιο βρίσκεται στη τομή της επιθυμίας και του ελέγχου, όπου η ανησυχία για την ευημερία μιας κοινωνίας είναι λιγότερο σημαντική. Η άμυνα γίνεται πιο σημαντική ως μέσο διατήρησης του κοινωνικού ελέγχου και του χωρικού αποκλεισμού. Η «υπερσύγχρονη» ασφάλεια που σχετίζεται με τις ιδιότητες μάρκετινγκ ερμηνεύει τις δυνάμεις που οδηγούν στον αποκλεισμό, υποδεικνύοντας περαιτέρω πώς να «εμπορευτούμε τον αστικό φόβο» (Abu-Orf, 2013).

Δεδομένου ότι η πλήρης ασφάλεια δεν μπορεί να εγγυηθεί, η επακόλουθη απογοήτευση που βιώνουν τα άτομα οδηγεί σε «μια επιθυμία εντοπισμού και τιμωρίας των ενόχων» (Bauman, 2007). Αυτή έγινε πιο έντονη μετά τις επιθέσεις 11ης Σεπτεμβρίου 2001. Έκτοτε, ο φόβος γίνει μια κεντρική αστική στρατηγική, καθώς και μια προσοδοφόρα επιχείρηση. Οι τρομοκρατικές επιθέσεις και ο επακόλουθος «πόλεμος κατά της τρομοκρατίας» τείνουν να δίνουν όλο και περισσότερες εξουσίες στην αστυνομία

και να αμφισβητούν, να μειώνουν ή να παραβιάζουν δικαιώματα (ανθρώπινα, αστικά, πολιτικά) στο όνομα της «ασφάλειας». Η ανατρεπτική κατασκευή φόβου και ασφάλειας, ειδικά μετά από τρομοκρατικές επιθέσεις ή διεθνή μεγάλα γεγονότα, είναι ακόμη πιο εμφανής στην αστική αρχιτεκτονική, στον αστικό σχεδιασμό, στα δημόσια κτίρια και στους χώρους, καθώς και στην αστυνόμευση μέσω αυξημένης ορατής παρουσίας και ασφάλειας (ακόμη και στρατιωτικοποίησης) (Micha και Koutrolίκου, 2019).

Όπως χαρακτηριστικά επισημαίνει ο Bauman, η ρευστή μοντέρνα κοινωνία είναι κι αυτή ένα μηχανέυμα που προσπαθεί να κάνει βιώσιμη τη ζωή με το φόβο. Με άλλα λόγια, είναι ένα μηχανέυμα προορισμένο να καταστέλλει το δυνητικά αφοπλιστικό και παραλυτικό δέος του κινδύνου, να σιγάσει τους φόβους που προέρχονται από κινδύνους οι οποίοι δεν μπορούν, ή δεν πρέπει, χάριν διατήρησης της κοινωνικής τάξης, να προληφθούν αποτελεσματικά (Bauman, 2007).

3_σχεδιάζοντας την ασφάλεια

Στα παραπάνω κεφάλαια, είδαμε τι είναι αυτό που δημιουργεί του φόβους και πως αυτοί επηρέασαν και επηρεάζουν την ζωή στις πόλεις. Στο παρόν κεφάλαιο, θα εξεταστεί ο τρόπος με τον οποίο γίνεται η προσπάθεια να προληφθούν και να αντιμετωπιστούν οι φόβοι μέσα από τον σχεδιασμό.

Οι τρόποι αντιμετώπισης του εγκλήματος μπορούν να διαχωριστούν σε τρεις μεγάλες κατηγορίες, i) την νομική επιβολή και επιτήρηση, ii) τις δράσεις μείωσης των κοινωνικών προβλημάτων και iii) τον σχεδιασμό των πόλεων. Στο παρελθόν, αυτές οι τρεις προσεγγίσεις θεωρήθηκαν αντικρουόμενες, ενώ σήμερα αυτή η αντίληψη έχει καταπέσει. Η πρόσφατη εμπειρία δείχνει ότι η ολοκληρωτική παρέμβαση και στις τρεις προσεγγίσεις είναι απαραίτητη για την παραγωγή ενός σωρευτικού αποτελέσματος και για την επίτευξη μακροπρόθεσμων αποτελεσμάτων.

Οι Abdulla et al. Μεταφέρουν την άποψη του Mehta¹, ότι η ασφάλεια θεωρείται ο πιο σημαντικός παράγοντας κατά την αποτίμηση των δημόσιων χώρων, επειδή η αντιληπτή ασφάλεια έχει ισχυρή επίδραση στην απόφαση του ατόμου να χρησιμοποιήσει τον χώρο ή να τον αποφύγει (Abdulla et al., 2017). Αναγνωρίζεται δηλαδή ότι η ισορροπία μεταξύ ευχαρίστησης και φόβου έχει να κάνει με τα επίπεδα της ασφάλεια μέσα στο δομημένο περιβάλλον (Tulumello, 2015). Εξαρτάται από τον τρόπο με τον οποίο σχεδιάζονται και κατασκευάζονται οι πόλεις, τον τρόπο με τον οποίο οι άνθρωποι ταυτίζονται με το περιβάλλον στο οποίο ζουν και τον τρόπο με τον οποίο το φροντίζουν και το διαχειρίζονται. Η επιρροή του δομημένου περιβάλλοντος μπορεί να είναι θετική και αρνητική και συμβάλει μετατρέποντας μια πόλη σε περισσότερο ή λιγότερο ασφαλή. Είναι συνεπώς ο ρόλος του αστικού σχεδιασμού να εφαρμόσει δράσεις με συγκεκριμένους όρους που θα αλλάζουν τις έννοιες της ασφάλειας. Ο καλός αστικός σχεδιασμός μπορεί να βελτιώσει την εμπιστοσύνη των πολιτών και να κάνει τους δημόσιους χώρους πιο βιώσιμους. Αντίθετα, ο ελλιπής αστικός σχεδιασμός μπορεί να παράγει άδειους χώρους, άσχημα περιβάλλοντα, να προκαλέσει φόβο και να προσελκύσει το έγκλημα.

Η κυριότερη αντίληψη αφορά την πρόληψη του εγκλήματος και πώς θα δοθούν ευκαιρίες ελαχιστοποίησης της εμφάνισής του. Ένα παράδειγμα πρόληψης είναι η θωράκιση των περιουσιών και η χρήση ηλεκτρονικών συστημάτων παρακολούθησης που μπορούν να συμβάλουν στην αποτροπή της κλοπής. Πώς όμως μπορεί η πρόληψη να αφορά την αποφυγή παραβατικών συμπεριφορών στο δημόσιο χώρο; Μια συντονισμένη στρατηγική επέμβαση θα αποτρέψει το πρόσθετο έγκλημα και συνεπώς θα είναι περισσότερο οικονομικά αποδοτικό από τη φυλάκιση των λίγων παραβατών που συλλαμβάνονται επί του παρόντος από το ποινικό σύστημα. Επομένως θα πρέπει να ληφθούν υπόψη από τα πρώτα στάδια λήψης αποφάσεων και ο σχεδιασμός να αφορά σχέδια σε διάφορες κλίμακες, τόσο στρατηγικά όσο και έργα υποδομής. Στον πολεοδομικό σχεδιασμό λαμβάνονται αποφάσεις σχετικά με τις χρήσεις γης, την προσβασιμότητα, την πυκνότητα, την ενσωμάτωση και τις δραστηριότητες που επηρεάζουν τη ζωτικότητα των δημόσιων χώρων και, κατά συνέπεια, το επίπεδο της κοινωνικής συνοχής και φυσική παρακολούθηση.

Το κεφάλαιο αυτό μελετά συγκεκριμένα το Εγχειρίδιο² της Τεχνικής Έκθεσης «Πρόληψη του εγκλήματος μέσω του πολεοδομικού σχεδιασμού», το οποίο δίνει κατευθυντήριες γραμμές για την πρόληψη του

¹Mehta, V. 2014. Evaluating Public Space. *Journal of UrbanDesign*, 19 (1), 53-88.

²Το Εγχειρίδιο αποτελεί επεξηγηματικό έγγραφο στο Παράρτημα Δ' της Τεχνικής Έκθεσης «Πρόληψη του εγκλήματος μέσω του πολεοδομικού σχεδιασμού» που εκπονήθηκε από τη CEN (European Committee of Standardization) το 2007.

εγκλήματος. Ενώ υπάρχουν διάφορα εγχειρίδια που αφορούν την περιβαλλοντική ασφάλεια, τα έγγραφα σχετικά με τον αστικό σχεδιασμό και ιδιαίτερα τον πολεοδομικό σχεδιασμό είναι πολύ λίγα. Για αυτό το λόγο δημιουργήθηκε και το συγκεκριμένο εργαλείο (POLITECNICO DI MILANO, 2007).

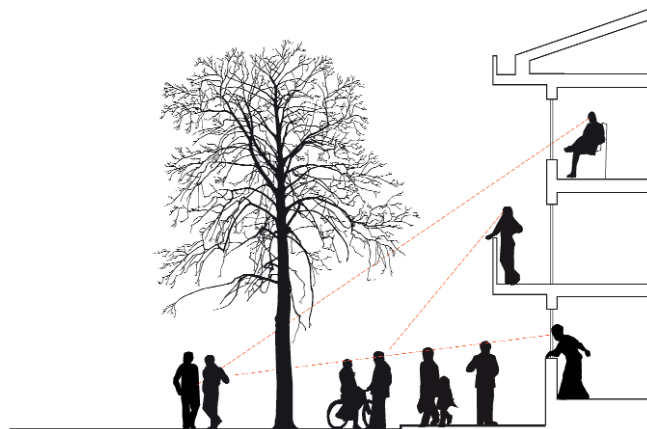
Οι αστικοί χώροι χρησιμοποιούνται διαφορετικά κατά την διάρκεια της ημέρας και της εβδομάδας. Αυτό επηρεάζει και την αυθόρμητη παρακολούθηση. Για τη μείωση των χρονικών κενών στη φυσική παρακολούθηση, συνιστάται η ανάμειξη χρήσεων και η ενθάρρυνση συγκεκριμένων δραστηριοτήτων που θα λειτουργούν τις κενές ώρες και ημέρες. Λειτουργίες ανάμειξης δεν μπορεί ωστόσο να εφαρμοστούν παντού με τον ίδιο τρόπο, ενώ παράλληλα εξαρτάται πολύ από την κουλτούρα του κάθε λαού, το ωράριο εργασίας, το μέγεθος κάθε πόλης κλπ. Απαιτείται, λοιπόν, προσεκτική αξιολόγηση ως προς τις προβλεπόμενες οι δραστηριότητες, αυτές θα πρέπει είναι συμβατές μεταξύ τους. Η ζωτικότητα των δρόμων και των δημόσιων χώρων είναι ένας σημαντικός παράγοντας για την πρόληψη του εγκλήματος, επειδή η χρήση δημόσιων χώρων προκαλεί αυθόρμητη ή φυσική παρακολούθηση. Όπως λέει η Jacobs, η ματιά στο δρόμο δηλαδή η παρουσία δραστηριότητας, κίνησης, ή η κατεύθυνση των κτιρίων προς το δρόμο είναι ο πρωταρχικός παράγοντας ασφάλειας. Μικτές χρήσεις (εμπορικές, οικιστικές, αναψυχής κλπ.) και οι διαφοροποιημένες δραστηριότητες υπονοούν διαφορετικούς χρήστες σε διαφορετικούς χρόνους, παρέχοντας έτσι συνεχή αυθόρμητη παρακολούθηση. Σε πολλές πόλεις, σε περιοχές που η κύρια χρήση είναι τα γραφεία και επομένως δεν υπάρχει ιδιαίτερη κίνηση την νύχτα, μπορούν επομένως να γίνουν επικίνδυνα μέρη χωρίς φυσική παρακολούθηση και είναι δύσκολο να ελεγχθούν ακόμη και από ιδιωτική εταιρία security. Η φυσική επιτήρηση λείπει επίσης σε κατοικημένες περιοχές όπου η πυκνότητα των κατοικιών είναι πολύ χαμηλή για να δημιουργήσει ζωτικότητα και ροές. Υπάρχει συσχέτιση μεταξύ αστικής πυκνότητας και φυσικής παρακολούθησης. Η μεγάλη πυκνότητα παράγει περισσότερες ροές και κινήσεις, που παρέχουν φυσική παρακολούθηση στους δρόμους, χωρίς όμως αυτό να σημαίνει αναγκαστικά μειωμένη εγκληματικότητα. Σε περιοχές χαμηλής πυκνότητας, η ασφάλεια στους δρόμους και στους δημόσιους χώρους δεν μπορεί να βασιστεί στη φυσική παρακολούθηση, αλλά πρέπει να ενισχυθεί με διαφορετικά εργαλεία όπως η οργανωμένη παρακολούθηση, ημι-οργανωμένη παρακολούθηση ή με τεχνολογικά μέσα. Ωστόσο, εάν η πυκνότητα είναι πολύ υψηλή, μπορούν να προκύψουν άλλα προβλήματα όπως η έλλειψη δημόσιων χώρων και ο υψηλότερος κίνδυνος συγκρούσεων μεταξύ των κατοίκων (POLITECNICO DI MILANO, 2007).

Η ενίσχυση της αίσθησης του «ανήκειν» στον συγκεκριμένο τόπο ενισχύει την αντίληψη για την ασφάλεια και την πρόληψη του εγκλήματος, επειδή οι άνθρωποι αναπτύσσουν μια αίσθηση σεβασμού και προστασίας για τα μέρη στα οποία ανήκουν. Αντίθετα, τα μέρη που χρησιμοποιούνται κυρίως από προσωρινούς χρήστες είναι γενικά πιο ευάλωτα στο έγκλημα από άλλες περιοχές, λόγω της σπάνιας αίσθησης ότι ανήκουν στον τόπο. Οι περιφραγμένες κοινότητες, με τη σειρά τους, αυξάνουν την ασφάλεια των κατοίκων και παράλληλα ένα εσωτερικευμένο προσανατολισμό και αποκλεισμό από την υπόλοιπη κοινωνία. Οι αποφάσεις αστικού σχεδιασμού επηρεάζουν έντονα την εδαφικότητα. Επομένως, η εδαφικότητα πρέπει να εξεταστεί από τα πρώτα στάδια του αστικού σχεδιασμού, πολύ πριν το στάδιο του λεπτομερούς σχεδιασμού και προτάσεων. Οι δημόσιοι χώροι που είναι εκτός κλίμακας ή που δεν διαθέτουν ταυτότητα και χαρακτήρα, ή που έχουν κακή οριοθέτηση, θεωρούνται ως επικράτεια κανενός. Αυτοί οι χώροι τείνουν να αποφεύγονται όσον αφορά τη χρήση και να παραμελούνται από άποψη συντήρησης. Αυτό προκαλεί έλλειψη αυθόρμητης παρακολούθησης και οδηγεί στην αποσύνθεση. Οι δημόσιοι, ημιδημόσιοι και ιδιωτικοί χώροι πρέπει να ορίζονται με σαφήνεια προκειμένου να χρησιμοποιούνται σωστά και νόμιμα, και να επιτρέπουν στους ανθρώπους να γνωρίζουν ποιος είναι υπεύθυνος, ώστε να μπορούν να αναφέρουν αποτελεσματικά πιθανά

προβλήματα. Τα όρια δεν χρειάζεται απαραίτητα να είναι φράκτες. Σαφείς συμβολικές σημάνσεις είναι επίσης χρήσιμες για το σκοπό αυτό (POLITECNICO DI MILANO, 2007).

Για τη βελτίωση της πρόληψης του εγκλήματος, ο σχεδιασμός θα πρέπει να αποφεύγει τη δημιουργία ερημικών ή κρυφών χώρων, χωρίς ζωτικότητα. Αυτό γιατί, ο βανδαλισμός και άλλες εγκληματικές πράξεις τείνουν να συγκεντρώνονται σε αυτά τα μέρη. Παράλληλα, σπασμένα ή εγκαταλελειμμένα κτίρια και περιοχές, εγκυμονούν φόβους και προσελκύουν αντικοινωνικές συμπεριφορές και εγκληματικότητα. Η συντήρηση και άλλες ενέργειες πρέπει να αναληφθούν για την πρόληψη της φθοράς. Ακόμα, έμμεσο αντίκτυπο στην ασφάλεια έχουν οι ποιότητες των υλικών, των πεζοδρομίων και του αστικού εξοπλισμού. Στην πραγματικότητα, τα υλικά που αλλοιώνονται εύκολα, που σπάνε ή είναι δύσκολο να συντηρηθούν, προκαλούν αποσύνθεση η οποία αναγνωρίζεται ότι επηρεάζει το έγκλημα, τον βανδαλισμό, την αναταραχή και τον φόβο του εγκλήματος. Μέρη όπου η συντήρηση είναι κακή και όπου ο αστικός εξοπλισμός έχουν βανδαλιστεί, μεταδίδουν το μήνυμα ότι ο συγκεκριμένος χώρος στερείται φροντίδας. Για τους πιθανούς παραβάτες αυτό είναι ένα σαφές σημάδι ότι μπορούν να ενεργήσουν αδιάφορα, καθώς κανείς δεν επιβλέπει το μέρος. Είναι επομένως σημαντικό να χρησιμοποιηθούν κατάλληλα υλικά που βοηθούν στην πρόληψη της φθοράς. Η καλή ποιότητα των στοιχείων και των υλικών εξωραϊσμού μεταδίδει ένα θετικό μήνυμα που προκαλεί σεβασμό και φροντίδα (POLITECNICO DI MILANO, 2007).

Ακόμη, ένα συνεχές αστικό δίκτυο και μια καθαρή διάταξη δημόσιων χώρων βελτιώνουν την ορατότητα των χρηστών και την αίσθηση ασφάλειας. Η ορατότητα των πεζών και των διαδρομών από τα γύρω κτίρια και τους δρόμους βελτιώνει την πρόληψη του εγκλήματος και την αντίληψη της ασφάλειας. Η Jane Jacobs παρατήρησε ότι οι πεζοί τείνουν να αποφεύγουν τα πεζοδρόμια με ασυνεχή πρόσοψη κτιρίου (Jacobs, 1993). Στην πραγματικότητα, το να μην μπορείς να βρεις τον τρόπο διαφυγής δημιουργεί άγχος και αυξάνει την ευπάθεια στις επιθέσεις, επειδή τα άτομα που



εστιάζουν την προσοχή στο να βρουν το δρόμο τους μειώνουν την επίγνωσή τους για τον κίνδυνο. Επιπλέον, μια μπερδεμένη διάταξη καθιστά πιο δύσκολη τη διαφυγή. Ο σχεδιασμός των οδών κυκλοφορίας και μετακίνησης θα πρέπει να εξετάζει προσεκτικά την ασφάλεια και την προσβασιμότητα για όλους. Εάν μια οδός κυκλοφορίας δεν μπορεί να παρέχει επαρκή ασφάλεια ή αίσθηση ασφάλειας, θα πρέπει να προσφέρεται εναλλακτική διαδρομή. Τα φυσικά εμπόδια μπορεί να οφείλονται σε φυσικά χαρακτηριστικά αλλά και στον εξωραϊσμό, υποδομές ή σε περιορισμένα μεγάλα κτήματα. Τα εμπόδια μειώνουν τις συνδέσεις μεταξύ διαφορετικών τμημάτων της πόλης και παρεμβαίνουν στις κινήσεις. Φυσικά εμπόδια μπορούν να θεωρηθούν και οι υπόγειες διαβάσεις, που είναι γενικότερα μη ελκυστικές περιοχές που οι άνθρωποι τείνουν να αποφεύγουν. Επομένως, στερούνται φυσικής παρακολούθησης και συνήθως γίνονται ελκυστικά μέρη για παράνομες δραστηριότητες και αντικοινωνική συμπεριφορά. Η βλάστηση πρέπει να έχει υψηλή διαπερατότητα. Τα δέντρα και η φύτευση θα πρέπει να επιλέγονται και να συντηρούνται έτσι ώστε να επιτρέπουν την

ορατότητα από τους δρόμους, να μην εμποδίζουν τη φυσική παρακολούθηση, να μην παρέχουν κάλυψη για τους παραβάτες και να μην δημιουργούν σημεία παγίδευσης. Όπου δεν είναι δυνατή η άμεση ορατότητα, συγκεκριμένα υλικά (καθρέφτες ασφαλείας, αντανακλώμενα πάνελ κ.λπ.) μπορούν να παρέχουν έμμεση ορατότητα (POLITECNICO DI MILANO, 2007).

Ο καλός φωτισμός μειώνει τον φόβο του εγκλήματος. Τα άτομα αισθάνονται ασφαλέστερα εάν μπορούν εύκολα να δουν και να αξιολογήσουν άλλους ανθρώπους στο δρόμο. Ο φωτισμός θεωρείται επαρκής εάν ένα πρόσωπο μπορεί εύκολα να αναγνωριστεί σε απόσταση 15 μέτρων. Η διανομή, η θέση και ο σχεδιασμός των φωτιστικών είναι επίσης πολύ σημαντικά. Ο φωτισμός πρέπει να είναι ομοιογενής κατά μήκος των πεζοδρομίων. Θα πρέπει να αποφεύγεται η χρήση λίγων λαμπτήρων υψηλής έντασης που μπορεί να δημιουργήσουν εφέ τυφλών και σκοτεινών ζωνών. Τα φώτα από τις βιτρίνες των καταστημάτων, τα εμπορικά σήματα, τα ιδιωτικά κτίρια, μπορούν επίσης να προσφέρουν μια καλή συμβολή στον δημόσιο φωτισμό. Η έλλειψη δραστηριοτήτων κατά τη διάρκεια των νυχτερινών ωρών μπορεί να αντισταθμιστεί από τον καλό φωτισμό, που μειώνει το άγχος και τον φόβο. Εκτός αυτού, η εμπειρία δείχνει ότι ο καλός φωτισμός μπορεί να ευνοήσει την ανάπτυξη δραστηριοτήτων τη νύχτα. Σε ευάλωτα μέρη, στρατηγικές δραστηριότητες (περίπτερα, στάσεις ταξί κ.λπ.) πρέπει να ενθαρρύνονται για τη βελτίωση της παρακολούθησης (POLITECNICO DI MILANO, 2007).

Τέλος, το κλειστό κύκλωμα παρατήρησης (CCTV κ.λπ.) δεν αποτελεί απάντηση σε κακό σχεδιασμό. Είναι χρήσιμο μόνο όταν αποτελεί μέρος ενός γενικού σχεδίου ασφαλείας. Η κριτική που διατυπώθηκε σχετίζεται με το γεγονός ότι η βελτιωμένη προστασία μιας συγκεκριμένης περιοχής απλώς θα αντικαταστήσει το έγκλημα σε μια λιγότερο προστατευμένη περιοχή. Ωστόσο, η απόδειξη ενός τέτοιου εκτοπισμού, δεν έχει αποδειχθεί από έρευνα. Οι εμπειρίες δείχνουν επίσης ότι συγκεκριμένα αστικά πρότυπα συμβάλλουν στην ασφάλεια, επειδή δημιουργούν αστική ποιότητα και περιβάλλον ικανά να αντισταθμίσουν στην ανάπτυξη του εγκλήματος. Επιπλέον, ορισμένες παράμετροι που χρησιμοποιούνται στον πολεοδομικό σχεδιασμό, όπως η πυκνότητα και η ποσότητα των χώρων πρασίνου, διαφέρουν σημαντικά από τόπο σε τόπο ανάλογα με τις γεωγραφικές περιοχές, τις παραδόσεις και τον πολιτισμό. Είναι κάτι που θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη κατά την εφαρμογή τους σε κριτήρια ασφάλειας (POLITECNICO DI MILANO, 2007).

Μια σχετικά νέα προοπτική του σχεδιασμού είναι οι έξυπνες επεμβάσεις που θεωρείται πως οδηγούν σε ένα πιο ασφαλές μέλλον των πόλεων. Όταν μια πόλη σκέφτεται να επενδύσει σε έξυπνες τεχνολογίες, η δημόσια ασφάλεια είναι συχνά βασικός στόχος για την υλοποίηση μιας συγκεκριμένης πρωτοβουλίας. Σύμφωνα με τους Pali και Schuilenburg, η δυνατότητα μόνιμης παρακολούθησης των πολιτών με τη χρήση έξυπνης τεχνολογίας που συγκεντρώνει και ενσωματώνει μεγάλες ποσότητες δεδομένων συμβάλλει στην καλύτερη προστασία από τους κινδύνους της εγκληματικότητας και της αναταραχής. Μιλούν ακόμα για «ψυχοπολιτικές τεχνικές» που μπορούν να επηρεάζουν την ψυχολογία και την συμπεριφορά των χρηστών του δημοσίου χώρου χρησιμοποιώντας έξυπνες εφαρμογές (Pali and Schuilenburg, 2020).

Πιο συγκεκριμένα, οι έξυπνες πόλεις χρησιμοποιούν ήδη, όλο και περισσότερο ψυχοπολιτικές τεχνικές, όπως χειραγώγηση φωτός και ήχου, για τη διαχείριση του δημόσιου χώρου και για να προκαλέσουν συναισθηματικές αντιδράσεις στους επισκέπτες. Χαρακτηριστικό είναι το παράδειγμα τη πόλης Αϊντχόβεν, στη Ολλανδία. Αφορά μια συνεργασία μεταξύ της τεχνολογικής εταιρείας, Philips, του Ινστιτούτου Ευφυούς Φωτισμού, του Ολλανδικού Ινστιτούτου Τεχνολογίας και Ασφάλειας και του

Ινστιτούτου Φροντίδας Ψυχικής Υγείας, που κάνει χρήση μικρού χειρισμού στην περιοχή Stratumseind. Είναι ένα δρόμος με ιδιαίτερα έντονη νυχτερινή ζωή και συγκεντρώνει περίπου πενήντα καφέ, μπαρ και νυχτερινά κέντρα. Αυτό που κάνει ουσιαστικά ο χειρισμός, αλλάζει το χρώμα και την ένταση του φωτός. Ταυτόχρονα η έξυπνη πόλη του Αϊντχόβεν παρακολουθεί: το ποσό και τη φύση των κοινωνικών αλληλεπιδράσεων, την παρουσία της αστυνομίας, τα απορρίμματα στο δρόμο και την παρουσία και τη συμπεριφορά στα καφέ. Η πόλη παρακολουθεί επίσης και καταγράφει την κατανάλωση μπίρας, δεδομένα κινητού τηλεφώνου (συμπεριλαμβανομένης της παρουσίας τηλεφώνων και μοτίβων κίνησης), την πυκνότητα στάθμευσης, τα άτομα που εισέρχονται και εξέρχονται από το Stratumseind, δημοσιεύσεις κοινωνικών μέσων, το επίπεδο ήχου και τις καιρικές πληροφορίες, όλα σε μια προσπάθεια πρόβλεψης πρώιμων σημείων βίας. Συνδυάζει την προγνωστική παρακολούθηση με «ψυχοπολιτικές τεχνικές» για τη βελτίωση της ασφάλειας αυτού του «έξυπνου» δρόμου. Και παράλληλα οι επισκέπτες δεν γνωρίζουν απολύτως τίποτα για τη χρήση τους (Pali and Schuilenburg, 2020).

Προκειμένου να απομακρυνθούν οι πιθανές βίαιες συγκρούσεις μεταξύ επισκεπτών στο δημόσιο χώρο, η ένταση και το χρώμα του φωτός αλλάζει όταν η πυκνότητα στην περιοχή αυξάνεται και η μυρωδιά των πορτοκαλιών διαχέεται για να ηρεμήσει τους επισκέπτες. Το μπλε χρώμα λέγεται ότι έχει αποτέλεσμα που ηρεμεί. Όταν χρησιμοποιείται η σωστή απόχρωση του μπλε, μπορεί να μειώσει τους καρδιακούς παλμούς και να μειώσει την επιθετικότητα των ανθρώπων. Ο στόχος είναι να μειωθεί η ένταση και η επιθετικότητα, η επιρροή αυτή έχει ως αποτέλεσμα, να «ενθαρρύνεται» η σωστή συμπεριφορά στο συγκεκριμένο χώρο και να μειώνονται ανεπιθύμητες συμπεριφορές όπως η επιθετικότητα, ο υπερβολικός θόρυβος, η δημόσια μέθη, ο βανδαλισμός και η βία (Pali and Schuilenburg, 2020).

Είναι αξιοσημείωτο ότι αυτές οι τεχνικές έρχονται σε απόλυτη αντίθεση με τις παραδοσιακές τεχνικές παρακολούθησης και ελέγχου, οι οποίες επιδιώκουν να αποτρέψουν ανεπιθύμητη συμπεριφορά χωρίς να παρέχουν στοιχεία για εναλλακτική συμπεριφορά. Αντί να απαγορεύουν και να τιμωρούν, αυτές οι τεχνικές λειτουργούν μέσω της ευχαρίστησης και της αποπλάνησης, δημιουργώντας παρεμβάσεις στο περιβάλλον που στη συνέχεια καθορίζουν έμμεσα τις συμπεριφορές των ανθρώπων. Εδώ, οι επισκέπτες γοητεύονται από «ήπιες» τεχνικές και όχι από «ισχυρά σημάδια ή δυνάμεις» προκειμένου να τους κρατήσουν ασφαλείς και να αντιμετωπίσουν προληπτικά μια πιθανή επιθετική συμπεριφορά (Pali and Schuilenburg, 2020).

4_ανασφάλεια στο σήμερα λόγω κορονοϊού

Για χρόνια η ζωή στις πόλεις δεν ήταν εύκολη και υπήρχαν πάντα οι ανησυχίες για ασθένειες, ανθυγιεινές συνθήκες διαβίωσης, εγκληματικότητα και πολιτικές αναταραχές. Σήμερα οι περισσότερες, αν όχι όλες, οι πόλεις βρίσκονται αντιμέτωπες με μια παγκόσμια πανδημία. Ο ιός SARS-CoV-2 (γνωστός κυρίως με το όνομα COVID-19) εμφανίστηκε τέλη του 2019, με τα πρώτα επιβεβαιωμένα κρούσματα της νόσου να εντοπίζονται στην πόλη της Γουχάν της Κίνας. Και από το Μάρτιο της επόμενης χρονιάς απειλεί όλο το κόσμο. Ο περιορισμός της εξάπλωσης της πανδημίας COVID-19 έχει αντίκτυπο στις λειτουργίες και την οργάνωση των πόλεων. Η τήρηση των κανόνων ασφαλείας και κοινωνικής απόστασης και η αποφυγή συνωστισμού δημιουργούν νέες απαιτήσεις από τους δημόσιους χώρους της πόλης όπως είναι οι δρόμοι, τα πεζοδρόμια, τα πάρκα, οι πλατείες, οι ελεύθεροι χώροι και οι χώροι πρασίνου.

Η ραγδαία εξάπλωση της πανδημίας και η αδυναμία των δημόσιων συστημάτων υγείας να αντιμετωπίσουν τις συνέπειές της, κατέστησαν τους περιορισμούς στην κυκλοφορία αναγκαίο μέτρο για τη διαφύλαξη της δημόσιας υγείας (Κανδύλης, 2020). Για να περιοριστεί η ταχύτητα της μετάδοσης μεγάλο μέρος του παγκόσμιου πληθυσμού καλείται να παραμείνει «στο σπίτι». Το σπίτι εμφανίζεται ως ένα καταφύγιο σχετικής ασφάλειας, ένα οχυρό απέναντι στον αόρατο εχθρό, ένας τόπος θαλπωρής και γαλήνης, και ακόμα ως ένα υποκατάστατο του δημόσιου χώρου που χάθηκε αιφνίδια (Κανδύλης, 2020). Η απομόνωση στο σπίτι γίνεται η νέα συνθήκη ζωής, μετατρέποντας την προστασία από τον ιό σε προσωπική ευθύνη (Βαΐου, 2020), η οποία επιδέχεται επιβράβευση από τις κυβερνήσεις και χαρακτηρίζεται ως μια αναμφισβήτητη ανάγκη (Vradis, 2020).

Στο σπίτι κλήθηκαν όλοι τώρα, με τη βοήθεια της τεχνολογίας και με νευρωτική προσήλωση, να κάνουν όσα κάνανε κατεξοχήν βγαίνοντας, κυριολεκτικά και συμβολικά από αυτό (Κανδύλης, 2020). Τα άτομα που μολύνονται αναγκάζονται να απομονωθούν στο σπίτι προς το συμφέρον της προστασίας του μεγαλύτερου πληθυσμού, και ταυτόχρονα δεν επιτρέπεται πλέον να συγκεντρωθεί ο κόσμος σε ομάδες μεγαλύτερες από δέκα άτομα (αυτός ο αριθμός ποικίλλει ανάλογα με το συγκεκριμένο πλαίσιο και προσαρμόζεται σχεδόν σε καθημερινή βάση) (Ricco, 2020). Η καθημερινή ενημέρωση φέρνει μέσα σε κάθε σπίτι τη ζοφερή αποτίμηση θυμάτων, κινδύνων και μέτρων, επιβεβαιώνοντας ταυτόχρονα τις πρακτικές πειθάρχησης των σωμάτων μέσα από επικοινωνιακή χειραγώγηση και πολύμορφη άσκηση βίας (Βαΐου, 2020).

Σε όλο αυτό το κλίμα του περιορισμού και της απομόνωσης, διογκώνονται οικονομικές και κοινωνικές ανισότητες, ενώ ταυτόχρονα εντείνεται ο ρατσισμός προς τους ανθρώπους με φυλετικά χαρακτηριστικά από την Ασία. Οι ανισότητες που κρύβει πίσω από τις κλειστές εξώπορτες ο οικιακός εγκλεισμός μπορούν να φανούν λίγο αναλυτικότερα κοιτάζοντας τον δείκτη της διαθέσιμης επιφάνειας κατοικίας ανά άτομο (Κανδύλης, 2020). Έτσι, ο οικιακός εγκλεισμό μπορεί να μετατραπεί σε οικιακό συνωστισμό, τόσο από υλικής όσο και από συναισθηματικής πλευράς, δυσκολεύοντας την συμβίωση (Κανδύλης, 2020).

Υπάρχει ομύθος ότι οι μολυσματικές ασθένειες δεν γνωρίζουν ταξικά ή άλλα κοινωνικά εμπόδια και σύνορα, αντίθετα η συνθήκη της πανδημίας του Covid-19 απέδειξε άλλα (Harvey, 2020). Ακόμα, ιστορικά οι πανδημίες έπληξαν τις μειονότητες και τους ανθρώπους της κατώτερης κοινωνικοοικονομικής τάξης. Η ταχεία εξάπλωση του COVID-19 αποκάλυψε ορισμένα από αυτά τα

παλιά προβλήματα και τις ανισότητες υπό νέο πρίσμα (SharifiandKhavarian-Garmsir, 2020). Οι περιορισμοί αφορούν τόσο τους εργαζομένους που δεν μπορούν να δουλέψουν από το σπίτι, όσο και αυτούς που οι συμβίωση σε συνδυασμό με την εργασία στο σπίτι δεν είναι εύκολη. Το εργατικό δυναμικό από το οποίο αναμένεται να αναλάβει τη φροντίδα του αυξανόμενου αριθμού ασθενών έχει συνήθως, στα περισσότερα μέρη του κόσμου, έντονα έμφυλα, φυλετικά και εθνοτικά χαρακτηριστικά (Harvey, 2020). Όσοι και όσες ανήκουν στη «νέα εργατική τάξη» είναι στην εμπροσθοφυλακή και η μοίρα τους είναι ή να γίνουν το εργατικό δυναμικό που διακινδυνεύει περισσότερο να μολυνθεί από το ιό λόγω της εργασίας τους, ή να απολυθούν χωρίς να έχουν κάποια άλλη πηγή εισοδήματος, λόγω των οικονομικών περικοπών που επιβάλλει ο κορονοϊός (Harvey, 2020). Στις ΗΠΑ, οι φτωχότεροι εργαζόμενοι δεν έχουν την πολυτέλεια να εργάζονται από το σπίτι τους και δεν έχουν την πολυτέλεια να περάσουν μέρες νοσηλείας. Είναι λοιπόν πιο ευάλωτοι σε σύγκριση με εκείνους που έχουν την πολυτέλεια να απομονωθούν (Nail, 2020). Ακόμη, πρόσφατα δεδομένα από την πόλη της Νέας Υόρκης δείχνουν ότι το ποσοστό θνησιμότητας των Μαύρων και των Λατίνων είναι διπλάσιο από αυτό των Λευκών (Wade, 2020). Αυτό οφείλεται, εν μέρει, στο γεγονός όπου οι μειονεκτούμενες ομάδες πληθυσμού έχουν περιορισμένη πρόσβαση στην ιατρική περίθαλψη κατά τη διάρκεια πανδημιών (Wade, 2020). Η πανδημία είναι αδιανόητη δίχως την έννοια του τόπου, έγινε αμέσως αντιληπτό ότι δεν γνωρίζει όρια, ενώ καταλήγει να αφορά τους πάντες (παν-δήμος). Φάνηκε εξάλλου κατά τη διάρκεια της πανδημίας αναδύθηκε ένας ιδιαίτερα μεγάλος πανικός σχετικά με την προέλευση της. Ήταν δηλαδή ανάγκη να δημιουργηθεί μια προέλευση, προκειμένου να μην γίνει όλος ο χώρος ανυπόφορα ομογενής και πολλαπλός (Βάνς, 2020). Παρόλα αυτά αναδύθηκε ταυτόχρονα ένα μίσος προς πολίτες Ασιατικής καταγωγής τόσο μαθητές όσο και καταστηματάρχες, που βίωσα ρατσιστικές επιθέσεις εξαιτίας αυτού (Nail, 2020). Παράλληλα, μια άλλη αφορμή μπορεί να αποτελούν οι αναφορές στον «ιό της Κίνας» του Ντόναλντ Τραμπ, που υποδηλώνουν ότι ένα τέτοιο ζοφερό αποδιοπομπαίο τράγος είναι πιθανό να είναι ένα χαρακτηριστικό και των συνεπειών αυτής της πανδημίας (Shenker, 2020).

Η σύνδεση των πανδημιών με τους τόπους δεν είναι καινούργιο θέμα. Οι πανδημίες επηρέαζαν και διαμόρφωναν από πάντα τις πόλεις. Ο φόβος της επιδημίας και οι κοινωνικές αναταραχές που προέκυψαν από αυτές, επηρέασαν κατά πολύ τις πρακτικές και διαμόρφωσαν τις πόλεις στη Δυτική Ευρώπη και τη Βόρεια Αμερική. *Με τον έναν ή τον άλλο τρόπο, τα χαρακτηριστικά και ο σχεδιασμός διέφερε ανά τις πόλεις και ανά τα χρόνια μετά το ξέσπασμα της πανδημίας. Από την πανώλη στην Αθήνα το 430 π.Χ., που προκάλεσε βαθιές αλλαγές στους νόμους και την ταυτότητα της πόλης, μέχρι τον «BlackDeath» στον Μεσαίωνα, ο οποίος μετέτρεψε την ισορροπία της ταξικής εξουσίας στις ευρωπαϊκές κοινωνίες, ως και τη σχετικά πρόσφατη έξαρση επιδημιών Έμπολα σε χώρες της Αφρικής που έδωσε έμφαση στην αυξανόμενη διασύνδεση των σημερινών παγκοσμιοποιημένων πόλεων* (Shenker, 2020). Ακόμη και ο Hausmann στην διάρκεια του ανασχεδιασμού του Παρισιού (1853-1870) επικαλέστηκε υγειονομικούς σκοπούς για τη διάνοιξη μεγάλων λεωφόρων. Ενώ ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο έπαιξε η έρευνα του John Snow στο Λονδίνο το 1846. Η έρευνα πραγματοποιήθηκε μέσω της χαρτογράφησης της επιδημίας της χολέρας σε μια γειτονιά της πόλης και κατάφερε να διατυπώσει την υπόθεσή του ότι η πηγή ήταν το μολυσμένο με μικρόβια νερό και όχι «μιάσματα», σωματίδια κακού αέρα, η οποία ήταν η πιο διαδεδομένη θεωρία σχετικά με την εξάπλωση του επιδημίας εκείνη την εποχή. Η ανακάλυψη του Snow άλλαξε την αντίληψή μας για τη δημόσια υγεία και επηρέασε το ρόλο του πολεοδομικού σχεδιασμού, λαμβάνοντας υπόψη τις αστικές συνθήκες που είναι ευνοϊκές για τη μετάδοση μιας λοίμωξης (Kalandides, 2020). Μια άλλη σημαντική καμπή στην ιστορία ήταν το «Σχέδιο Hobbrecht». Πρόκειται για το σχεδιασμό της πόλης του Βερολίνου το 1862, μια περίοδο μετά από αρκετές επιδημίες χολέρας. Ο κεντρικός σχεδιασμός στόχευε μαζί με πολλά άλλα, στη διατήρηση και τη

βελτίωση της δημόσιας υγείας. Το σχέδιο αφορούσε περιοχή επέκτασης της πόλης και έτσι δεν τροποποίησε την πόλη αλλά πρόσθεσε ένα αφηρημένο σύστημα επαναλαμβανόμενων μοτίβων, δημιουργώντας πολλά κέντρα. Για τον ίδιο τον Hobrecht, μια από τις σημαντικότερες συνεισφορές που πρόσφερε το σχέδιο είναι ο εκσυγχρονισμός του αποχετευτικού συστήματος (Kalandides, 2020). Έπειτα, το 1898 ο Howard έφερε στο προσκήνιο την ιδέα του «Gardencity» με κύριο στόχο την αντιμετώπιση των άθλιων συνθηκών διαβίωσης της εκβιομηχάνισης και η εξασφάλιση συνθηκών υγιεινής για τους κατοίκους και εργαζομένους (Kalandides, 2020).

Μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, δεν εμφανίστηκαν για αρκετά χρόνια άλλες πανδημίες με αποτέλεσμα να ξεχαστεί αυτή η ιδέα και η λογική πίσω από τον σχεδιασμό. Υπάρχει ακόμη και η πεποίθηση ότι η δημιουργία και ο ανασχεδιασμός των πόλεων μπορεί να προκάλεσε τον αφανισμό των πανδημιών. Ωστόσο, υπάρχει η τάση να αποδίδουν ευθύνες στο συγκεκριμένο σχεδιασμό εξαιτίας της μεγάλης ζημιάς που προκάλεσε στα ιστορικά κέντρα των πόλεων (Ιωαννίδης, 2020). Από την άλλη πλευρά, ο παράγοντας υγεία στον αστικό σχεδιασμό και η παροχή στέγης ως δικαίωμα, είναι τα κύρια χαρακτηριστικά του μοντερνισμού, καθώς και πολιτικές προεκτάσεις που πρέπει να ληφθούν υπ' όψιν από κοινού. Δεν είναι τυχαίο ότι η υγιής διαβίωση και ο ρόλος του κράτους πρόνοιας στην παροχή επαρκούς στέγας ήταν στην πρώτη γραμμή των αγώνων κατά της στεγαστικής επισφάλειας από τότε (Kalandides, 2020). Ο Ιωαννίδης μεταφέρει τα λόγια του Καλαντίδη πως ίσως τώρα «η επιδημία θα μας κάνει να ξανασκεφτούμε το κίνημα του μοντερνισμού» (Ιωαννίδης, 2020).

Σε μικρό χρονικό διάστημα, έγιναν πολλές έρευνες σχετικά με το κορονοϊό, και όπως είναι αναμενόμενο ένα μεγάλο μέρος αυτής της έρευνας επικεντρώνεται σε ιατρικά ζητήματα που σχετίζονται με τη διάγνωση και τη θεραπεία της νόσου (Sharifi and Khavarian-Garmsir, 2020). Ωστόσο, ζητήματα που αφορούν τις πόλεις και μολυσματικές ασθένειες έχουν επίσης λάβει σημαντική προσοχή.

Στην έρευνα των Sharifi and Khavarian-Garmsir, γίνεται η διάκριση των επιπτώσεων του COVID-19 στις πόλεις, σύμφωνα με τέσσερα βασικά θέματα. Συγκεκριμένα, αυτά είναι (1) η ποιότητα του φυσικού περιβάλλοντος, (2) οι κοινωνικοοικονομικές επιπτώσεις, (3) η διαχείριση και διακυβέρνηση και (4) οι μεταφορές και αστικός σχεδιασμός (Sharifi and Khavarian-Garmsir, 2020). Οι πρώτοι τρεις παράγοντες σχολιάστηκαν ήδη παραπάνω, αντίθετα ο τέταρτος άξονας είναι μια κρίσιμη θεματική για το μέλλον των πόλεων. Υπερισχύει η αντίληψη ότι μετά την πανδημία ο υπαίθριος χώρος θα είναι ακόμα πιο ανάρπαστος, ακόμα πιο αναγκαίος (Δοξιάδης, 2021). Φυσικό επακόλουθο της πανδημίας ήταν οι πόλεις να μετατραπούν σε σκηνές απόδρασης και περιπλάνησης, όπου αυτό ήταν εφικτό. Ο κόσμος έχει ανάγκη πλέον να ρισκάρει, να ενδώσει, να αφεθεί, και να αναζητήσει έναν «παράνομο» ερωτισμό για να δραπετεύσει από την «έννομη» κατάστασή του. Ο αποκλεισμός στις πόλεις στην ουσία ήταν η απελευθέρωση σε αυτές (Χατζηαγγελίδης, 2021). Ενώ ακόμη υπάρχουν μεγάλες υποσχέσεις για το μετασχηματισμό των πόλεων. Εμφανίστηκε ξανά μια ευκαιρία να διορθωθούν τα λάθη του παρελθόντος και ανοικοδομηθούν οι πόλεις με ένα πιο βιώσιμο τρόπο (Ferrini and Gori, 2021).

Λίγες μέρες πριν το ξέσπασμα του Covid-19, η δήμαρχος Anne Hidalgo αποκάλυψε το σχέδιό της να μετατρέψει το Παρίσι σε μια «πόλη των 15 λεπτών». Αφορά ένα σχέδιο που θα αναδιανείμει την πόλη σε μια ομάδα γειτονιών όπου οι κάτοικοι θα έχουν πρόσβαση σε όλα όσα χρειάζονται μέσα σε 15 λεπτά από το σπίτι τους (Chu, 2020). Παράλληλα, ανακοινωθήκαν και ξεκίνησαν η αναδιαμόρφωση σε πολλές πόλεις. Σε πολλές περιπτώσεις πραγματοποιήθηκαν ως προσωρινές παρεμβάσεις με τη βοήθεια των εργαλείων του tactical urbanism και σε άλλες περιπτώσεις λειτούργησαν ως κίνητρο για την

υιοθέτησή τους σε μια περισσότερο μόνιμη βάση (Bliss, 2020). Σχέδια βασισμένα στην αξιοποίηση των κενών χώρων και την απελευθέρωση του δημόσιου χώρου από το οδικό δίκτυο, η επανάχρηση των πλατειών και η επιμήκυνση των ποδηλατοδρόμων ήταν μερικές από τις λύσεις που υλοποιήθηκαν.

5_Θεσσαλονίκη, εγκληματικότητα και κορονοϊός

Το αντικείμενο της μελέτης αφορά την πόλη της Θεσσαλονίκης. Επικεντρώνεται στο φόβο και την ανασφάλεια που βιώνει κανείς σε αυτή και τι νέο προέκυψε από το φόβο του κορονοϊού. Η Θεσσαλονίκη ανήκει διοικητικά στην Π.Ε. Θεσσαλονίκης και στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας. Το Πολεοδομικό Συγκρότημα Θεσσαλονίκης, περιλαμβάνει τους δήμους Θεσσαλονίκης, Καλαμαριάς, Νεάπολης-Συκεών, Παύλου Μελά, Κορδελιού-Ευόσμου, Αμπελοκήπων-Μενεμένης και Πυλαίας – Χορτιάτη. Ο πληθυσμός του ανέρχεται σε 788952 κατοίκους (ΕΛΣΤΑΤ, 2011). Τη μεγαλύτερη συμμετοχή πληθυσμού στο Πολεοδομικό Συγκρότημα έχει ο Δήμος Θεσσαλονίκης.

Πίνακας 1: Πληθυσμός δήμων και σύνολο ΠΣΘ, 2011

Δήμος	Πληθυσμός 2011
Θεσσαλονίκης	325.182
Καλαμαριάς	91.279
Νεάπολης-Συκεών	84.741
Παύλου Μελά	99.245
Κορδελιού-Ευόσμου	101.753
Αμπελοκήπων-Μενεμένης	52.127
Πυλαίας-Χορτιάτη	34625
Σύνολο ΠΣΘ	788.952

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, ίδια επεξεργασία

Η Θεσσαλονίκη διαθέτει πλούσιο πολιτιστικό απόθεμα, το οποίο αποτυπώνεται μέσα από ένα ευρύ φάσμα αρχαιολογικών και πολιτιστικών χώρων και μνημείων, κληρονομιά διαφόρων ιστορικών περιόδων. Έχει μακραίωνη ιστορία, η οποία αναπόφευκτα συνδέθηκε με την θάλασσα και κατ' επέκταση αναπτύχθηκε γραμμικά πάνω στην ακτή (Χαστάογλου και Μαρτινίδη, 1997). Επομένως, η Θεσσαλονίκη θεωρείται ως ένα ποικιλόχρωμος σταυροδρόμι πολιτισμών, ένα πραγματικό μουσείο ιδιωμάτων και θρησκειών, μια σύνθεση διαφορετικών τόπων στον ίδιο χώρο (Καραδήμου-Γερόλυμπος, 2008). Παρόλα αυτά, υπάρχουν όμως και τόποι με περιοδικές χρήσεις «ανήθικες» του ευρύτερου κοινωνικού πλαισίου. Με τον όρο «ανήθικες», εννοούμε την μη αποδοχή τους από το ευρύτερο κοινωνική πλαίσιο, μέσα από χρήσεις που θεωρούνται απαγορευμένες ή «ταμπού» για την πλειονότητα των κατοίκων μιας πόλης (περιοχές με πορνεία, περιοχές ναρκωτικών). Επίσης μπορεί να είναι περιοχές επικίνδυνες για την ασφάλεια των κατοίκων (παλιά ερείπια, περιοχές με ακραίες κοινωνικές εκδηλώσεις)(Λινάκη, 2021). Σύμφωνα με την έρευνα της Λινάκη, γίνεται η περιγραφή των τόπων μέσα από τον προσδιορισμό τους ως «οικείοι-ανοίκιοι», «έμφυλοι» και «ηθικοί-ανήθικοι». Συχνά αναφέρονται περιοχές της δυτικής Θεσσαλονίκης οι οδοί Λαγκαδά και Μοναστηρίου, τα Λαδάδικα, η περιοχή του Σιδηροδρομικού σταθμού και το Λιμάνι. Η εμπορευματική κίνηση του λιμανιού, οι αναπλάσεις στο Λιμάνι και στα Λαδάδικα (δεκαετία του 1990), οδήγησαν σταδιακά στην απομάκρυνση τους όλο και πιο δυτικά από το κέντρο. Ενώ, αντίθετα το 2010, οι οίκοι ανοχής (ένα «ανήθικος» χώρος) μετονομάζονται σε «studio», και μετεγκαταστώνται αρχικά στην περιοχή των Σφαγείων (δυτική είσοδος της πόλης), ενώ μετά το 2014 «διασπείρονται» σε όλη τη Θεσσαλονίκη (Εγνατία, Βασιλίσσης Όλγας), οδηγώντας σε μια «αφανή κεντρικότητα»(Λινάκη, 2021).

Ακόμα, στην πόλη είναι ορατό το έντονο αποτύπωμα της οικονομικής κρίσης, που είχε ως απόρροια αύξηση της ανεργίας, των αστέγων και απόρων, κυρίως στις κεντρικές περιοχές του ιστορικού

κέντρου (Ντόντης, 2019). Ταυτόχρονα αντιμετωπίζει σημαντικά συγκοινωνιακά και περιβαλλοντικά προβλήματα και έντονα φαινόμενα εγκληματικότητας.

Πίνακας 2: Εγκλήματα σύμφωνα με την Γ.Α.Δ.Θ.

Γ.Α.Δ.Θ.	ΕΓΚΛΗΜΑΤΑ									
	τελ/να									
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
ΑΝΘΡΩΠΟΚΤΟΝΙΕΣ	18	6	17	14	14	7	6	4	6	7
ΑΠΑΤΕΣ	179	333	709	546	404	397	407	320	339	391
ΒΙΑΣΜΟΙ	16	16	10	19	13	10	9	12	22	14
ΕΚΒΙΑΣΕΙΣ	18	34	24	20	20	17	15	19	32	28
ΕΠΑΙΤΕΙΑ	497	372	349	660	680	550	618	844	849	
ΖΩΟΚΛΟΠΗ	27	51	68	65	50	56	51	41	34	29
ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑ ΠΑΡΑΧΑΡΑΓΜΕΝΩΝ	953	1,970	1,646	2,263	1,613	2,036	1,589	1,968	1,141	1,307
ΛΑΘΡΕΜΠΟΡΙΟ	29	67	167	445	490	472	409	552	627	576
Ν περί ΝΑΡΚΩΤΙΚΩΝ	1,463	1,548	1,603	1,437	1,792	1,552	1,661	2,097	2,376	2,353
Ν περί ΟΠΛΩΝ	411	471	607	609	672	442	492	427	498	598
Ν περί ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΣ	70	69	49	31	45	40	33	9	6	1,000
ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΗ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗ	47	71	49	336	88	37	22	13	17	4
ΚΛΟΠΕΣ - ΔΙΑΡΡΗΞΕΙΣ	12,103	11,907	12,897	12,146	10,116	10,454	11,822	13,506	13,819	17,643
Κλοπές - Διαρρήξεις οικιών	2,899	2,809	3,522	3,090	2,548	2,363	2,885	2,728	2,457	3,040
Κλοπές - Διαρρήξεις σε συγκοινωνιακά μέσα	674	602	673	892	1,043	1,211	1,190	2,030	1,760	2,089
Κλοπές με αρπαγές τσαντών	174	197	203	168	99	118	169	90	63	65
Κλοπές σε δημόσιο χώρο- μικροκλοπες	1,856	1,456	1,707	1,599	1,636	1,994	1,989	3,013	3,695	5,233
ΚΛΟΠΕΣ ΤΡΟΧΟΦΟΡΩΝ	2,729	2,958	2,780	2,517	1,959	2,533	2,773	3,370	2,513	2,566
ΛΗΣΤΕΙΕΣ	616	604	578	543	402	500	569	430	483	509

Πηγή: Γ.Α.Δ.Θ.

Σύμφωνα με τα στοιχεία καταγραφής της Γενικής Αστυνομικής Διεύθυνσης Θεσσαλονίκης, παρατηρείται ιδιαίτερα μεγάλη αύξηση σε κλοπές και διαρρήξεις. Έχει ενδιαφέρον, η μεγάλη αύξηση των κλοπών σε συγκοινωνιακά μέσα, καθώς και τις κλοπές σε δημόσιο χώρο το 2019 που σχεδόν τριπλασιάστηκαν σε σύγκριση με τα στοιχεία του 2010.

Σύμφωνα με την εφαρμογή numbeo για την πόλη της Θεσσαλονίκης η εγκληματικότητα ήταν 52.9 με 293 χρήστες να έχουν συμμετέχει στην αξιολόγηση αυτή μέχρι το Σεπτέμβριο 2021³. Έτσι προκύπτουν υψηλοί δείκτες σε δυο μεταβλητές στην αύξηση της εγκληματικότητας μέσα στα τελευταία 3 χρόνια και στα προβλήματα διαφθοράς και δωροδοκίας που εν μέρη φαίνεται και στα στοιχεία της Γ.Α.Δ.Θ.. Όλες οι υπόλοιπες μεταβλητές αξιολογήθηκαν ως μέτριες, πέρα της ανησυχίας για σωματική επίθεση λόγω του χρώματος του δέρματός, της εθνικής καταγωγής, του φύλου ή της θρησκείας. Ακόμα, η ασφάλεια αξιολογήθηκε ως υψηλή την διάρκεια της ημέρας και ως μέτρια κατά τη διάρκεια της νύχτας.

Επιπλέον, δεν υπάρχουν διαθέσιμη αντίστοιχη απογραφή της Γ.Α.Δ.Θ. για το έτος 2020, που θα είχε ιδιαίτερο ενδιαφέρον σχετικά με την επιρροή της πανδημίας στην εγκληματικότητα της πόλης. Σύμφωνα με την 1η Ετήσια έκθεση για τη Βία κατά των γυναικών, η πρώτη περίοδο της πανδημίας του Covid-19, η βία κατά των γυναικών αυξήθηκε σημαντικά. Χαρακτηρίστηκε ως μια «σκιάδης πανδημία», όπου τα μέτρα περιορισμού στο σπίτι για πολλές γυναίκες και παιδιά, το σπίτι δεν είναι ένα ασφαλές μέρος. Για τα θύματα ενδοοικογενειακής βίας είχε ως συνέπεια την περαιτέρω αύξηση του κινδύνου και την έκθεσή τους σε όλες τις μορφές έμφυλης και ενδοοικογενειακής βίας λόγω του περιορισμού της μετακίνησής τους και της συγκατοίκησης συνεχώς με τον κακοποιητή τους. Ο κίνδυνος αυτός υπήρξε ακόμη μεγαλύτερος για γυναίκες και κορίτσια ευάλωτων κοινωνικών ομάδων. Οι

³Βλέπε παράρτημα εικόνα 1

επικρατέστερες μορφές βίας κατά των γυναικών, το Μάρτιο και Απρίλιο του 2020, υπήρξε η ενδοοικογενειακή βία με σχεδόν 84%. Παράλληλα, η γραμμή SOS 15900, κατέγραψε συγκριτικά τους δύο μήνες μια αύξηση σε ποσοστό 227,4% για τις κλήσεις που αφορούσαν «περιστατικά βίας» και αντίστοιχα 142% σε κλήσεις που αφορούσαν «την ενημέρωση» (1η Ετήσια έκθεση για τη Βία κατά των γυναικών, 2020). Η διάκριση αυτή αφορά το σύνολο της χώρας, χωρίς να υπάρχει χωρική αποτύπωση και συγκεκριμένα στοιχεία για την πόλη της Θεσσαλονίκης.

Όσον αφορά την πόλη της Θεσσαλονίκης και την επιρροή της πανδημίας, τα προβλήματα εστιάζονται κυρίως στους δημόσιους χώρους αναψυχής και ξεκούρασης. Όπως στα περισσότερα αστικά κέντρα της Ελλάδας, έτσι και στην Θεσσαλονίκη οι δημόσιοι χώροι είναι λίγοι (Μπίλλιας, 2020). Ιδιαίτερα στην συγκεκριμένη κατάσταση του περιορισμού των μετακινήσεων οι δημόσιοι χώροι απέδειξαν πόσο αναγκαίοι είναι. Αποδείχτηκε δηλαδή η ανεπάρκεια της Θεσσαλονίκης στην κάλυψη των αναγκών των πολιτών και ακόμη φάνηκε η ακαταλληλότητα των περισσότερων χώρων καθώς αδυνατούν να παρέχουν τις απαραίτητες αποστάσεις για την διαχείριση της επιδημίας (Καλαντίδης, 2020).

Παρά το γεγονός αυτό, η κεντρική κυβέρνηση σε συνεργασία με την περιφερειακή και τοπική αυτοδιοίκηση πήραν την απόφαση για το κλείσιμο δημόσιων χώρων της χώρας. Ένας από αυτούς αφορούσε το κλείσιμο της Νέας Παραλίας Θεσσαλονίκης, για 14 μέρες, αφού προηγήθηκαν συστάσεις από τους αρμόδιους στα μέσα μαζικής ενημέρωσης και από την δημοτική αστυνομία (Ζούνη, 2020). Η επιτήρηση αυτού του μέτρου συνδυαστικά με την προβολή εικόνων που αποτύπωναν τον έντονο συνωστισμό και τα περιπολικά που τρομοκρατούσαν το κόσμο και πρόσταζαν την απομάκρυνση του (Ιωαννίδης, 2020).

Ενδιαφέρον, παρουσίασε η έρευνα της Ζούνης σχετικά με την αντίληψη των πολιτών για την απόφαση κλεισίματος της Νέας Παραλίας. Το 35% των ερωτώμενων αξιολόγησε το μέτρο αυτό αναγκαίο, ενώ σχεδόν οι μισοί το βρήκαν καταπιεστικό (27%) και λανθασμένο (24%), με το υπόλοιπο ποσοστό να του φαίνεται αδιάφορο ή να έχει άλλη άποψη. Καταλήγει στο συμπέρασμα ότι το κλείσιμο των δημόσιων χώρων αντιμετωπίζεται κυρίως αρνητικά από τους κατοίκους, αλλά και από τους υπόλοιπους ερωτώμενους, καθώς μόνο το 17% αφορά άτομα που επισκέπτονται τη Νέα Παραλία σε μια πιο μόνιμη βάση (Ζούνη, 2020).

Ανάλογα περιστατικά συνωστισμού σημειώθηκαν και σε άλλα σημεία της πόλης, τα οποία κατέγραψε και ο ηλεκτρονικός τύπος. Αυτά τα σημεία ήταν η διασταύρωση των οδών Κορομηλά και Καρόλου Ντιλ, η Ρωμαϊκή Αγορά και η πλατεία Καλλιθέας στην Άνω Πόλη, όπου και πάλι η απομάκρυνση των ατόμων έγινε από την Ελληνική Αστυνομία, αλλά και από μονάδες των MAT (Parallaximag 2020· Voria 2020· Tyrosthēs 2021). Πιστεύεται ότι ίσως αν υπήρχαν περισσότεροι διαθέσιμοι δημόσιοι χώροι τα φαινόμενα αυτά θα μπορούσαν να είχαν αποφευχθεί. Ακόμη, υπάρχει η αντίληψη ότι η ακαταλληλότητα κάποιων δημόσιων χώρων της πόλης της Θεσσαλονίκης ευθύνονται οι ίδιοι οι Θεσσαλονικείς. Αυτό προκύπτει από την αντιμετώπιση των ίδιων των κατοίκων για τους δημόσιους χώρους καθώς δεν τον διεκδικούν, δεν τον αναγνωρίζουν ως κοινό αγαθό, για το οποίο έχουν αφενός δικαίωμα χρήσης και αφετέρου υποχρέωση προστασίας (Ζούνη, 2020).

Από την άλλη πλευρά, η δομή της πόλης δεν μπορεί να σταματήσει την εξάπλωση επιδημιών, όπως ο κορονοϊός και αυτό γιατί τα σημεία συνάντησης των ανθρώπων θα συνεχίσουν να υπάρχουν, σε καταστήματα ανεφοδιασμού και σε κλειστούς χώρους (Ιωαννίδης, 2020).

6_έρευνα ερωτηματολογίου

Σε αυτό το κεφάλαιο θα γίνει η προσπάθεια να εντοπιστούν οι χώροι όπου δημιουργούν ανασφάλεια στους κατοίκους της Θεσσαλονίκης, αλλά και πως οι κάτοικοι αντιμετωπίζουν το φόβο που δημιούργησε η συνθήκη της πανδημίας. Αρχικά θα γίνει η περιγραφή άλλων ερευνών για το φόβο του εγκλήματος στο δημόσιο χώρο, και στην συνέχεια θα παρουσιαστούν τα αποτελέσματα της έρευνας. Τέλος θα γίνει η προσπάθεια απόδοσης της συγκεκριμένης πληροφορίας σε χάρτες.

έρευνες για το φόβο του εγκλήματος στο δημόσιο χώρο

Διάφορες έρευνες έχουν γίνει σχετικά με το φόβο του εγκλήματος στο δημόσιο χώρο. Η συνηθέστερη αντίληψη είναι αυτή που προσδιορίζει ότι η αίσθηση της ασφάλειας εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τα χαρακτηριστικά του δομημένου περιβάλλοντος. Οι Paulos και Goodman μελέτησαν την αντίληψη για τους οικείους άγνωστους που συναντά κανείς συχνά σε διαδρομές ρουτίνας και κατέληξαν πως η ασφάλεια εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τους ανθρώπους αυτούς (Paulos and Goodman, 2004).

Από την πλευρά τους οι Traunmueller και η ομάδα του προσπάθησαν να δουν πως αυτοί οι δυο παράγοντες σχετίζονται μεταξύ τους. Δημιούργησαν μια διαδικτυακή πλατφόρμα για να συλλέξουν δεδομένα αντίληψης για την ασφάλεια και την οικειότητα σχετικά με ορισμένα χαρακτηριστικά του αστικού χώρου. Μέσα από την αξιολόγηση εικόνων στόχευαν να συσχετίσουν τον αντίκτυπο της εξοικείωσης του τόπου, των οπτικών ιδιοτήτων του δομημένου αστικού περιβάλλοντος και της παρουσίας των ανθρώπων στην αντίληψή για την ασφάλεια. Κατέληξαν ότι μεγάλη σημασία στην αξιολόγηση είχε η εξοικείωση με την περιοχή που αποτύπωνε η εικόνα. Έτσι, ενώ σε άγνωστες περιοχές το δομημένο περιβάλλον επηρεάζει την αίσθηση της ασφάλειας τόσο θετικά όσο και αρνητικά, σε οικείες περιοχές επηρεάζει μόνο αρνητικά. Ακόμη, εξέτασαν την αντίληψη ως προς τους αγνώστους που συναντά κανείς στο δρόμο σε σχέση με την οικειότητα της περιοχής. Σε συνάρτηση με αυτό αποδείχτηκε πως το φύλο των ανθρώπων έχει μεγαλύτερη σημασία σε περιοχές που καταχωρήθηκαν ουδέτερες (η παρουσία των ανδρών μειώνει την αίσθηση ασφάλειας), ενώ η ηλικία των ανθρώπων μετράει περισσότερο σε άγνωστες περιοχές (η παρουσία των ηλικιωμένων αυξάνει την αίσθηση ασφάλειας). Τα εθνοτικά- φυλετικά χαρακτηριστικά των ανθρώπων επηρέαζαν την αντίληψη ασφάλειας διαφορετικά, η παρουσία των Αφροαμερικανών επηρέασε τις αντιλήψεις ανεξάρτητα την εξοικείωση με την περιοχή, η παρουσία των Ασιατών ήταν σημαντική μόνο σε οικείους χώρους και της Μέσης Ανατολής μόνο σε άγνωστες περιοχές. Ωστόσο, η χρήση διαδικτυακών εικόνων και η πολυπλοκότητα των απαντήσεων έχουν να κάνουν σε μεγάλο βαθμό με έναν αριθμό περιορισμών όσον αφορά την αντιπροσωπευτικότητα του δείγματος και την εγκυρότητα των αποτελεσμάτων, ειδικά όταν χρησιμοποιούνται για τη συλλογή αντιλήψεων ασφάλειας για το αστικό περιβάλλον (Traunmuelleretal., 2016).

Στην έρευνα τους, οι Brunton-Smith και Jackson, προσπαθούν να αποδώσουν μια χωρική αυτοσυσχέτιση με τους συμμετέχοντες και το φόβο του εγκλήματος. Δεν χρησιμοποιούν την οικειοποίηση όπως ο Traunmueller και οι άλλοι, αλλά επικεντρώθηκαν στις γειτονιές των ερωτώμενων. Η ανάλυση της έρευνας απέδειξε ότι η περιοχή στην οποία ζει κάποιος έχει πράγματι σημασία, αλλά και τα χαρακτηριστικά των γειτονικών περιοχών. Η κατοίκηση σε μια περιοχή με υψηλό ποσοστό εγκληματικότητας και ορατά σημάδια διαταραχής σχετίζεται ιδιαίτερα με την πιθανή ανησυχία του

πιθανού εγκλήματος. Οι κάτοικοι μιας περιοχής μπορούν να υποθέσουν ότι το έγκλημα και η αταξία που συμβαίνει «δίπλα» μπορεί να εισβάλει και στο δικό τους «κατώφλι». Ένα άλλο ενδιαφέρον αυτής της έρευνας είναι ότι οι εκτιμώμενες επιπτώσεις από την εμπειρία θυματοποίηση και τα επίπεδα εγκληματικότητας και διαταραχής ήταν πιο ισχυρές χρησιμοποιώντας συχνότητα παρά μετρώντας την ένταση της ανησυχίας (Brunton-Smith and Jackson, 2011).

Στις παραπάνω έρευνες γίνεται η διάκριση μεταξύ του δομημένου περιβάλλοντος και των ανθρώπων που συναντά κανείς στην πόλη, χωρίς να υπολογίζεται το ποιοι είναι αυτοί που διερωτώνται σχετικά με την ασφάλεια στο δημόσιο χώρο. Οι έρευνες των Tandogan και Ilhan, και των Παπαδημητρίου και Σάσσαλου εξετάζουν την έμφυλη διάκριση στην αντιμετώπιση του φόβου του εγκλήματος σε διαφορετικές πόλεις. Ενώ από την πλευρά του ο Stafford εξετάζει το φόβο του εγκλήματος στους ανθρώπους μεγαλύτερης ηλικίας.

περιγραφή έρευνας

Η συγκεκριμένη έρευνα αντλεί στοιχεία από όλες τις παραπάνω, δίνοντας έμφαση στην έρευνα των Παπαδημητρίου και Σάσσαλου που αφορούν συγκεκριμένα την πόλη της Θεσσαλονίκης. Εστιάζει στην ανασφάλεια και στο δημόσιο χώρο της Θεσσαλονίκης, καθώς και στην επιρροή της πανδημίας COVID-19 στην μεγέθυνση του φόβου αυτού. Με σκοπό ανάδειξη των ζητημάτων αυτών, κρίθηκε απαραίτητη η διεξαγωγή έρευνας ερωτηματολογίου.

Η αρχική ιδέα ήταν να δημιουργηθεί και να διαμοιραστεί ένα ερωτηματολόγιο σε ηλεκτρονική μορφή και να συμπληρωθεί από γνωστούς και φίλους. Στην συνέχεια, με κατάλληλη επεξεργασία των δεδομένων, επιλέχθηκαν συγκεκριμένες μεταβλητές που μείωσαν το εύρος των ερωτηθέντων. Η έρευνα διεξάχθηκε τον Μάιο του 2021, μια περίοδο σταδιακής άρσης των μέτρων κατά του κορονοϊού και πριν δοθεί το δικαίωμα σε όλες τις ηλικιακές ομάδες να εμβολιαστούν. Έτσι, η επιλογή του συγκεκριμένου ερευνητικού εργαλείου ήταν ο ασφαλέστερος τρόπος διεξαγωγής μίας τέτοιας έρευνας τόσο για την ερευνήτρια όσο και για τους συμμετέχοντες, καθώς αποφεύχθηκε η διαπροσωπική επαφή, διατηρώντας την κοινωνική απόσταση και αποτρέποντας το ενδεχόμενο μετάδοσης του μολυσματικού ιού COVID-19. Παράλληλα, το γεγονός ότι τα άτομα που κλήθηκαν να απαντήσουν ήταν από το κοντινό περιβάλλον της ερευνήτριας της παρούσας εργασίας, δημιούργησε μια ευρύτερη συζήτηση πάνω στο θέμα που μπορούν να θεωρηθούν ως άτυπες συνεντεύξεις.

Το ερωτηματολόγιο δημιουργήθηκε, αρχικά στην ηλεκτρονική πλατφόρμα Lime Survey και αυτό γιατί η συγκεκριμένα πλατφόρμα δίνει το δικαίωμα στους χρήστες να σημειώσουν πάνω στο χάρτη την απάντησή του. Δείχνοντας σημεία της πόλης όπου έχουν νιώσει ανασφάλεια ή έχουν δεχτεί κάποια μορφή κακοποίησης. Τεχνικές δυσκολίες σχετικά με το πλήθος των απαντήσεων οδήγησαν σε μονάχα 50 απαντήσεις, από τις οποίες οι 31 θεωρούνται έγκυρες. Για αυτό το λόγο επιλέχθηκε στην συνέχεια, η ηλεκτρονική πλατφόρμα Google Forms ώστε να διαμοιραστεί σε περισσότερα άτομα και να συλλεχθούν περισσότερα στοιχεία. Σε αυτή τη μορφή οι ερωτηθέντες δεν σημειώναν σημείο στο χάρτη όπως πρώτα, αντίθετα κατέγραφαν μια περιοχή. Έτσι, η αποτύπωση αφορά ένα χάρτη περισσότερα θεματικό. Ακόμα, σε μια πιλοτική προσπάθεια αποτύπωσης σε χάρτη 5 ερωτώμενοι σχεδίασαν πάνω στον ίδιο καμβά τους νοητούς χάρτες ανασφάλειας με κοινή κωδικοποίηση. Ενώ χρησιμοποιήθηκαν και αποτελέσματα της έρευνας των Παπαδημητρίου και Σάσσαλου που αφορούσαν χωρικά δεδομένα για την Θεσσαλονίκη, στην σύνθεση των χαρτών. Το δεύτερο ερωτηματολόγιο απάντησαν συνολικά 83 άτομα και από το σύνολο των δυο ερωτηματολογίων προέκυψαν 114 απαντήσεις, ενώ χρησιμοποιήθηκαν τελικά οι 71. Ο αριθμός αυτός προέκυψε από την αφαίρεση των απαντήσεων από

κατοίκους Δήμων εκτός του Πολεοδομικού Συγκροτήματος της Θεσσαλονίκης και από την επιλογή συγκεκριμένης ηλικιακής ομάδας των ερωτηθέντων. Επιλέχθηκαν δυο ηλικιακές ομάδες 19-25 και 26-35, το σύνολο των οποίων αποτελούσε το 63% των ερωτηματολογίων.

Πίνακας 3: Α2. Ηλικιακή ομάδα

Α2. Ηλικιακή ομάδα		
	πλήθος	επί της % του συνόλου
<18	-	0%
19-25	28	25%
26-35	43	38%
36-45	10	9%
46-55	13	11%
56-65	19	17%
66<	1	1%

Το ερωτηματολόγιο χωρίζεται σε τέσσερα μέρη. Το Α' μέρος αφορά το προφίλ των ερωτηθέντων και το Β' μέρος ερωτήματα για την ανασφάλεια στο δημόσιο χώρο. Στην διαμόρφωση των ερωτήσεων σχετικά με την ανασφάλεια είχε μεγάλη σημασία η έρευνα των Tandogan και Ilhan, «Fear of Crime in Public Spaces: From the View of Women Living in Cities». Η μελέτη εστιάζει στο φόβο των γυναικών για το έγκλημα σε αστικούς ανοιχτούς χώρους και διερωτά γυναίκες που ζουν σε διαφορετικές πόλεις με διαφορετικά κοινωνικά, οικονομικά και πολιτιστικά χαρακτηριστικά. Στο Γ' μέρος οι ερωτήσεις αφορούν συγκεκριμένα την ασφάλεια και την ανασφάλεια στην πόλη της Θεσσαλονίκης, από το οποίο προέκυψε η χαρτογραφική απεικόνιση. Ενώ τέλος, το Δ' μέρος εστιάζει στο φόβο εξαιτίας του Covid-19 και την κίνηση στους δημόσιους χώρους της πόλης.

ανάλυση ερωτηματολογίου

Το προφίλ των ερωτηθέντων αποτελείται 80% από γυναίκες και 20% από άντρες. Οι 49 είναι κάτοικοι της Θεσσαλονίκης (69%), ενώ το 10% κατοικεί στην Καλαμαριά. Οι περισσότεροι είναι Ιδιωτικοί Υπάλληλοι (41%) και Φοιτητές (37%). Η υψηλότερη εκπαιδευτική βαθμίδα που έχουν ολοκληρώσει είναι ΤΕΙ-ΑΕΙ (59%) ή Μεταπτυχιακές Σπουδές (28%)⁴.

Το δεύτερο μέρος του ερωτηματολογίου ξεκινά με την ερώτηση σχετικά με το πόσο ασφαλής ή όχι αισθάνονται οι ερωτηθέντες στην κίνηση του στο δημόσιο χώρο. Σκοπός της ερώτησης ήταν να αποτυπώσει την πρώτη εντύπωση που έχουν συχνά οι περισσότεροι. Αυτό γιατί τις περισσότερες φορές υπάρχει άρνηση στο να παραδεχτεί κανείς ότι φοβάται κάτι. Έτσι, πολλοί από τους ερωτηθέντες που αρχικά απάντησαν ότι δεν φοβούνται μετά από τις άτυπες συζητήσεις κατέληξαν ότι κάποιες κινήσεις πρόληψης ή αποφυγής προέρχονται από αυτό το υποβόσκοντα φόβο που δεν συνειδητοποιούν ότι έχουν. Από τους ερωτώμενους το 46% απάντησε «Ναι, νιώθω ασφαλής» και το 54% «Όχι, νιώθω ανασφαλής». Η διαφορά ανάμεσα στις δυο απαντήσεις είναι μικρή και αυτό ισχύει σε οποιαδήποτε κωδικοποίηση προκύψει. Βέβαια αυτό πιθανό να οφείλεται στο μικρό δείγμα των ερωτώμενων.

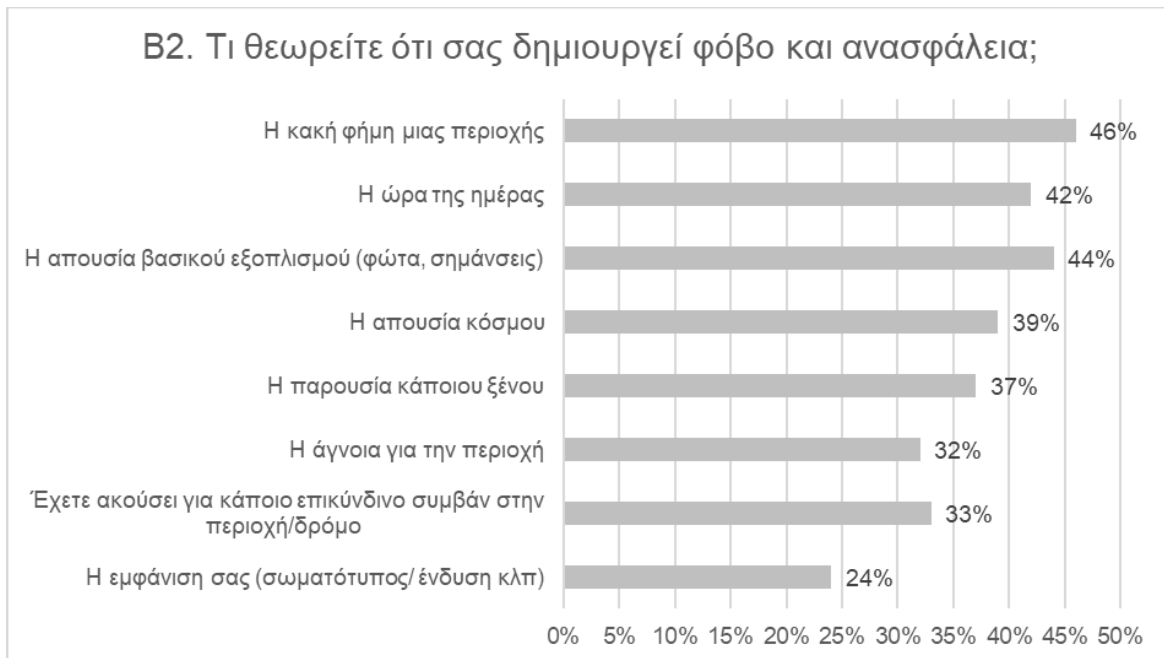
⁴Βλ. Διάγραμμα 6,7 και 8 στο παράρτημα

Πίνακας 4: B1. Νιώθετε ασφαλείς να κυκλοφορείτε μόνος/η σας στον αστικό χώρο (δημόσιοι ανοιχτοί χώροι, π.χ. δρόμος, πλατεία, πάρκο)

B1. Νιώθετε ασφαλείς να κυκλοφορείτε μόνος/η σας στον αστικό χώρο (δημόσιοι ανοιχτοί χώροι, π.χ. δρόμος, πλατεία, πάρκο)					
19-35					
Ναι, νιώθω ασφαλής.	33	46%	Άντρας	11	33%
			Γυναίκα	22	67%
Όχι, νιώθω ανασφαλής	38	54%	Άντρας	4	11%
			Γυναίκα	34	89%

Στην συνέχεια, ζητήθηκε να απαντήσουν στην ερώτηση τι θεωρούν οι ίδιοι ότι τους δημιουργεί φόβο και ανασφάλεια και να ταξινομήσουν τις προτεινόμενες επιλογές.

Διάγραμμα 1: B2. Τι θεωρείτε ότι σας δημιουργεί φόβο και ανασφάλεια;

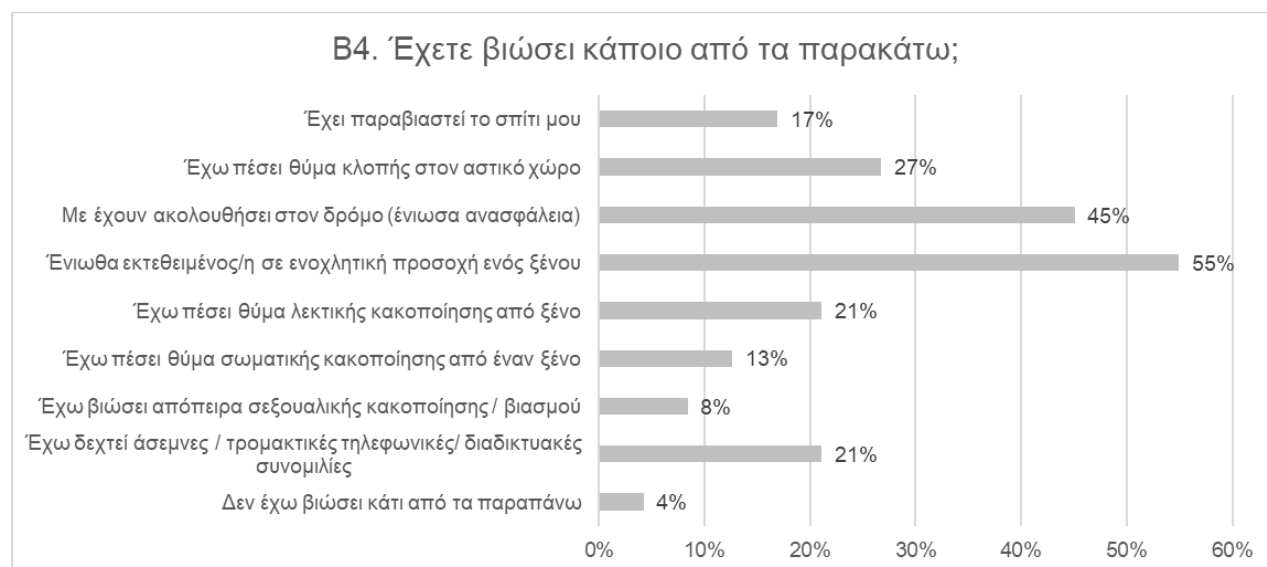


Στον παραπάνω διάγραμμα 1, αποτυπώνεται με φθίνουσα σειρά η ταξινόμηση και τα ποσοστά στην ερώτηση B2. Έτσι, ενώ οι περισσότεροι απάντησαν πως η κακή φήμη της περιοχής και η απουσία βασικού εξοπλισμού είναι αυτό που τους προκαλεί φόβο, θεώρησαν πως η ώρα της ημέρας είναι ο δεύτερος σημαντικότερος παράγοντας, μετά την κακή φήμη μιας περιοχής. Η έρευνα έδειξε πως το μικρότερο ποσοστό αισθάνεται φόβο σχετικά με την εμφάνιση τους, καθώς και στην κατάταξη θεωρείται η μικρότερη πιθανή αιτία. Ωστόσο, τα αποτελέσματα της έρευνας των Tandogan και Ilhan έδειξαν ότι ένα μη αμελητέο ποσοστό των γυναικών φοβάται το έγκλημα στον αστικό χώρο όταν είναι ντυμένες με μίνι φούσα και ντεκολτέ και είναι μόνες (44,8%). Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας, ο φόβος των γυναικών για το έγκλημα στον αστικό χώρο περιορίζει τη ζωή τους και επηρεάζει τις συμπεριφορές τους (Tandogan and Ilhan, 2016). Το γεγονός ότι η γνώση ενός επικίνδυνου συμβάντος δεν θεωρείται ανασταλτικός παράγοντας φαίνεται και στους νοητικούς χάρτες όπου

τοποθετούν σημεία τα οποία έχουν βιώσει κάποια μορφής κακοποίησης σε περιοχές που αισθάνονται ασφαλής και επαναλαμβάνουν την ευχάριστη επίσκεψη εκεί.

Αντίθετα, θα περίμενε κανείς, ότι η περιγραφή κάποιου περιστατικού αυξάνει το φόβο του ακόμα και αν ο ίδιος δεν ταυτίζεται με αυτή την εμπειρία. Όπως αναφέρουν και οι Brunton-Smith and Jackson, όταν οι άνθρωποι αξιολογούν τον προσωπικό τους κίνδυνο εγκληματικότητας, μπορούν να αντλήσουν από το ευρύτερο κοινωνικό και φυσικό περιβάλλον που εκτείνεται πέρα από τα όρια της γειτονιάς τους (Brunton-Smith and Jackson, 2011). Τα ποσοστά φόβου, όμως, δεν σχετίζονται απαραίτητα με τα ποσοστά θυματοποίησης και ανάποδα. Έτσι, ενώ στην ερώτηση B4 το 96% έχει βιώσει κάποια μορφή κακοποίησης, μόνο το 54% έχει δηλώσει ότι νιώθει ανασφαλής στην ερώτηση B1.

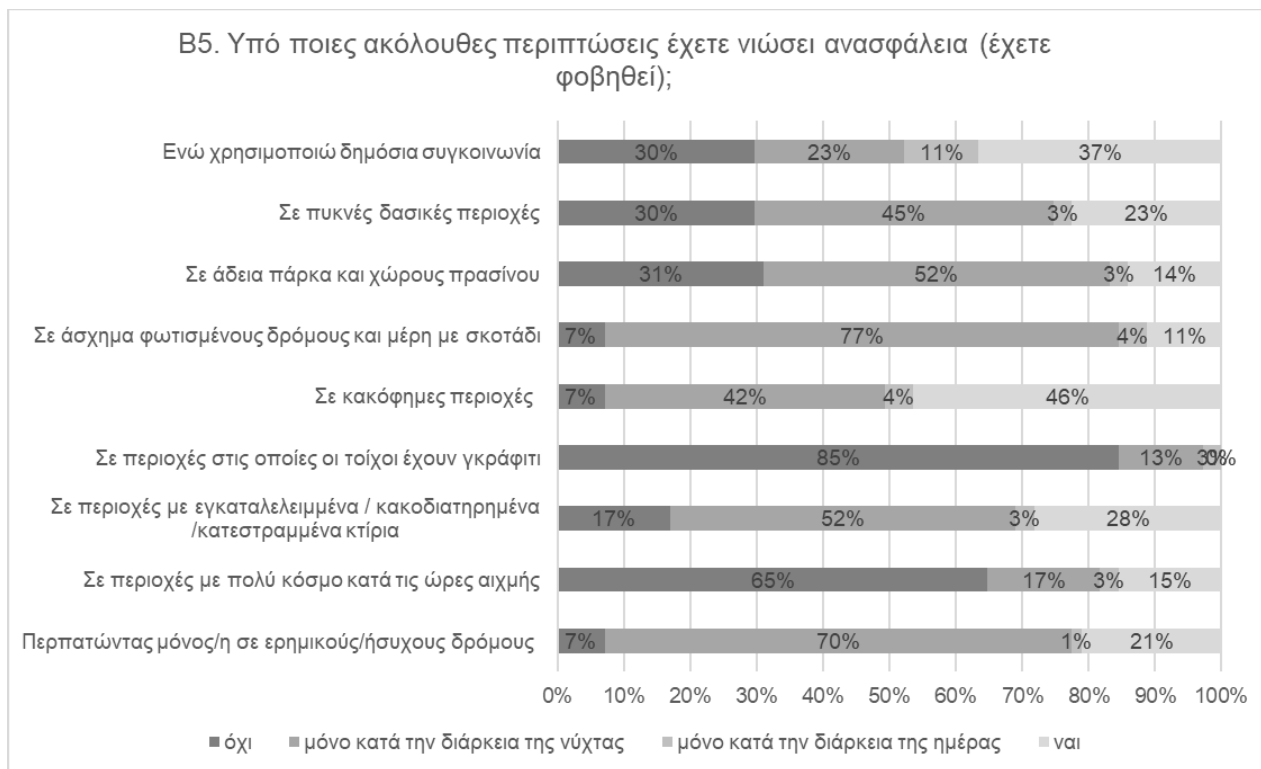
Διάγραμμα 2: B4. Έχετε βιώσει κάποιο από τα παρακάτω;



Όπως φαίνεται και στο διάγραμμα 2, πάνω από τους μισούς έχουν νιώσει εκτεθειμένοι σε ενοχλητική προσοχή ενός ξένου⁵ (55%) και το 45% ένιωσε ανασφάλεια κάποια στιγμή εξαιτίας ότι την/τον έχουν ακολουθήσει στο δρόμο. Αντίθετα στις έρευνες των Tandogan και İlhan και Παπαδημητρίου και Σάσσαλου, μεγάλα ποσοστά συγκέντρωσαν απαντήσεις σχετικά με την λεκτική κακοποίηση και τα σεξιστικά σχόλια [(«έχω πέσει θύμα λεκτικής κακοποίησης από ξένο» με ποσοστό 63,4%) (Tandogan and İlhan, 2016) και («σεξουαλική παρενόχληση και τα σεξιστικά σχόλια» με ποσοστό 56,1% και την «λεκτική βία» με ποσοστό 31,4%)(Παπαδημητρίου και Σάσσαλου, 2019)]. Αντίστοιχα, σύμφωνα με έρευνα του Φορέα των Ηνωμένων Εθνών για την ισότητα των φύλων και την ενδυνάμωση των γυναικών (UN Women), στο Νέο Δελχί το 2012, το 92% των γυναικών έχουν καταγγείλει ότι έχουν υποστεί κάποια μορφή σεξουαλικής βίας σε δημόσιους χώρους και το 88% κάποια μορφή λεκτικής σεξουαλικής παρενόχλησης (συμπεριλαμβανομένων μη αποδεκτών σχολίων σεξουαλικής φύσης, σφουριγμάτων, πονηρών βλεμμάτων ή αισχρών χειρονομιών) στην ζωή τους (womensos, 2021). Στις έρευνες αυτές, φαίνεται να κυριαρχεί το φαινόμενο της παρενόχλησης στο δημόσιο χώρο, κάτι που δεν μπορεί να εδραιωθεί στην παρούσα έρευνα.

⁵ο ξένος νοείται κάποιο άτομο το οποίο δεν γνωρίζουν

Διάγραμμα 3: Β5. Υπό ποιες ακόλουθες περιπτώσεις έχετε νιώσει ανασφάλεια (έχετε φοβηθεί);



Στην συνέχεια, ζητήθηκε να απαντήσουν υπό ποιες συνθήκες έχουν νιώσει ανασφάλεια κάνοντας περαιτέρω διάκριση μεταξύ της ώρας της ημέρας. Όπως, φαίνεται και παραπάνω οι κακόφημες περιοχές συγκεντρώνουν μεγάλο ποσοστό απαντήσεων (93%), με τις μισές να αφορούν μονάχα κατά την διάρκεια της νύχτας (42%), ενώ οι υπόλοιπες μισές θεωρούσαν ότι δημιουργούν φόβο ανεξάρτητα την ώρα (46%). Ακόμη, μεγάλα ποσοστά απαντήσεων συγκέντρωσαν οι ανεπαρκής φωτισμένοι δρόμοι και τα μέρη με σκοτάδι (93%) και οι ερημικοί/ ήσυχου δρόμοι (93%). Και στις δυο περιπτώσεις ο φόβος μεγαθύνεται κυρίως κατά την διάρκεια της νύχτας. Ακόμα, ο παράγοντας της νύχτας δρα ανασταλτικά και σε άδεια πάρκα και χώρους πρασίνου (52%) και σε περιοχές με εγκαταλελειμμένα/ κακοδιατηρημένα/ κατεστραμμένα κτίρια (52%). Τέλος, οι περιοχές στις οποίες οι τοίχοι έχουν γκράφιτι θεωρούνται κατά 85% ότι δεν προκαλούν φόβο ή ανασφάλεια. Το γεγονός αυτό μπορεί να οφείλεται στην οικειοποίηση των κατοίκων των ελληνικών πόλεων με την εικόνα των γκράφιτι σχεδόν σε οποιοδήποτε σημείο μέσα στις πόλεις. Σε αντίθεση με τις Δυτικοευρωπαϊκές πόλεις που τα γκράφιτι υποδεικνύουν υποβάθμιση των περιοχών αυτών.

Πίνακας 5: Β6. Λαμβάνετε προφυλάξεις ώστε να μην σας δημιουργηθεί αίσθημα ανασφάλειας και φόβου στον αστικό χώρο; Εάν λάβετε, τι είδους / τύπους προφυλάξεων λαμβάνετε;

B6. Λαμβάνετε προφυλάξεις ώστε να μην σας δημιουργηθεί αίσθημα ανασφάλειας και φόβου στον αστικό χώρο; Εάν λάβετε, τι είδους / τύπους προφυλάξεων λαμβάνετε;	ποτέ	σχεδόν ποτέ	συχνά	σχεδόν πάντα	πάντα
	δεν περπατώ μόνος/η σε μοναχικούς/ ήσυχους δρόμους	20%	21%	39%	13%
δεν περπατώ από πολυσύχναστους χώρους κατά τις ώρες αιχμής	42%	18%	21%	6%	13%
δεν περπατώ μόνος/η σε περιοχές με εγκαταλελειμμένα κτίρια	30%	15%	30%	20%	6%
δεν περπατώ μόνος/η σε περιοχές γκράφιτι ή βανδαλισμένες περιοχές αστικός χώρος	42%	21%	21%	10%	6%
δεν περπατώ μόνος/η από ένα άδειο πάρκο/ χώρο πρασίνου	28%	23%	25%	21%	3%
Επιλέγω να περπατάω μαζί με κάποιον ακόμα	15%	11%	49%	13%	11%
Επιλέγω να περπατάω σε κεντρικούς δρόμους και αποφεύγω μικρά δρομάκια	7%	7%	38%	28%	20%
Επιλέγω διαδρομή που γνωρίζω ότι υπάρχει αστυνομία ή παρακολουθείτε από κλειστό κύκλωμα καμερών	30%	23%	27%	17%	4%
Μιλώ στο τηλέφωνο όταν περπατάω μόνος/η το βράδυ.	15%	10%	38%	13%	24%
Δεν χρησιμοποιώ δημόσια συγκοινωνία κατά τις ώρες αργά το βράδυ	34%	28%	18%	8%	11%
Δεν περπατώ από δρόμους και δρόμους με χαμηλό φωτισμό με σκοτάδι	13%	18%	28%	32%	8%
Παρακολουθώ / παρακολουθώ / σχεδιάζω να παρακολουθήσω ένα μάθημα αυτοάμυνας / πολεμικής τέχνης	63%	13%	8%	8%	7%
Κουβαλάω μαζί μου κάποιο αντικείμενο για αυτοάμυνα (πχ.μαχαίρι, σπρέϊ)	70%	6%	7%	8%	8%

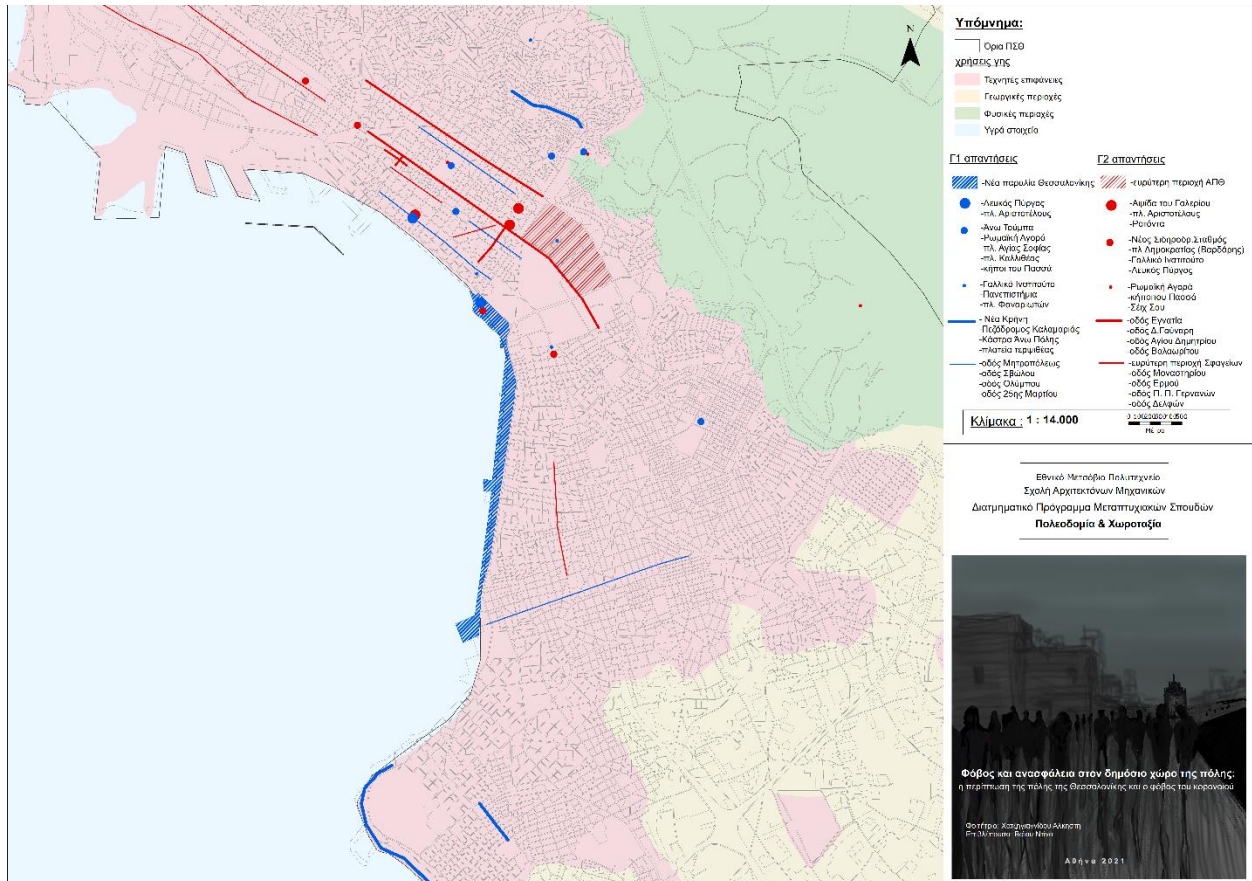
Τέλος, ζητήθηκε να απαντήσουν σχετικά με προληπτικές συμπεριφορές ενάντια στο φόβο του εγκλήματος σε αστικούς χώρους και σε σχέση με την συχνότητα που το κάνουν. Από τον παραπάνω πίνακα 3, παρατηρείται ότι οι ερωτώμενοι αποφεύγουν να περνάνε από δρόμους με χαμηλό φωτισμό με σκοτάδι σχεδόν πάντα (32%), ενώ ακόμη επιλέγουν συχνά να περπατούν μαζί με κάποιον ακόμα (49%), να μην περπατούν μόνι σε μοναχικούς/ ήσυχους δρόμους (39%), αντιθέτως να περπατούν σε κεντρικούς δρόμους και να αποφεύγουν μικρά δρομάκια (38%) και να μιλάνε στο τηλέφωνο όταν περπατούν μόνι το βράδυ (38%).

Στο Γ' τμήμα του ερωτηματολογίου ζητήθηκε από τους ερωτώμενους να αναφέρουν τουλάχιστον ένα σημείο- περιοχή όπου νιώθουν άνετα, οικεία και τους αρέσει να επισκέπτονται και να απολαμβάνουν μια στάση ή μια βόλτα και αντίστοιχα ένα σημείο- περιοχή όπου είτε έχουν πέσει θύμα κλοπής, λεκτικής ή σωματικής κακοποίησης από ξένο, νιώσανε εκτεθειμένοι σε ενοχλητική προσοχή ενός ξένου. Στόχος αυτής της διαλεκτικής είναι να αναδειχτούν στοιχεία αλλαγής της συμπεριφοράς σε σχέση με την χρήση και την μετακίνηση στην πόλη. Από τις απαντήσεις αυτές, προέκυψε ο χάρτης 1.

Οι απαντήσεις σχετικά με οικείους χώρους αφορούσαν σε συντριπτική πλειοψηφία την Νέα παραλία, σε συνέχεια το κέντρο της Θεσσαλονίκης, η Νέα Κρήνη και ο Πεζόδρομος της Καλαμαριάς, τα Κάστρα στην Άνω Πόλη και ο πεζόδρομος της Αγίας Σοφίας. Από την άλλη, στα σημεία που έχουν βιώσει κάποια μορφή κακοποίησης, αναφέρονται 9 απαντήσεις που αφορούν κλοπή σε μέσα μαζικής μεταφοράς που επιβεβαιώνεται και με τα στοιχεία της αστυνομίας που παρατηρήθηκαν παραπάνω που δείχνουν αύξηση τα τελευταία χρόνια σε μικροκλοπές σε συγκοινωνιακά μέσα. Σε άλλες περιπτώσεις η απάντηση ήταν σε στάση λεωφορείου τις περισσότερες φορές σε στάσεις πάνω στην

οδό Εγνατία (Αγία Σοφίας, Αντιγονιδών, ΑΧΕΠΑ). Δύο απαντήσεις περιέγραφαν γενικά στενά δρομάρκια χωρίς να προσδιορίζουν σε ποια περιοχή.

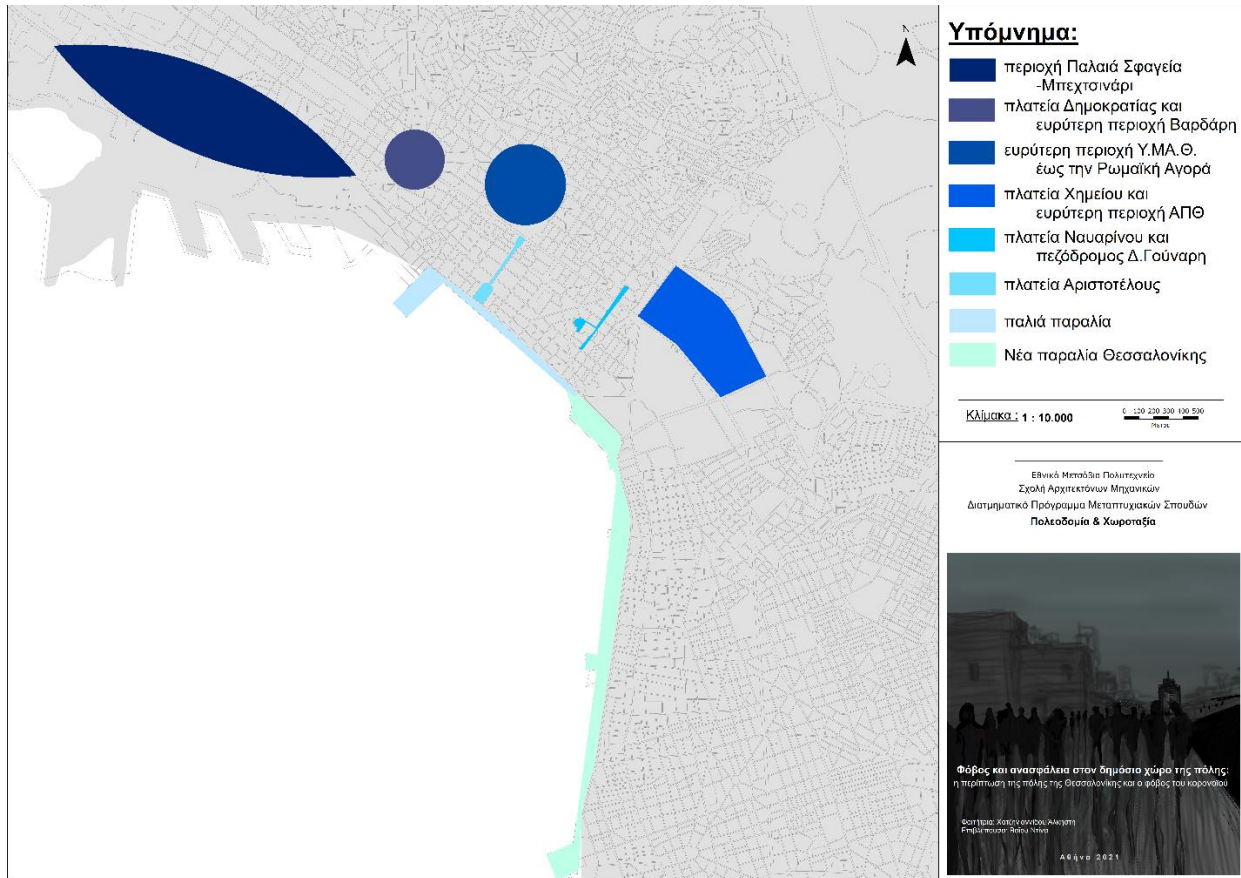
Χάρτης 1: Οικείοι χώροι (Γ1) και χώροι που έχουν δεχτεί κάποια μορφή θυματοποίησης (Γ2)



Τέλος, δόθηκε μια εικόνα⁶ που περιέγραφε οχτώ κεντρικά σημεία της πόλης της Θεσσαλονίκης και ζητήθηκε να κατατάξουν αυτά τα σημεία σύμφωνα με την επικινδυνότητά τους. Σύμφωνα με τις απαντήσεις η κατάταξη έχει ως εξής πιο επικίνδυνη περιοχή θεωρείται η περιοχή Παλαιά Σφαγεία-Μπεχτσιανάρι (Jumbo, The MetHotel κτλ.), έπειτα η πλατεία Δημοκρατίας και ευρύτερη περιοχή Βαρδάρη, η ευρύτερη περιοχή Υπουργείου Μακεδονίας- Θράκης έως την Ρωμαϊκή Αγορά, η πλατεία Χημείου και ευρύτερη περιοχή ΑΠΘ, η πλατεία Ναυαρίνου και πεζόδρομος Δ. Γούναρη, η πλατεία Αριστοτέλους και τέλος με τις λιγότερες απαντήσεις η παλιά και η Νέα παραλία Θεσσαλονίκης. Η απεικόνιση φαίνεται και στο χάρτη 2, με σταδιακή διαβάθμιση των χρωμάτων.

⁶Βλ. παράρτημα 2

Χάρτης 2: Χρωματική κατάταξη περιοχών από αυτή που δημιουργεί περισσότερη ανασφάλεια

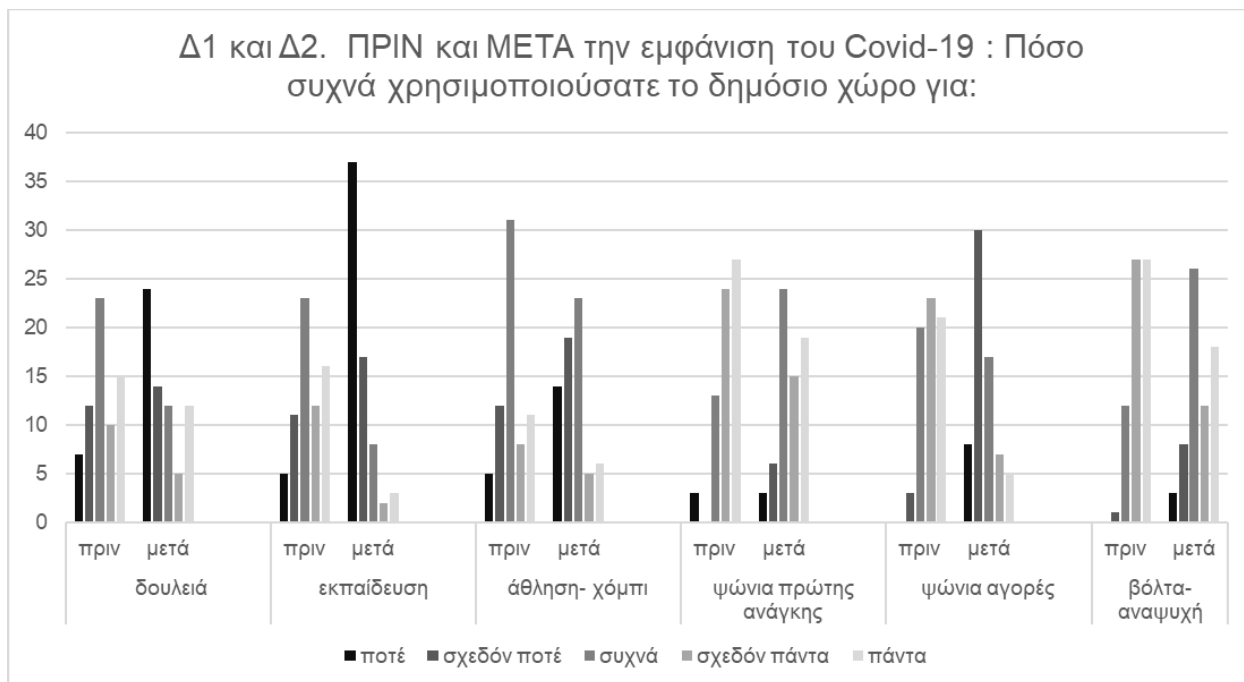


Παρατηρείται ότι η κακή φήμη της περιοχής όπως στην ερώτηση Β2, θεωρείται πιο επικίνδυνη. Έτσι, ενώ στην ερώτηση Γ2 κανείς δεν έχει αναφέρει την ευρύτερη περιοχή των σφαγείων στην κατάταξη η συγκεκριμένη περιοχή έρχεται πρώτη ως η πιο επικίνδυνη. Βέβαια αυτό μπορεί να οφείλεται και στο γεγονός πως η περιοχή είναι μια βιομηχανική περιοχή χωρίς την χρήση της κατοικίας. Ακόμα και πάλι σε σύγκριση με την ερώτηση Γ2 όπου η ευρύτερη περιοχή του πανεπιστημίου του ΑΠΘ, η περιοχή της Καμάρας και η πλατεία Αριστοτέλους είναι οι πρώτες τρεις επιλογές. Στην κατάταξη εμφανίζονται μετά την περιοχή των Σφαγείων, την πλατεία Δημοκρατίας και την ευρύτερη περιοχή του Υπουργείου Μακεδονίας- Θράκης.

Το τέταρτο και τελευταίο κομμάτι του ερωτηματολογίου αφορά το φόβο στην πόλη εξαιτίας του Covid-19. Αρχικά γίνεται η προσπάθεια να καταγραφούν οι συνήθειες χρήσης του δημοσίου χώρου πριν και μετά την έναρξη της πανδημίας. Η διάκριση έγινε σύμφωνα με κάποιες συγκεκριμένες δραστηριότητες που αφορούσαν την δουλειά, την εκπαίδευση, την άθλησης ή κάποιο χόμπι, τα ψώνια πρώτης ανάγκης, τα ψώνια-αγορές γενικότερα και την βόλτα και αναψυχή. Στο διάγραμμα 4, φαίνεται έντονα η μείωση στις μετακινήσεις που αφορούν την δουλειά και την εκπαίδευση, καθώς με το ξέσπασμα του κορονοϊού έγινε η σταδιακή εμφάνιση της τηλεργασίας και της τηλεεκπαίδευσης. Όλο και περισσότερες εταιρείες δημιουργούν συστήματα που επιτρέπουν στο προσωπικό να εργάζεται από το σπίτι και περισσότεροι εργαζόμενοι έχουν το δικαίωμα της επιλογής. Κάτι που συνεχίστηκε και μετά την άρση των μέτρων και μέχρι τώρα έχει σημαντική παρουσία στο κομμάτι της εργασίας. Θα μπορούσε να δημιουργήσει ενδεχομένως μεγάλες αλλαγές στις πόλεις, καθώς η εγγύτητα με την εργασία είναι σημαντικός και ελκυστικός παράγοντας για κάποιες περιοχές (Shenker, 2020). Ακόμα, θα περίμενε

κανείς η παράμετρος της βόλτας- αναψυχής να αυξηθεί μετά την εμφάνιση της πανδημίας και των περιοριστικών μέτρων, που όμως έδιναν την επιλογή της βόλτας στο δημόσιο χώρο. Μια επιλογή που κατά διαστήματα ήταν η μοναδική λύση για έξοδο από το σπίτι.

Διάγραμμα 4: Δ1 και Δ2. ΠΡΙΝ και ΜΕΤΑ την εμφάνιση του Covid-19 : Πόσο συχνά χρησιμοποιούσατε το δημόσιο χώρο για:



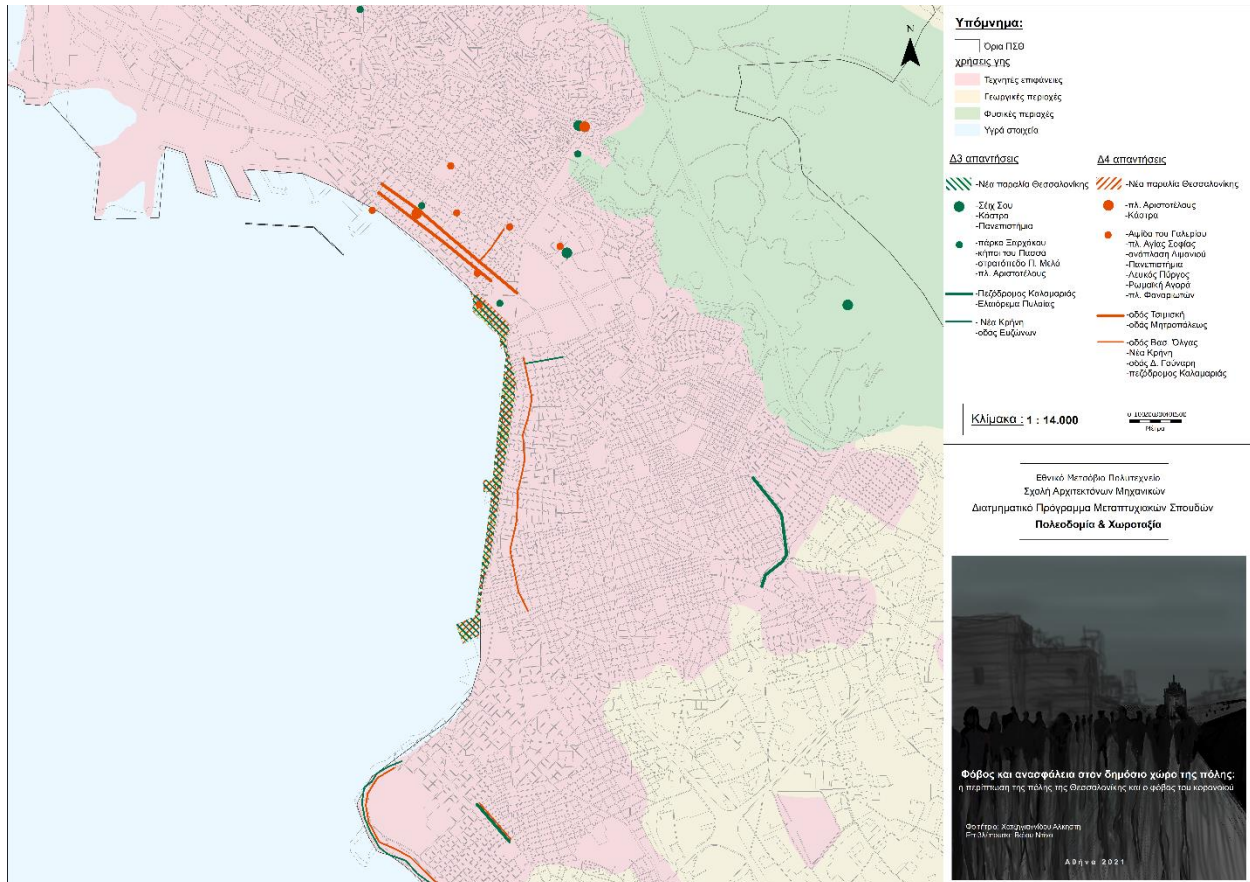
Στην συνέχεια, ζητήθηκε να καταγράψουν τα σημεία που επισκέπτονται περισσότερο μετά την πανδημία και σημεία που αποφεύγουν λόγω συνωστισμού. Οι απαντήσεις αφορούσαν τόσο συγκεκριμένα σημεία της πόλης, όσο και γενικότερες κατηγορίες. Σε αντίθεση με όσα αναφέρθηκαν παραπάνω για την Νέα παραλία και το κλείσιμό της, φαίνεται ότι και πάλι το ενδιαφέρον μονοπωλεί η συγκεκριμένη περιοχή. Αποδεικνύοντας ξανά την έλλειψη αντίστοιχων ανοιχτών χώρων. Άλλες περιοχές είναι η παραλία της Καλαμαριάς και τα Κάστρα στην Άνω πόλη, ενώ εμφανίζονται περιοχές όπως το Σέιχ Σου και το Ελαιόρεμα Πυλαίας που δεν αναφέρθηκαν νωρίτερα. Τέλος, καταγράφονται και περιοχές εκτός του Πολεοδομικού Συγκροτήματος, όπως οι Ταγαράδες και το φράγμα της Θέρμης.

Οι απαντήσεις που δεν αφορούν συγκεκριμένο τοπογραφικό σημείο, περιγράφουν γενικά τη χρήση του χώρου. Από αυτές, 20 απαντήσεις αφορούσαν την κατηγορία πάρκα ή πλατείες, από 2 έως 3 απαντήσεις αφορούσαν τον εργασιακό χώρο, αγορές και ψώνια πρώτης ανάγκης, σπίτια φίλων, καφετέριες και γήπεδα. Παράλληλα υπήρχαν ακόμα πιο αφηρημένες απαντήσεις όπως ανοιχτοί χώροι, βουνό, εξοχή, προάστια πόλης και όπου μπορώ να κάνω βόλτα. Αυτές οι απαντήσεις δείχνουν ένα ποσοστό αβεβαιότητας καθώς τα μέτρα και οι απαγορεύσεις μεταβάλλονταν συνεχώς.

Στα σημεία που αποφεύγουν εξαιτίας του συνωστισμού πρώτη έρχεται και πάλι η παραλία της Θεσσαλονίκης (14 απαντήσεις), ενώ μερικοί σημειώνουν και συγκεκριμένο σημείο της (όπως το γλυπτό με τις ομπρέλες, τον Ναυτικό Όμιλο και το κομμάτι της παλιάς παραλίας στην Λεωφόρο Νίκης). Άλλες απαντήσεις αφορούν τις οδούς Τσιμισκή, Μητροπόλεως και Βασ. Όλγας, και την πλατεία Αριστοτέλους. Αντίστοιχα με πριν έτσι και σε αυτή την ερώτηση μεγάλος αριθμός απαντήσεων δεν αφορούσαν συγκεκριμένη γεωγραφική περιοχή. Οι περισσότερες απαντήσεις αφορούσαν τα μέσα μαζικής

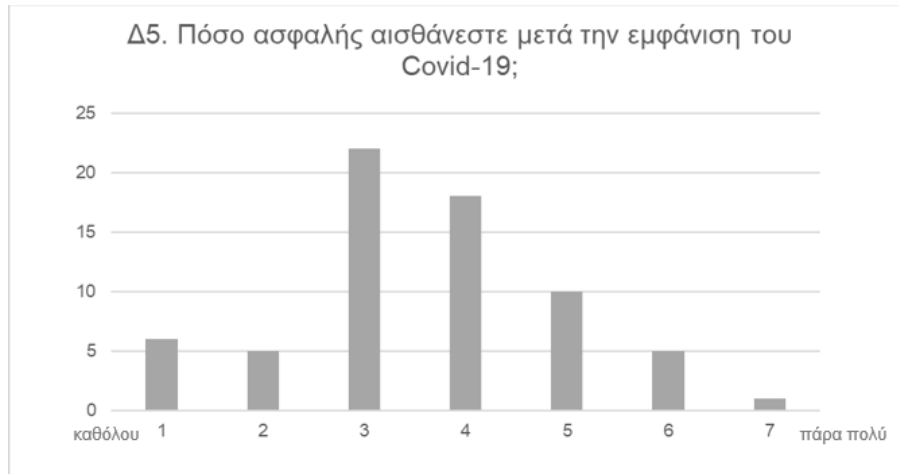
μεταφοράς (11 στο σύνολο), εμπορικούς δρόμους και εμπορικά κέντρα (8), καφετέριες και καταστήματα εστίασης και έξω από αυτά (6), πλατείες και πάρκα (5), ταξί και εκκλησίες (από 1).

Χάρτης 3: Μεταβολή συμπεριφοράς λόγω κορονοϊού, χώροι που επισκέπτονται περισσότερο (Δ3) και χώροι που αποφεύγουν λόγω συνωστισμού (Δ4)



Ο παραπάνω χάρτης δημιουργήθηκε από τις απαντήσεις στις ερωτήσεις Δ3 και Δ4. Αποτυπώνεται μόνο η πληροφορία που αφορούν γεωγραφικές περιοχές. Δημιουργεί την αντίθεση μεταξύ των χώρων που ζωντάνεψα εξαιτίας της πανδημίας και χώρους που αποφεύγονται εξαιτίας του φόβου της μετάδοσης της ασθένειας. Φαίνεται αυτή η ευκολία των μεγάλων πόλεων να αποκτούν οι κάτοικοι ισχυρούς δεσμούς με μια τεράστια ποικιλία ανθρώπων σε μια εξίσου τεράστια ποικιλία γειτονιών (Sassen, 2020). Παράλληλα, δείχνει πως η άνοδος του ιού, τους βρήκε φοβισμένους και ανυπεράσπιστους απέναντι στον εξωτερικό χώρο. Τους τρομάζει περισσότερο η ιδέα ότι ο αόρατος ιός βρίσκεται παντού. Η απάντησή τους επικεντρώνεται σε μια αφάιρηση, ότι αυτό που μας επιτίθεται είναι κάτι που δεν μπορούμε να δούμε, αλλά για το οποίο υπάρχει τώρα σημαντική γνώση (Sassen, 2020).

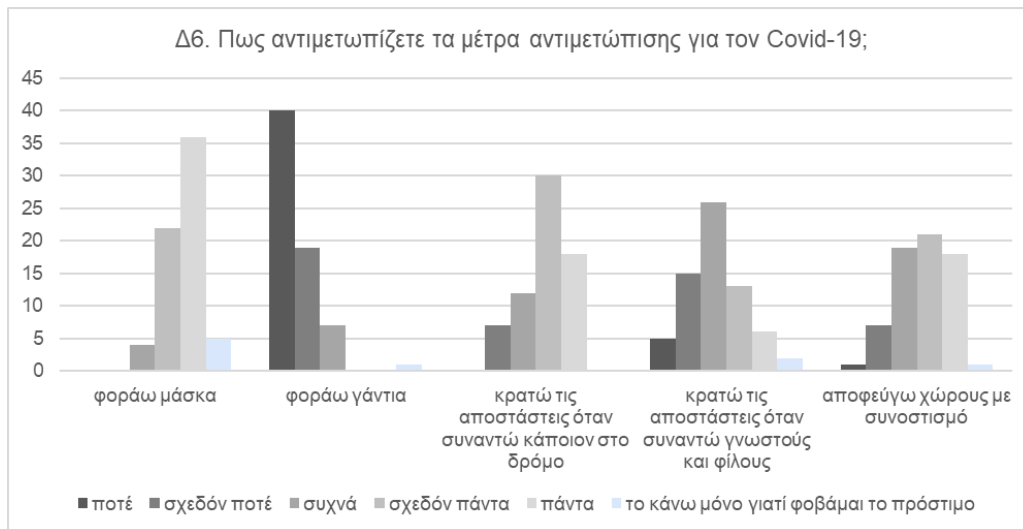
Διάγραμμα 5: Δ5. Πόσο ασφαλής αισθάνεστε μετά την εμφάνιση του Covid-19;



Η ερώτηση Δ5, διερωτάτο πόσο ασφαλής αισθάνονται τα άτομα μετά την εμφάνιση του Covid-19. Η αξιολόγηση αφορούσε μπάρα διαβάθμισης όπου το μεγαλύτερο ποσοστό απάντησαν 3 και 4 στα 7. Ένα ποσοστό αρκετό και κάτω της μεσαίας κλίμακας της ασφάλειας. Φαίνεται μάλιστα, ότι χρειάζεται ολόκληρο το σημασιολογικό πεδίο που περικλείουν οι όροι φόβος, άγχος, αγωνία, τρόμος, ανησυχία, ώστε να αποδοθούν οι διάφορες πτυχές της κατάστασης με τις αποχρώσεις και εμφάσεις που στην κοινή γλώσσα (αλλά και τις επιστήμες του ανθρώπου) μπορεί να ενέχονται σε αυτές τις έννοιες (Καρύδας, 2020).

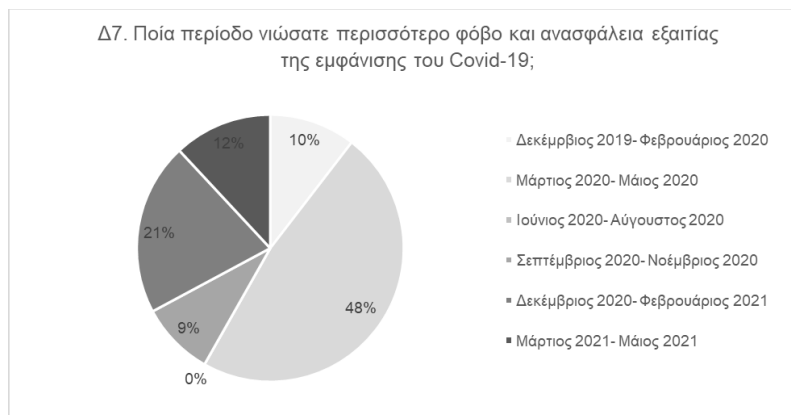
Τέλος, οι τελευταίες ερωτήσεις αφορούσαν τα μέτρα αντιμετώπισης του κορονοϊού και είχαν σχέση με τα μέτρα που προτείνονται και επιβάλλονται από την κεντρική κυβέρνηση και τους επιστήμονες. Διερωτήθηκαν σχετικά με την χρήση της μάσκας και των γαντιών, όπου παρατηρείται πως δεν υπήρξε απάντηση από κανέναν ότι δεν φοράει ποτέ την μάσκα. Αυτό δικαιολογείται αφού την συγκεκριμένη χρονική στιγμή της έρευνας απαγορεύονταν η κίνηση στο δημόσιο χώρο χωρίς την χρήση μάσκας, με το οποίο τρόπο σωστό ή λανθασμένο παρατηρήθηκε ότι γίνονταν αυτό. Η χρήση των γαντιών θεωρήθηκε στο ξέσπασμα της πανδημίας σημαντικό μέτρο περιορισμού του ιού που στην συνέχεια αναθεωρήθηκε έτσι βλέπουμε πολύ μεγάλο ποσοστό να μην κάνει χρήση αυτών. Ταυτόχρονα, υπήρχαν αρκετές απαντήσεις της τάξης 7% που απάντησε πως φοράει την μάσκα μόνο εξαιτίας του φόβου για το πρόστιμο που πιθανόν να τους επιβληθεί. Πέρα από την φοβία της μολυσματικής πλευράς του ιού, ο κόσμος βρέθηκε αντιμέτωπος και στο φόβο της τιμωρητικής μεταχείρισης.

Διάγραμμα 6: Δ6. Πως αντιμετωπίζετε τα μέτρα αντιμετώπισης για τον Covid-19;



Επιπλέον, όσον αφορά μέτρα πρόληψης που αφορούν την κίνηση στο δημόσιο χώρο φάνηκε πως οι ερωτώμενοι κρατούν αποστάσεις σχεδόν πάντα, όταν συναντούν κάποιον στο δρόμο και συχνά όταν συναντούν γνωστούς και φίλους. Ο δημόσιος χώρος αποτελεί χώρο συνάντησης και κοινωνικοποίησης, σε οποιαδήποτε συνθήκη.

Διάγραμμα 7: Δ7. Ποια περίοδο νιώσατε περισσότερο φόβο και ανασφάλεια εξαιτίας της εμφάνισης του Covid-19;



Τέλος, η ερώτηση Δ7, αφορά τον διαχωρισμό της χρονικής περιόδου από την στιγμή που εμφανίστηκε ο ιός έως και το μήνα διεξαγωγής του ερωτηματολογίου. Όπως φαίνεται στο διάγραμμα 7, σχεδόν οι μισοί ένιωσαν περισσότερο φόβο και ανασφάλεια το χρονικό διάστημα μεταξύ Μάρτιου και Μάιου του 2020. Το διάστημα αυτό, η πληροφόρηση σχετικά με το ιό και την αντιμετώπισή του ήταν σχετικά ελλιπής και η πρόληψη και ο περιορισμός κρίθηκε σημαντικό μέτρο για τον περιορισμό του. Ο φόβος που γεννήθηκε και εκτοξεύτηκε με ταχύτητα επηρέασε ιδιαίτερα την κοινή γνώμη. Σε πολλές περιπτώσεις μπορεί να διατυπωθεί πως ο επίσημος κυβερνητικός και επιστημονικός λόγος στάθηκε κάθε άλλο παρά αμέτοχος. Χρησιμοποιώντας το φόβο ως μηχανισμό χειραγώγησης και πειθάρχησης για την επιβολή των ριζικών πρακτικών μέτρων και όσων ακολούθησαν για το περιορισμό της καταστροφικής επιδημίας.

_ συμπεράσματα

Ζούμε στο αναπτυσσόμενο τμήμα του κόσμου, και είμαστε οι πιο ασφαλείς άνθρωποι στην ιστορία της ανθρωπότητας (Bauman, 2007). Οι κίνδυνοι που απειλούν να συντομεύσουν τη ζωή μας είναι λιγότεροι και αραιότεροι απ' ό,τι ήταν στο παρελθόν κι απ' ό,τι είναι σε άλλα τμήματα του πλανήτη. Ταυτόχρονα, διαθέτουμε εξαιρετικά εφευρετικά και αποτελεσματικά μέσα για να προλαμβάνουμε, να αποτρέπουμε και να καταπολεμούμε εκείνους τους κινδύνους. Και ενώ φαινομενικά όλα δείχνουν μια ασταμάτητη αύξηση στην προστασία, είμαστε εκείνοι που νιώθουν περισσότερο ανειλημμένοι, ανασφαλείς και τρομαγμένοι, πιο επιρρεπείς στον πανικό και πιο φανατικοί για καθετί που σχετίζεται με την ασφάλεια και την προστασία (Bauman, 2007). Με έναν τρόπο απρόσμενο και ραγδαίο εμφανίστηκε και εξαπλώθηκε ο κορονοϊός σε όλο το κόσμο. Σε ένα παγκοσμιοποιημένο πλανήτη, που η πληροφόρηση για την εγκληματικότητα και τους φονικούς ιούς έρχεται από παντού, είναι δύσκολο να αναζητήσει κανείς ένα ασφαλές καταφύγιο. Νέοι φόβοι γεννιούνται και υιοθετούνται συνεχώς.

Η πολιτική του φόβου έχει χρησιμοποιηθεί ανά τα χρόνια ως εργαλείο χειραγώγησης και νομιμοποίησης διάφορων πρακτικών. Η πολιτική του φόβου, ως τακτική εξουσίας, δεν περιλαμβάνει μόνο την άμεση άσκηση εξουσίας ή τον αυταρχισμό, αλλά καθορίζει και κατασκευάζει την απειλή. Ως εκ τούτου, η πολιτική του φόβου έχει τη δύναμη να επηρεάζει τις κοινωνικές αντιλήψεις και συμπεριφορές και να νομιμοποιεί πολιτικές. Σε όλο αυτό, τα μέσα μαζικής ενημέρωσης παίζουν καθοριστικό ρόλο στην εντατικοποίηση του κλίματος του φόβου και στη διαμόρφωση της απειλής (Micha and Koutrolikou, 2019). Με αυτή τη λογική εφαρμόστηκαν πολλά μέτρα στην προσπάθεια μείωσης της εξάπλωσης της πανδημίας του Covid-19. Ενώ, σε άλλες περιπτώσεις, όπως περιγράφεται στο κεφάλαιο «σχεδιάζοντας την ασφάλεια», οι νέες τεχνολογίες των έξυπνων πόλεων έχουν βρει τρόπους για να μετρούν και προβλέπουν την πιθανότητα του εγκλήματος. Ο τρόπος επέμβασης πιθανόν να ξεπερνά τους ηθικούς φραγμούς, και ο χειρισμός αν και έχει θετικό αποτέλεσμα, η προσέγγιση του επιδέχεται αρκετή κριτική καθώς καταπατά τα δικαιώματα των χρηστών του χώρου.

Ακόμη, όπως φάνηκε οι φόβοι τις περισσότερες φορές δεν γνωρίζουν ταξικούς διαχωρισμούς. Παρόλα αυτά, η ιστορία έχει δείξει ότι οι χαμηλότερες εισοδηματικές τάξεις και οι ευπαθείς ομάδες είναι τις περισσότερες φορές αυτοί που επηρεάζονται από τις συνέπειές του.

Η Θεσσαλονίκη είναι μια πόλη με μακράιωνη ιστορία, η οποία έχει επηρεάσει την δομή και την οργάνωση των χώρων της. Η έλλειψη δημόσιων χώρων είναι γνωστή, και οι λίγες και περιορισμένες επεμβάσεις που έγιναν ανά τα χρόνια δεν κατάφεραν να καλύψουν την ανάγκη για ανοιχτούς ελεύθερους χώρους. Αντίθετα, μεγέθυναν την αίγλη της Νέας Παραλίας και θεωρήθηκε ως απάντηση στην ευρύτερη απουσία δημόσιων χώρων στην πόλη. Η αίσθηση αυτή φάνηκε να ενισχύθηκε κατά την διάρκεια της πανδημίας που αποτέλεσε σημείο αναφοράς εξόδου και περιπάτου. Το γεγονός αυτό είχε ως αποτέλεσμα να συγκεντρώνεται πλήθος ατόμων και τελικά να κλείσει για κάποιες μέρες, μεγεθύνοντας και το πρόβλημα της πόλης σε παροχή ελεύθερων χώρων.

Αντίστοιχα, κάθε πόλη έχει να αντιμετωπίσει διαφορετικές προκλήσεις ώστε να μειώσει τους παράγοντες που προκαλούν φόβο και εν τέλει την ανασφάλεια. Το εγχειρίδιο που περιγράφεται στο κεφάλαιο 3, δείχνει κάποιες βασικές κατευθύνσεις για το σχεδιασμό. Κάθε πόλη θα πρέπει να το προσαρμόσει στις δικές της ανάγκες και ιδιαιτερότητες.

Παρόλα αυτά κάποιες λύσεις δεν θα πρέπει να θεωρούνται πανάκεια. Οι περισσότερες μελέτες και οι απαντήσεις στην έρευνα θεωρούν πως η αύξηση του φωτισμού τις νυχτερινές ώρες θα μειώσει την πιθανότητα του εγκλήματος. Έχει ενδιαφέρον να αναφερθεί, μια άλλη οπτική της ορατότητας που προέκυψε μέσω των άτυπων συζητήσεων με άτομα από την queer κοινότητα. Συγκεκριμένα, η αύξηση της φωτεινότητας των αστικών λαμπών στην γειτονιά συγκεκριμένου ανθρώπου, δημιούργησε έντονη ανασφάλεια. Η ταυτότητα φύλου και η εξωτερική εμφάνιση λειτουργεί διαφορετικά στην γειτονιά από την υπόλοιπη πόλη και έτσι η αίσθηση της αποκάλυψης προκάλεσε έντονα συναισθήματα κατά την επιστροφή στο σπίτι.

Το παραπάνω γεγονός και ο θανάσιμος τραυματισμός που οδήγησε στην ανθρωποκτονία του Ζακ Κωστόπουλου, αναδεικνύουν μια άλλη αντιμετώπιση προς την queer κοινότητα. Τα δύο γεγονότα έρχονται αντίθετα με όσα προκύπτουν από την παρούσα εργασία, οι πρωινές ώρες της ημέρας και ο αστικός φωτισμός δεν μπορούν να θεωρούνται λιγότερο επικίνδυνοι παράγοντες φόβου. Βέβαια, αυτός ο φόβος θα μπορούσαμε να πούμε ότι προέρχεται από γενικότερα κοινωνικά προβλήματα. Στην έρευνα με ερωτηματολόγιο συμμετείχε μια συγκεκριμένη ομάδα κατοίκων (όπως περιγράφετε και στη μεθοδολογία) και επομένως τα συμπεράσματα για τη Θεσσαλονίκη αναφέρονται κυρίως στην ομάδα αυτή. Όμως η πόλη κατοικείται και από πολλές άλλες ομάδες και άτομα και για την αποτύπωση των δικών τους αντιλήψεων για το φόβο και την ανασφάλεια θα είχε ενδιαφέρον αυτή η προοπτική να μελετηθεί σε μια άλλη έρευνα στον μέλλον.

Και ενώ θα περίμενε κανείς πως ο φόβος της μετάδοσης του κορονοϊού θα απομάκρυνε τους ανθρώπου από πολυσύχναστους χώρους και κατά κάποιο τρόπο θα άλλαζε τις συνήθειες, τη λογική και τη χρήση του δημοσίου χώρου κάτι τέτοιο δεν έγινε. Τουλάχιστον, δεν υιοθετήθηκε μακροχρόνια και τους θερινούς μήνες παρατηρήθηκε και πάλι μεγάλη συγκέντρωση σε δημόσιους χώρους. Παράλληλα, ο εγκλεισμός έδωσε την ευκαιρία στους κατοίκους να ενδιαφερθούν για τη γειτονιά τους και για τους μικρούς χώρους πρασίνου, φροντίζοντάς τους και δίνοντάς τους ζωή.

Άξιο αναφοράς είναι ότι οι χώροι που αποφεύγουν οι κάτοικοι της Θεσσαλονίκης, φάνηκε να ακολουθούν ένα μοτίβο λόγων παρά αιτιών. Δηλαδή είχαν την τάση να αποφεύγουν κάποιους χώρους που συνδυάζονται με κακή φήμη ενώ αντίθετα χώρους όπου είχαν πέσει θύμα κάποιας μορφής κακοποίησης συνέχιζαν να τους επισκέπτονται καθολικά. Βέβαια, όπως αναφέρθηκε τα ποσοστά φόβου δεν σχετίζονται απαραίτητα με τα ποσοστά θυματοποίησης και ανάποδα.

Η εμφάνιση της Covid-19 μας έκανε να αναλογιστούμε για άλλη μια φορά τα προβλήματα των πόλεων και να στραφούμε σε λύσεις που θα βελτιώσουν την ποιότητα ζωής των κατοίκων. Αναδείχτηκαν σημαντικά ζητήματα, όπως η βελτίωση της ποιότητας του νερού και του αέρα κατά την διάρκεια του εγκλεισμού, τα οποία τόνισαν τις σημαντικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις των ανθρωπογενών δραστηριοτήτων. Αφυπνίζοντας την υιοθέτηση πιο φιλικών προς το περιβάλλον επεμβάσεις. Σαφώς, κάθε πόλη θα πρέπει να εξετάσει και να σχεδιάσει πάνω στις δικές της ανάγκες.

_βιβλιογραφία

- Abdulla, K.M.A., Abdelmonem, M.G., Selim, G., 2017. WALKABILITY IN HISTORIC URBAN SPACES: TESTING THE SAFETY AND SECURITY IN MARTYRS' SQUARE IN TRIPOLI. *Int. J. Archit. Res. ArchNet-IJAR* 11, 163. <https://doi.org/10.26687/archnet-ijar.v11i3.1378>
- Abu-Orf, H., 2013. Fear of difference: 'Space of risk' and anxiety in violent settings. *Plan. Theory* 12, 158–176. <https://doi.org/10.1177/1473095212443355>
- Bauman, Z. (2007). Ρευστός φόβος .Αθήνα : εκδ.Θεωρία- Ιδέες ΠΟΛΥΤΡΟΠΟΝ.
- Banks M (2005) Spaces of (in)security: media and fear of crime in a local context. *Crime Media Culture* 1(2):169–187.
- Bliss, L. (2020). Mapping How Cities Are Reclaiming Street Space. CityLab. Ηλεκτρονικά: <https://www.bloomberg.com/news/articles/2020-04-03/how-coronavirus-is-reshaping-city-streets>
- Brunton-Smith, I., Jackson, J., 2011. Urban Fear and Its Roots in Place, in: Ceccato, V. (Ed.), *The Urban Fabric of Crime and Fear*. Springer Netherlands, Dordrecht, pp. 55–82. https://doi.org/10.1007/978-94-007-4210-9_3
- Chu T., 2020. «Covid-19 Is Not The 'Death Of The City' - It's The Rise Of The Neighborhood Center», *Forbes*, διαθέσιμο στο: <https://www.forbes.com/sites/tiffanychu/2020/10/01/covid-19-is-not-the-death-of-the-cityits-the-rise-of-the-neighborhood-center/?fbclid=IwAR3-95HGz8Vp5ZpOvC0UckaEGPAXUlK5W-tLsmmlblbe-g7nihsvlXgeQ9E&sh=1f1102a32491>
- Ferrini, F., Gori, A., 2021. Cities after covid-19: how trees and green infrastructures can help shaping a sustainable future. *Ri-Vista Res. Landsc. Archit.* 182-191 Pages. <https://doi.org/10.13128/RV-8553>
- Harvey, 2020. «Η πανδημία αποδιαρθρώνει τον παγκόσμιο καπιταλισμό», μεταφρ. Γολέμης Χ., *tvxs.gr*, διαθέσιμο στο: https://tvxs.gr/news/blogarontas/i-pandimia-apodiart thronei-ton-pagkosmio-kapitalismo?utm_source=FacebookE&utm_campaign=userBaseE&utm_medium=313855&fbclid=IwAR1-S0f2CKI8-HI0K4IBMNyqb4TYypCM5-51NigjFcnD_hK0tGXYYIQDH8
- Jacobs, J., 1993. *The Death and Life of Great American Cities*. New York: Modern Library.
- Kelling L.G. & Wilson Q. J., 1982, «Broken Windows: The Police and Neighbourhood Safety », *Atlantic Monthly*, March 1982, p. 29-38
- Kalandides A. (2020). The epidemics behind urban planning. Ηλεκτρονικά: <http://blog.placemanagement.org/2020/03/25/the-epidemics-behind-urban-planning1/>
- Koskela, H., (2010). Fear and its others. In: Smith S, Pain R, Marston SA and Jones JP III (eds) *The SAGE Handbook of Social Geographies*. London: Sage Publications.
- ISOCARP (International Society of City and Regional Planners), 2020. « POST COVID-19 URBANISM: A challenge to all city and regional planners», διαθέσιμο στο: <https://isocarp.org/post-covid-19-urbanism/>
- Micha, I., Koutrolikou, P., 2019. Fear and the City. National Technical University of Athens, Greece. *The Wiley Blackwell Encyclopedia of Urban and Regional Studies*. Edited by Anthony Orum. JohnWiley & Sons Ltd. Published 2019 by JohnWiley & Sons Ltd.
- Nail T., 2020. «Why a Roman philosopher's views on the fear of death matter as coronavirus spreads», the conversation, διαθέσιμο στο: <https://theconversation.com/why-a-roman-philosophers-views-on-the-fear-of-death-matter-as-coronavirus-spreads-132951>
- Pain, R., 2009. Globalized fear? Towards an emotional geopolitics, *Progress in human geography.*, 33 (4). pp. 466-486. *Progress in Human Geography*. <http://dx.doi.org/10.1177/0309132508104994>
- Pain, R., 2010. The New Geopolitics of Fear, *Progress in human geography*. V. 4, I. 3, pp. 226-240. *Geography Compass*. <https://doi.org/10.1111/j.1749-8198.2009.00295.x>

- Pain, R., Smith, S., 2008. Critical geopolitics and everyday fears. *Fear of Crime*. 1st Edition. Imprint Routledge-Cavendish. Pages 14. <https://doi.org/10.4324/9780203894408>
- Pali, B., Schuilenburg, M., 2020. Fear and Fantasy in the Smart City. *Crit. Criminol.* 28, 775–788. <https://doi.org/10.1007/s10612-019-09447-7>
- Paulos, E., Goodman, E., 2004. The familiar stranger: anxiety, comfort, and play in public places, in: *Proceedings of the 2004 Conference on Human Factors in Computing Systems - CHI '04*. Presented at the the 2004 conference, ACM Press, Vienna, Austria, pp. 223–230. <https://doi.org/10.1145/985692.985721>
- POLITECNICO DI MILANO. IAU île-de-France. REGIONE EMILIA ROMAGNA. 2007. “PLANNING URBAN DESIGN AND MANAGEMENT FOR CRIME PREVENTION HANDBOOK”. HANDBOOK is one of the outputs of the Action SAFEPOLIS 2006-2007 with funding from the European Commission - Directorate-General Justice, Freedom and Security (Contract JLS/2006/AGIS/208)
- Ricco J.P., 2020, «For a Governmentality of Ethical Distance», *Unbecoming Community*, διαθέσιμο στο: <https://johnpaulricco.com/2020/03/17/for-a-governmentality-of-ethical-distance/>
- Sassen S., 2020, «Cities at War... and Its Diverse Manifestations», *NEWCITIES*, διαθέσιμο στο: <https://newcities.org/the-big-picture-cities-war-diverse-manifestations/> (τελευταία πρόσβαση: 08/09/2021)
- Sharifi, A., Khavarian-Garmsir, A.R., 2020. The COVID-19 pandemic: Impacts on cities and major lessons for urban planning, design, and management. *Sci. Total Environ.* 749, 142391. <https://doi.org/10.1016/j.scitotenv.2020.142391>
- Shenker J., 2020, «Cities after coronavirus: how Covid-19 could radically alter urban life», *The Guardian*, διαθέσιμο στο: <https://www.theguardian.com/world/2020/mar/26/life-after-coronavirus-pandemic-change-world>
- Shirlow, P., Pain, R., 2003. The geographies and politics of fear. *Cap. Cl.* 27, 15–26. <https://doi.org/10.1177/030981680308000103>
- Stafford, M., 2007. Association Between Fear of Crime and Mental Health and Physical Functioning. *V.97, I.11, P.2076-2081, American Journal of Public Health.* <https://doi.org/10.2105/AJPH.2006.097154>
- Tandogan, O., Ilhan, B.S., 2016. Fear of Crime in Public Spaces: From the View of Women Living in Cities. *Procedia Eng.* 161, 2011–2018. <https://doi.org/10.1016/j.proeng.2016.08.795>
- Traunmueller, M., Marshall, P., Capra, L., 2016. “...when you’re a Stranger”: Evaluating Safety Perceptions of (un)familiar Urban Places, in: *Proceedings of the Second International Conference on IoT in Urban Space*. Presented at the Urb-IoT '16: The Second International Conference on IoT in Urban Space, ACM, Tokyo Japan, pp. 71–77. <https://doi.org/10.1145/2962735.2962761>
- Treisman, D., 2011. *The Geography of Fear* (No. w16838). National Bureau of Economic Research, Cambridge, MA. <https://doi.org/10.3386/w16838>
- Tulumello, S., 2015. Fear and Urban Planning in Ordinary Cities: From Theory to Practice. *Plan. Pract. Res.* 30, 477–496. <https://doi.org/10.1080/02697459.2015.1025677>
- Vradis, A., 2020. «This morning, I woke up in a curfew». διαθέσιμο στο: <http://vrad.is/this-morning-i-woke-up-in-a-curfew/>
- Wade, L., 2020. An unequal blow. *Science* 368 (6492), 700–703. Διαθέσιμο στο: <https://www.science.org/lookup/doi/10.1126/science.368.6492.700>
- Womensos, 2021. «Δεδομένα και αριθμοί για την Βία κατά των Γυναϊκών-UNWOMEN (22/01/2016)». Publications. διαθέσιμο στο: [https://womensos.gr/en/ereynes/](https://womensos.gr/en/ereynes/(ημερομηνία πρόσβαση 26 Σεπτεμβρίου 2021).)(ημερομηνία πρόσβαση 26 Σεπτεμβρίου 2021).
- 1η Ετήσια έκθεση για τη Βία κατά των γυναικών. 2020. ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΙΣΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΦΥΛΩΝ,

- διαθέσιμο στο: <https://www.in.gr/wp-content/uploads/2020/11/1st-annual-report.pdf>(ημερομηνία πρόσβαση 26 Σεπτεμβρίου 2021).
- Αθανασίου, Α., 2020. «Για την αίσθηση ενός παρόντος από/σε απόσταση». Τοπικά ιθ': Αποτυπώσεις σε στιγμές κινδύνου. Εταιρεία Μελέτης των Επιστημών του Ανθρώπου
- Βαΐου, Ντ., 2020. ««Μένουμε σπίτι»: συρρίκνωση του χώρου και ψηφίδες μιας δύσκολης καθημερινότητας». Τοπικά ιθ': Αποτυπώσεις σε στιγμές κινδύνου. Εταιρεία Μελέτης των Επιστημών του Ανθρώπου
- BANΣ ΣΜΙΘΝΤ., 2020. «Πανδημία, χώρος πανικού και πανούκλα». Τοπικά ιθ': Αποτυπώσεις σε στιγμές κινδύνου. Εταιρεία Μελέτης των Επιστημών του Ανθρώπου
- Γενικής Αστυνομικής Διεύθυνσης Θεσσαλονίκης. Στατιστικά στοιχεία εγκληματικότητας για το 2010-2019. Ελληνική Αστυνομία, Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη. διαθέσιμο στο: http://www.astynomia.gr/index.php?option=ozo_content&lang=&perform=view&id=93707Itemid=2425&lang= (ημερομηνία πρόσβαση 26 Σεπτεμβρίου 2021).
- Γερόλυμπου Καραδήμου, Α., 2007. «Η Θεσσαλονίκη, πριν και μετά από τον ΕρνέστΕμπράρ». Διαθέσιμο στο: https://eclass.uoa.gr/modules/document/file.php/ARCH452/gerolympos_gr.pdf (ημερομηνία πρόσβαση 9 Φεβρουαρίου 2020).
- Δοξιάδης, Θ., 2021. «ADM 01.3. Μπορεί η πανδημία να γεννήσει ένα νέο αρχιτεκτονικό κίνημα;». AthensDesignMap 2021. διαθέσιμο στο: <https://www.lifo.gr/issues/view/681> σελ. 52-57(ημερομηνία πρόσβαση 10 Σεπτεμβρίου 2021).
- Ελληνική Στατιστική αρχή (ΕΛ.ΣΤΑΤ). 2017. Διαθέσιμο στο: <http://www.statistics.gr/> (ημερομηνία πρόσβαση 18 Σεπτεμβρίου 2021).
- Ζαραφωνίτου, Χ., 2009. Ο φόβος του εγκλήματος: ένα ελληνικό "παράδοξο". Ποινδικ& Εγκληματολογία(1). διαθέσιμο στο: <https://criminology.panteion.gr/attachments/article/201/%CE%9F%20CF%86%CF%8C%CE%B2%CE%BF%CF%82%20CF%84%CE%BF%CF%85%20CE%B5%CE%B3%CE%BA%CE%BB%CE%AE%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%BF%CF%82%20CE%AD%CE%BD%CE%B1%20CE%B5%CE%BB%CE%BB%CE%B7%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CF%8C%20CF%80%CE%B1%CF%81%CE%AC%CE%B4%CE%BF%CE%BE%CE%BF.pdf> (ημερομηνία πρόσβαση 26 Σεπτεμβρίου 2021).
- Ζούνη, Δ., 2020. «Οι πόλεις απέναντι στην κρίση της πανδημίας COVID-19 και ο ρόλος του χωρικού σχεδιασμού: η περίπτωση της Θεσσαλονίκης». Διπλωματική Εργασία ΠΜΣ Χωρικός Σχεδιασμός για Βιώσιμες και Ανθεκτικές Πόλεις, Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας και Ανάπτυξης, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, διαθέσιμο στο: <http://ikee.lib.auth.gr/record/325671?ln=el> (ημερομηνία πρόσβαση 26 Σεπτεμβρίου 2021).
- Ιωαννίδης, Σ., 2020. «Οι μεγάλες πόλεις μετά την επιδημία». καθημερινή. διαθέσιμο στο: <https://www.kathimerini.gr/life/city/1071025/oi-megales-poleis-meta-tin-epidimia/>(ημερομηνία πρόσβαση 26 Σεπτεμβρίου 2021).
- Καλαντίδης, Α. 2020. «Ποιος δημόσιος χώρος;». διαθέσιμο στο:<https://parallaximag.gr/parallax-view/roios-dimosios-choros>(ημερομηνία πρόσβαση 26 Σεπτεμβρίου 2021).

- Καρύδας, Δ., 2020. «ANGST: ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΤΗΣ ΣΥΝΕΙΔΗΣΗΣ». Τοπικά ιθ': Αποτυπώσεις σε στιγμές κινδύνου. Εταιρεία Μελέτης των Επιστημών του Ανθρώπου
- Κανδύλης, Γ., 2020, «όταν ο συνωστισμός μεταφέρθηκε στο σπίτι», Καθημερινή, διαθέσιμο στο: <https://www.kathimerini.gr/society/1074716/otan-o-synostismos-metapherthike-sto-spiti/>(ημερομηνία πρόσβαση 26 Σεπτεμβρίου 2021).
- Κουτρολίκου, Π. και Μίχα Ε., 2018, «Οι πολιτικές για το χώρο και ο εγκληματολογικός λόγος: το παράδειγμα του Σχεδίου Ολοκληρωμένης Αστικής Παρέμβασης (ΣΟΑΠ) για την Αθήνα», στο: Ελληνική Εταιρεία Μελέτης του Εγκλήματος και του Κοινωνικού Ελέγχου, Εξουσίες, επιστημονική ουδετερότητα και εγκληματολογικός λόγος: 50 χρόνια Η.Becker "Whosideareweon?", Συμβουλές στο 1^ο Συνέδριο της ΕΕΜΕΚΕ, Αθήνα 24-27 Μαΐου 2016, Αθήνα, σελ. 468-485, διαθέσιμο στο: <http://123userdocs.s3-website-eu-west-1.amazonaws.com/d/c4/dc/284571206475963588/238110b2-96a1-4ae9-86a6-8f060fd2044b/ΕΕΜΕΚΕ+1+.pdf>(ημερομηνία πρόσβαση 26 Σεπτεμβρίου 2021).
- Λινάκη, Λ., 2021, «Αν-ήθικοι και Αν-οίκειοι τόποι της Θεσσαλονίκης», Conference: Διαπλοκές του χώρου. Ήθος- κοινωνικές πρακτικές- αρχιτεκτονική At: Θεσσαλονίκη, διαθέσιμο στο: https://www.researchgate.net/publication/344413701_An-ethikoi_kai_An-oikeioi_topoi_tes_Thessalonikes_Unethical_and_Unfamiliar_places_in_the_city_of_Thessaloniki(ημερομηνία πρόσβαση 26 Σεπτεμβρίου 2021).
- Μίχα, Ε. (2004). Ασφάλειες και ανασφάλειες στο δημόσιο χώρο της πόλης: Σκηνοθεσίες και πολιτικές. Γεωγραφίες, 7, σσ. 112-117
- Μπαμπινιώτης, Γ., 2008. «Λεξικό της νέας ελληνικής γλώσσας Με σχόλια για τη σωστή χρήση των λέξεων». 3^η Έκδοση 2008, Ημερομηνία Πρώτης Έκδοσης: 1998. Κέντρο Λεξιλογίας Ε.Π.Ε.. Αθήνα
- Μπίλλιας, Π., 2020. «Το μήνυμα του κορωνοϊού για το δημόσιο χώρο της Θεσσαλονίκης». [voria.gr](https://www.voria.gr), διαθέσιμο στο: <https://www.voria.gr/article/mpillias-irthe-i-ora-na-allaxoume-ti-thessaloniki> (ημερομηνία πρόσβαση 26 Σεπτεμβρίου 2021).
- Ντόντης, Ν., 2019. Ο φόβος ως παράγων διαμόρφωσης επενδυτικής πολιτικής. Διπλωματική Εργασία Πανεπιστήμιο Πειραιώς.
- Παπαδημητρίου, Μ., Σάσσαλου, Μ., 2019. «ΕΜΦΥΛΗ ΒΙΑ ΚΑΙ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΕΣ ΚΙΝΗΤΙΚΟΤΗΤΑΣ: ΓΥΝΑΙΚΙΕΣ ΑΝΤΙΛΗΨΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΒΑΣΙΜΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΤΟ ΒΙΩΜΑ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΧΩΡΟΥ ΣΤΗ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ». Διπλωματική Εργασία. Τμήματος Μηχανικών Χωροταξίας & Ανάπτυξης. Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης
- Σαρηγιάννης Γ., 2011. «Η Αρχαία Πόλη». Ιστορία της πόλης και της πολεοδομίας. Τμήμα Άγλης στον κύκλο μαθημάτων Ιστορία και Θεωρία I ΚΑΙ II (1^ο και 2^ο εξάμηνο). τέταρτη (τελική) συμπληρωμένη έκδοση. Ανώτατη Σχολή Αρχιτεκτόνων, Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο. Αθήνα
- Χαστάογλου – Μαρτινίδη Β. 1997. Μετασχηματίζοντας την πόλη. Διεθνείς Διαγωνισμοί αστικού σχεδιασμού για τη Θεσσαλονίκη. UK: Εκδόσεις Papadakis.
- Χατζηαγγελίδης, Π., 2021. «ADM 01.3. Μπορεί η πανδημία να γεννήσει ένα νέο αρχιτεκτονικό κίνημα;». AthensDesignMap 2021. διαθέσιμο στο: <https://www.lifo.gr/issues/view/681> σελ. 52-57(ημερομηνία πρόσβαση 26 Σεπτεμβρίου 2021).

E-demography. Εργαστήριο Δημογραφικών και Κοινωνικών Αναλύσεων, Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Διαθέσιμο στο: <http://www.e-demography.gr/> (ημερομηνία πρόσβαση 18 Σεπτεμβρίου 2021).

Numbeo, 2021. «Crime and Safety in Thessaloniki, Greece». διαθέσιμο στο: <https://www.numbeo.com/crime/in/Thessaloniki> (ημερομηνία πρόσβαση 26 Σεπτεμβρίου 2021).

Parallaximag. 2020. Τι συμβαίνει στην πλατεία Καλλιθέας; διαθέσιμο στο: <https://parallaximag.gr/thessaloniki/ti-symvainei-stin-plateia-kallitheas> (ημερομηνία πρόσβαση 26 Σεπτεμβρίου 2021).

Parallaximag. 2020. Ένταση αυτή την ώρα στην Ρωμαϊκή Αγορά. διαθέσιμο στο: <https://parallaximag.gr/thessaloniki/entasi-afti-tin-ora-stin-romaiki-agera> (ημερομηνία πρόσβαση 26 Σεπτεμβρίου 2021).

Typosthes. 2021. Θεσσαλονίκη – Άνω Πόλη: Η αστυνομία «μπήκε» στην πλατεία Καλλιθέας, διαθέσιμο στο: https://www.typosthes.gr/thessaloniki/248513_thessaloniki-ano-poli-i-astynomia-mpike-stin-plateia-kallitheas-foto (ημερομηνία πρόσβαση 26 Σεπτεμβρίου 2021).

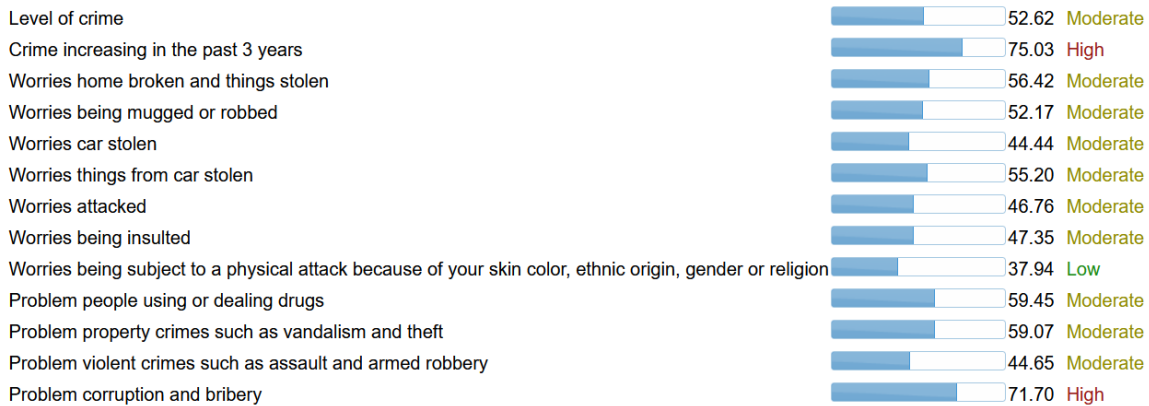
Voria. 2020. Παράταση μέτρων απαγόρευσης ανακοίνωσε ο υφυπουργός Πολιτικής Προστασίας εντάσσοντας σε αυτά και τη Νέα Παραλία της Θεσσαλονίκης. διαθέσιμο στο: <https://www.voria.gr/article/chardalias-paratasi-ton-metron-sti-nea-paralia-eos-tis-20-apriliou> (ημερομηνία πρόσβαση 26 Σεπτεμβρίου 2021).

_παράρτημα 1

Εικόνα 1: Αξιολόγηση του εγκλήματος στην πόλη της Θεσσαλονίκης



Crime rates in Thessaloniki, Greece



Πηγή: Numbeo, 2021

Πίνακας 6: Α5. Σε ποιο Δήμο κατοικείτε;

Α5. Σε ποιο Δήμο κατοικείτε;		
	πλήθος	επί της % του συνόλου
Θεσσαλονίκης	49	69%
Καλαμαριάς	7	10%
Νεάπολης- Συκεών	3	4%
Παύλου Μελά	3	4%
Πυλαία- Χορτιάτη	3	4%
Κορδελιού- Ευόσμου	2	3%
Αμπελοκήπων- Μενεμένης	1	1%
Δέλτα	1	1%
Θερμαϊκού	1	1%
Θέρμης	1	1%

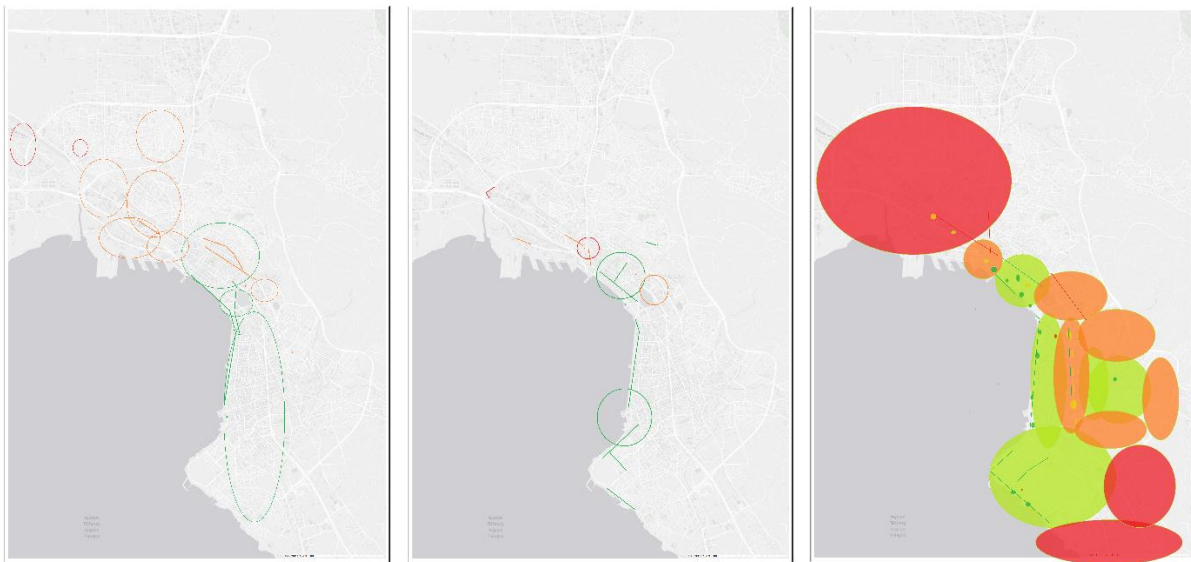
Πίνακας 7: Α3. Απασχόληση

Α3. Απασχόληση		
	πλήθος	επί της % του συνόλου
Δημόσιος Υπάλληλος	2	3%
Ιδιωτικός Υπάλληλος	29	41%
Ελεύθερος Επαγγελματίας	8	11%
Ιδιοκτήτης Επιχείρησης	1	1%
Φοιτητής/-τρια	26	37%
Άνεργος	4	6%
Άλλο:	1	1%

Πίνακας 8: Α4. Υψηλότερη εκπαιδευτική βαθμίδα

Α4. Υψηλότερη εκπαιδευτική βαθμίδα		
	πλήθος	επί της % του συνόλου
Δημοτικό Σχολείο	-	0%
Γυμνάσιο	-	0%
Γενικό Λύκειο/ ΕΠΑΛ	6	8%
Ιδιωτικό/ Δημόσιο ΙΕΚ – Ανώτερη Σχολή	3	4%
ΤΕΙ-ΑΕΙ	42	59%
Μεταπτυχιακές Σπουδές	20	28%
Διδακτορική/ Μεταδιδακτορική Διατριβή	-	0%

Εικόνες 2,3 και 4: Νοητικοί χάρτες 3/5



_παράρτημα 2: ερωτηματολόγιο

φόβος και ανασφάλεια στο δημόσιο χώρο

Το παρόν ερωτηματολόγιο αποτελεί μέρος διπλωματικής εργασίας του Δ.Π.Μ.Σ. Αρχιτεκτονική - Σχεδιασμός του Χώρου, κατεύθυνση Β: «Πολεοδομία & Χωροταξία», της Σχολής Αρχιτεκτόνων Μηχανικών Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου.

Σκοπός της έρευνας είναι η καταγραφή της ανασφάλειας και του φόβου στο δημόσιο χώρο και πως επηρεάστηκε λόγω της πανδημίας του COVID-19. Η έρευνα επικεντρώνεται στην πόλη της Θεσσαλονίκης.

Το ερωτηματολόγιο αποτελείται από 21 ερωτήσεις και η διάρκεια του δεν ξεπερνά τα 15 λεπτά.

Η έρευνα αυτή είναι ανώνυμη. Οι εγγραφές των απαντήσεων που δίνετε στις ερωτήσεις δεν περιέχουν καμία πληροφορία ταυτοποίησης για εσάς, εκτός και αν μια συγκεκριμένη ερώτηση απαιτεί ρητά τέτοιου είδους πληροφορίες.

*** Απαιτείται**

A. Δημογραφικά χαρακτηριστικά

1. A1. Φύλο *

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

- Γυναίκα
 Άντρας
 Άλλο: _____

2. A2. Ηλικιακή ομάδα *

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

- <18
 19-25
 26-35
 36-45
 46-55
 56-65
 66<

3. A3. Απασχόληση *

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

- Δημόσιος Υπάλληλος
 Ιδιωτικός Υπάλληλος
 Ελεύθερος Επαγγελματίας
 Ιδιοκτήτης Επιχείρησης
 Συνταξιούχος
 Φοιτητής/-τρια
 Μαθητής/ -τρια
 Άνεργος
 Άλλο: _____

4. A4. Υψηλότερη εκπαιδευτική βαθμίδα *

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

- Δημοτικό Σχολείο
- Γυμνάσιο
- Γενικό Λύκειο/ ΕΠΑΛ
- Ιδιωτικό/ Δημόσιο ΙΕΚ – Ανώτερη Σχολή
- ΤΕΙ-ΑΕΙ
- Μεταπτυχιακές Σπουδές
- Διδακτορική/ Μεταδιδακτορική Διατριβή

5. A5. Σε ποιο Δήμο κατοικείτε; *

(αν επιλέξετε την απάντηση "άλλο", συμπληρώστε παρακαλώ το Δήμο όπου κατοικείτε)

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

- Θεσσαλονίκης
- Αμπελοκήπων- Μενεμένης
- Καλαμαριάς
- Κορδελιού- Ευόσμου
- Νεάπολης- Συκεών
- Πυλαία- Χορτιάτη
- Παύλου Μελά
- Άλλο: _____

B. Ανεσφάλεια στο δημόσιο χώρο

6. B1. Νιώθετε ασφαλείς να κυκλοφορείτε μόνος/η σας στον αστικό χώρο (δημόσιοι ανοιχτοί χώροι, π.χ. δρόμος, πλατεία, πάρκο) *

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

- Ναι, νιώθω ασφαλής.
- Όχι, νιώθω ανασφαλής

7. B2. Τι θεωρείτε ότι σας δημιουργεί φόβο και ανασφάλεια; *

Επιλέξτε όλα όσα ισχύουν.

- 1. Η ώρα της ημέρας
- 2. Η εμφάνιση σας (σωματότυπος/ ένδυση κλπ)
- 3. Η απουσία κόσμου
- 4. Η παρουσία κάποιου ξένου
- 5. Η απουσία βασικού εξοπλισμού (φώτα, σημάσεις)
- 6. Η άγνοια για την περιοχή
- 7. Η κακή φήμη μιας περιοχής
- 8. Έχετε ακούσει για κάποιο επικίνδυνο συμβάν στην περιοχή/δρόμο

Άλλο: _____

8. B3. Ταξινομήστε τις απαντήσεις που δώσατε στην προηγούμενη ερώτηση χρησιμοποιώντας τον αριθμό κάθε απάντησης, ανάλογα με τον παράγοντα που θεωρείτε ότι σας δημιουργεί περισσότερο φόβο και ανασφάλεια.

*
(η απάντηση θα έχει την μορφή π.χ. 7,5,1,8,4)

9. Β4. Έχετε βιώσει κάποιο από τα παρακάτω: *

(Μπορείτε να επιλέξετε περισσότερες από μία επιλογή)

Επιλέξτε όλα όσα ισχύουν.

- Έχει παραβιαστεί το σπίτι μου
- Έχω πέσει θύμα κλοπής στον αστικό χώρο
- Με έχουν ακολουθήσει στον δρόμο (ένιωση ανασφάλεια)
- Ένιωθα εκτεθειμένος/η σε ενοχλητική προσοχή ενός ξένου
- Έχω πέσει θύμα λεκτικής κακοποίησης από ξένο
- Έχω πέσει θύμα σωματικής κακοποίησης από έναν ξένο
- Έχω βιώσει απόπειρα σεξουαλικής κακοποίησης / βιασμού
- Έχω δεχτεί άσεμνες / τρομακτικές τηλεφωνικές/ διαδικτυακές συνομιλίες

Άλλο: _____

10. Β5. Υπό ποιες ακόλουθες περιπτώσεις έχετε νιώσει ανασφάλεια (έχετε φοβηθεί); *

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη ανά σειρά.

	όχι	μόνο κατά την διάρκεια της νύχτας	μόνο κατά την διάρκεια της μέρας	ναι (άλλες φορές νύχτα και άλλες μέρα)
Περπατώντας μόνος/η σε ερημικούς/ήσυχους δρόμους	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Σε περιοχές με πολύ κόσμο κατά τις ώρες αιχμής	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Σε περιοχές με εγκαταλελειμμένα / κακοδιατηρημένα /κατεστραμμένα κτίρια	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Σε περιοχές στις οποίες οι τοίχοι έχουν γκράφιτι	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Σε κακόφημες περιοχές	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Σε άσημα φωτισμένους	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
δρόμους και μέρη με σκοτάδι	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Σε άδεια πάρκα και χώρους πρασίνου	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Σε πυκνές δασικές περιοχές	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Ενώ χρησιμοποιώ δημόσια συγκοινωνία	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>

11. Βό. Λαμβάνετε προφυλάξεις ώστε να μην σας δημιουργηθεί αίσθημα ανασφάλειας και φόβου στον αστικό χώρο; Εάν λάβετε, τι είδους / τύπους προφυλάξεων λαμβάνετε; *

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη ανά σειρά.

	ποτέ	σχεδόν ποτέ	συχνά	σχεδόν πάντα	πάντα
δεν περπατώ μόνος/η σε μοναχικούς/ ήσυχους δρόμους	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
δεν περπατώ από πολυσύχναστους χώρους κατά τις ώρες αιχμής	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
δεν περπατώ μόνος/η σε περιοχές με εγκαταλελειμμένα κτίρια	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
δεν περπατώ μόνος/η σε περιοχές γκράφιτι ή βανδαλισμένες περιοχές αστικός χώρος	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
δεν περπατώ μόνος/η από ένα άδειο πάρκο/ χώρο πρασίνου	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Επιλέγω να περπατάω μαζί με κάποιον ακόμα	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Επιλέγω να περπατάω σε κεντρικούς δρόμους και αποφεύγω μικρά δρομάκια	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Επιλέγω διαδρομή που γνωρίζω ότι υπάρχει αστυνομία ή παρακολουθείτε από κλειστό κύκλωμα καμερών	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Μιλώ στο τηλέφωνο όταν περπατάω μόνος/η το βράδυ.	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Δεν χρησιμοποιώ δημόσια συγκοινωνία κατά τις ώρες αργά το βράδυ	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Δεν περπατώ από δρόμους και δρόμους με χαμηλό φωτισμό	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>

με σκοτάδι

Παρακολουθήσα /
παρακολουθώ /
σχεδιάζω να
παρακολουθήσω
ένα μάθημα
αυτοάμυνας /
πολεμικής τέχνης

Κουβαλάω μαζί
μου κάποιο
αντικείμενο για
αυτοάμυνα
(πχ.μαχαίρι,
σπρέϋ)

Γ. Ασφάλεια και ανασφάλεια στην πόλη της Θεσσαλονίκης

12. Γ1. Αναφέρετε τουλάχιστον ένα σημείο- περιοχή όπου νιώθετε άνετα, οικεία, σας αρέσει να επισκέπτεστε και να απολαμβάνετε μια στάση ή μια βόλτα: *

13. Γ2. Αναφέρετε τουλάχιστον ένα σημείο- περιοχή όπου βιώσει ένα από τα παρακάτω: έχετε πέσει θύμα κλοπής, λεκτικής ή σωματικής κακοποίησης από ξένο, νιώσατε εκτεθειμένος/η σε ενοχλητική προσοχή ενός ξένου: *

14. Γ3. Κατατάξτε τις περιοχές του χάρτη ανάλογα με αυτή που σας δημιουργεί περισσότερη ανασφάλεια να κινείστε: *

(η απάντηση θα έχει την μορφή π.χ. 7,5,1,8,4)

ενδεικτικές τοποθεσίες στο κέντρο της Θεσσαλονίκης



Δ. Φόβος εξαιτίας του Covid-19

15. Δ1. ΠΡΙΝ την εμφάνιση του Covid-19 : Πόσο συχνά χρησιμοποιούσατε το δημόσιο χώρο για: *

Να επισημάνεται μόνο μία έλλειψη ανά σειρά.

	ποτέ	σχεδόν ποτέ	συχνά	σχεδόν πάντα	πάντα
δουλειά	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
εκπαίδευση	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
άθληση-χόμπι	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
ψώνια πρώτης ανάγκης	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
ψώνια αγορές	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
βόλτα-αναψυχή	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>

16. Δ2. ΜΕΤΑ την εμφάνιση του Covid-19 : Πόσο συχνά χρησιμοποιείτε το δημόσιο χώρο για: *

Να επισημάνεται μόνο μία έλλειψη ανά σειρά.

	ποτέ (τηλεργασία/τηλεκπαίδευση /τηλαγορές κλπ.)	σχεδόν ποτέ	συχνά	σχεδόν πάντα	πάντα
δουλειά	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
εκπαίδευση	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
άθληση-χόμπι	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
ψώνια πρώτης ανάγκης	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
ψώνια αγορές	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
βόλτα-αναψυχή	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>

17. Δ3. Αναφέρετε σημεία που επισκέπτεστε περισσότερο μετά την πανδημία: *

18. Δ4. Αναφέρετε σημεία που αποφεύγετε λόγω συνορισμού: *

19. Δ5. Πόσο ασφαλής αισθάνεστε μετά την εμφάνιση του Covid-19; *

Na επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

	1	2	3	4	5	6	7	
καθόλου	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	πάρα πολύ

20. Δ6. Πως αντιμετωπίζετε τα μέτρα αντιμετώπισης για τον Covid-19; *

Na επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη ανά σειρά.

	ποτέ	σχεδόν ποτέ	συχνά	σχεδόν πάντα	πάντα	το κάνω μόνο γιατί φοβάμαι το πρόστιμο
φοράω μάσκα	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
φοράω γάντια	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
κρατώ τις αποστάσεις όταν συναντώ κάποιον στο δρόμο	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
κρατώ τις αποστάσεις όταν συναντώ γνωστούς και φίλους	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
αποφεύγω χώρους με συνορισμό	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>

21. Δ7. Ποία περίοδο νιώσατε περισσότερο φόβο και ανασφάλεια εξαιτίας της εμφάνισης του Covid-19; *

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

- Δεκέμβριος 2019- Φεβρουάριος 2020
- Μάρτιος 2020- Μάιος 2020
- Ιούνιος 2020- Αύγουστος 2020
- Σεπτέμβριος 2020- Νοέμβριος 2020
- Δεκέμβριος 2020- Φεβρουάριος 2021
- Μάρτιος 2021- Μάιος 2021

Αυτό το περιεχόμενο δεν έχει δημιουργηθεί και δεν έχει εγκριθεί από την Google.

Google Φόρμες